

بیت

شرکت چاپ و انتشارات
وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

.....
آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر / گردآورنده ؛ دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه - تهران: شرکت چاپ و انتشارات؛ سازمان اوقاف و امور خیریه. ۱۴۰ ص.

ISBN: 978 - 964 - 422 -691 -5

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

چاپ اول: ۱۳۹۵.

۱.وقف - قطر. ۲.خیریه -قطر. الف. دفتر نوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه. ب. ایران. شرکت چاپ و انتشارات ؛ سازمان اوقاف و امور خیریه. ج. آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر .

۲۹۷/۳۷۲

BP۱۹۳/۲/ن۶۸۲

۱۳۹۵

۴۶۳۶۹۴۳

کتابخانه ملی ایران

.....

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر

Introduction to Endowment and charitable affairs management
system of Qatar

تهیه و تدوین:

دفترنوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه

تهران ۱۳۹۵

آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور

قطر

Introduction to Endowment and charitable affairs management system of Qatar

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات
وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵
شمارگان: ۲۰۰ نسخه

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار
دفترنوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اوقاف و امور خیریه است

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۴۲۲ - ۶۹۱ - ۵

ISBN: 978 - 964 - 422 - 691 - 5

چاپخانه، انتشارات، پخش و فروشگاه:

کیلومتر ۵ جاده مخصوص کرج، نبش سه راه شیشه مینا، تهران ۱۳۹۷۸۱۵۳۱۱
تلفن: (چهار خط) ۴۴۵۱۳۰۰۲، نمابر: ۴۴۵۱۴۴۲۵، انتشارات و فروشگاه: ۴۴۵۲۹۶۰۱
تلفن پخش: ۴۴۵۱۴۴۱۱، تلفکس پخش: ۴۴۵۱۴۴۲۵

سازمان اوقاف:

تهران، خ نوفل لوشاتو، ساختمان مهر طبقه اول، دفترنوسازی و تحول معاونت توسعه مدیریت و

پشتیبانی شماره تماس: ۶۴۸۷۱۱۴۹ و ۶۴۸۷۱۱۰۸

سایت سازمان: www.mfso.ir

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

پیشگفتار ۱۵

فصل اول

۱- اطلاعات کلی کشور قطر..... ۲۵

۱-۱- مقدمه ۲۵

۲-۱- اطلاعات جغرافیایی ۲۵

۳-۱- اطلاعات اقتصادی ۳۰

۴-۱- اطلاعات سیاسی اجتماعی ۳۲

۱-۴-۱- قوه مجریه ۳۶

۲-۴-۱- قوه مقننه ۳۶

۳-۴-۱- قوه قضائیه ۳۷

۴-۴-۱- شورای عالی برنامه ریزی ۳۸

۵-۴-۱- سیستم انتخاباتی ۳۹

۶-۴-۱- احزاب ۳۹

۷-۴-۱- جمعیت و پراکندگی سنی ۴۰

۵-۱- اطلاعات فرهنگی - مذهبی ۴۱

فصل دوم

۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور قطر..... ۴۷

۱-۲- مقدمه ۴۷

۲-۲- تعریف وقف ۴۷

- ۳-۲- قوانین وقف قطر..... ۵۰
- ۴-۲- قوانین مرتبط با وقف و امور خیریه ۵۲
- ۵-۲- قوانین امیر در خصوص نظارت بر امور خیریه ۵۵

فصل سوم

- ۳- روند توسعه و وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور قطر..... ۵۹
- ۱-۳- مقدمه ۵۹
- ۲-۳- روند توسعه اداره اوقاف در قطر..... ۵۹
- ۱-۲-۳- دوره محاکم شرعی..... ۵۹
- ۲-۲-۳- دوره وزارت اوقاف و امور اسلامی..... ۶۰
- ۳-۳- روند توسعه حاکمیت وقف در قطر در دو دهه اخیر..... ۶۲
- ۴-۳- وضعیت موجود اوقاف قطر..... ۶۳
- ۵-۳- پروژه‌های وقفی و خیریه‌ای در قطر..... ۶۴
- ۶-۳- مقایسه وضعیت کشور قطر در امور خیریه با دیگر کشورها..... ۶۶
- ۷-۳- مساجد شاخص کشور قطر..... ۶۸
- ۱-۷-۳- مساجد مهم کشور قطر..... ۶۹

فصل چهارم

- ۴- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر..... ۷۵
- ۱-۴- مقدمه ۷۵
- ۲-۴- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه ۷۵
- ۱-۲-۴- سیاست‌گذار ۷۶
- ۲-۲-۴- تنظیم‌گر..... ۷۸
- ۳-۲-۴- تسهیل‌گر..... ۸۱
- ۴-۲-۴- ارائه‌دهنده خدمات ۸۲
- ۳-۴- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه، مساجد و فعالیت‌های قرآنی ۸۳
- ۱-۳-۴- وزارت اوقاف و امور اسلامی ۸۴
- ۱-۱-۳-۴- اداره عمومی اوقاف ۸۶
- ۲-۱-۳-۴- صندوق زکات ۹۴
- ۳-۱-۳-۴- اداره دعوت و ارشاد دینی ۹۷
- ۴-۱-۳-۴- بخش حسابرسی داخلی ۱۰۰
- ۵-۱-۳-۴- اداره برنامه‌ریزی و کیفیت ۱۰۱
- ۶-۱-۳-۴- اداره امور قانونی ۱۰۱

- ۱۰۲..... اداره ارتباطات عمومی ۷-۱-۳-۴
- ۱۰۳..... اداره فرهنگ اسلامی شیخ عبدالله بن یزید آل محمود ۸-۱-۳-۴
- ۱۰۳..... اداره مساجد ۹-۱-۳-۴
- ۱۰۴..... اداره امور اسلامی ۱۰-۱-۳-۴
- ۱۰۵..... اداره تحقیقات و مطالعات اسلامی ۱۱-۱-۳-۴
- ۱۰۶..... اداره منابع انسانی ۱۲-۱-۳-۴
- ۱۰۶..... دایره امور مالی و اداری ۱۳-۱-۳-۴
- ۱۰۷..... اداره سیستم های اطلاعات ۱۴-۱-۳-۴
- ۱۰۸..... اداره حج و عمره ۱۵-۱-۳-۴
- ۱۰۸..... سازمان اوقاف قطر ۲-۳-۴
- ۱۱۰..... وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی ۳-۳-۴
- ۱۱۱..... ساختار سازمانی وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی ۱-۳-۳-۴
- ۱۱۲..... اداره جمعیت ها و مؤسسات خاص ۲-۳-۳-۴
- ۱۱۲..... سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای ۴-۳-۴
- ۱۱۳..... اهداف سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای ۱-۴-۳-۴
- ۱۱۴..... ساختار سازمانی سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای ۲-۴-۳-۴
- ۱۱۵..... موسسه خیریه قطر ۵-۳-۴
- ۱۱۶..... چشم انداز ۱-۵-۳-۴
- ۱۱۶..... مأموریت ۲-۵-۳-۴
- ۱۱۶..... ارزش ها ۳-۵-۳-۴
- ۱۱۶..... شعار ۴-۵-۳-۴
- ۱۱۷..... پروژه های اصلی ۵-۵-۳-۴
- ۱۱۷..... شرکای مؤسسه ۶-۵-۳-۴
- ۱۱۸..... برنامه ها و طرح های مؤسسه ۷-۵-۳-۴
- ۱۱۸..... برخی آمارهای مربوط به مؤسسه ۸-۵-۳-۴
- ۱۱۹..... مؤسسه خیریه مراقبت از ایتم دریمه ۶-۳-۴
- ۱۲۰..... اهداف مؤسسه ۱-۶-۳-۴
- ۱۲۰..... چشم انداز ۲-۶-۳-۴
- ۱۲۰..... مأموریت ۳-۶-۳-۴
- ۱۲۰..... خدمات مؤسسه ۴-۶-۳-۴

- ۱۲۰..... ۴-۳-۵- خدمات داخل مؤسسه
- ۱۲۱..... ۴-۳-۶- خدمات خارج از مؤسسه
- ۱۲۱..... ۴-۳-۷- مؤسسه خیریه عقیف
- ۱۲۲..... ۴-۳-۷-۱- مأموریت
- ۱۲۲..... ۴-۳-۸- ارزش ها
- ۱۲۲..... ۴-۳-۸-۱- چشم انداز
- ۱۲۲..... ۴-۳-۸-۲- پروژه ها

فصل پنجم

- ۱۲۵..... ۵- جمع بندی
- ۱۳۳..... منابع

پیوست

- ۱۳۹..... قانون رقم ۱۵ لسنة ۲۰۱۴ بشأن تنظيم الأعمال الخيرية

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱: نقشه جغرافیایی کشور قطر در جهان ۲۶
- شکل ۱-۲: پرچم کشور قطر..... ۲۷
- شکل ۱-۳: شهر دوحه پایتخت قطر..... ۲۷
- شکل ۱-۴: شهر ساحلی دوحه ۲۸
- شکل ۱-۵: استان های کشور قطر..... ۲۹
- شکل ۱-۶: درآمد ناخالص ملی سرانه کشور قطر و مقایسه با ایران ۳۰
- شکل ۱-۷: تولید ناخالص داخلی قطر و مقایسه آن با ایران ۳۱
- شکل ۱-۸: رشد تولید ناخالص داخلی قطر و جهان ۳۱
- شکل ۱-۹: ساختار سیاسی کشور قطر..... ۳۶
- شکل ۱-۱۰: امید به زندگی در کشور قطر و مقایسه آن با ایران ۴۰
- شکل ۱-۱۱: رشد جمعیت کشور قطر..... ۴۱
- شکل ۲-۱: قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۶ در خصوص وقف ۵۲
- شکل ۲-۲: قانون شماره ۴۱ امیر قطر در خصوص ایجاد سازمان اوقاف ۵۳
- شکل ۲-۳: قانون شماره ۹ سال ۱۹۹۳ برای ایجاد وزارت اوقاف و تخصیص وظایف آن ۵۳
- شکل ۲-۴: قانون شماره ۳۸ سال ۲۰۰۴ برای اصلاح قانون وقف ۵۴
- شکل ۲-۵: قانون شماره ۳۴ سال ۲۰۰۹ برای ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی ۵۴
- شکل ۲-۶: قانون شماره ۳۵ سال ۲۰۰۶ در خصوص بازبینی قانون وقف سال ۱۹۹۶ ۵۵

- شکل ۲-۷: قوانین امیر در خصوص نظارت بر امور خیریه ۵۶
- شکل ۳-۱: میزان بخشندگی کشورها با توجه به تولید ناخالص ملی ۶۷
- شکل ۳-۲: رتبه بندی کشورهای جهان بر اساس میزان بخشندگی ۶۸
- شکل ۳-۳: مسجد جامع قطر ۶۹
- شکل ۳-۴: مسجد فرودگاه بین المللی حمد ۷۰
- شکل ۳-۵: نمای مسجد دانشگاه مطالعات اسلامی قطراز پشت ۷۱
- شکل ۳-۶: نمای مسجد دانشگاه مطالعات اسلامی قطراز روبرو ۷۱
- شکل ۴-۱: نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه، مساجد و فعالیت های قرآنی در قطر. ۸۴
- شکل ۴-۲: سایت وزارت اوقاف و امور اسلامی قطر ۸۵
- شکل ۴-۳: ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی قطر ۸۶
- شکل ۴-۴: سایت اداره عمومی اوقاف قطر ۸۷
- شکل ۴-۵: ساختار سازمانی اداره عمومی اوقاف قطر ۸۷
- شکل ۴-۶: نماد اداره عمومی اوقاف قطر ۸۸
- شکل ۴-۷: سایت اداره صندوق زکات ۹۵
- شکل ۴-۸: ساختار سازمانی اداره صندوق زکات ۹۵
- شکل ۴-۹: پروژه افطار روزه داران در صندوق زکات ۹۷
- شکل ۴-۱۰: سایت اداره دعوت و ارشاد اسلامی ۹۸
- شکل ۴-۱۱: ساختار سازمانی اداره دعوت و ارشاد اسلامی ۹۹
- شکل ۴-۱۲: سایت اداره امور حج و عمره ۱۰۸
- شکل ۴-۱۳: سایت وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی ۱۱۱
- شکل ۴-۱۴: ساختار سازمانی وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی ۱۱۱
- شکل ۴-۱۵: سایت سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای ۱۱۲
- شکل ۴-۱۶: سایت مؤسسه خیریه قطر ۱۱۵
- شکل ۴-۱۷: لوگوی مؤسسه خیریه قطر ۱۱۷
- شکل ۴-۱۸: سایت مؤسسه خیریه عفیف ۱۲۱

فهرست جدول

جدول ۴-۱: دستاوردهای اداره عمومی اوقاف قطر..... ۹۲

مقدمه

از دیرباز سنت حسنه وقف در همه ادیان آسمانی و جوامع بشری مورد توجه و اهتمام وافر قرار داشته است. دین مبین اسلام نیز همچون سایر ادیان الهی اهتمام ویژه‌ای به ترویج وقف در بین مسلمین دارد، به گونه‌ای که پیشوایان اسلام ناب همگی از جمله واقفین و متولیان موقوفات بوده‌اند. در طی قرون متمادی نهاد وقف نقطه اتکاء و مهمترین بستر تعالی نهاد دین و یکی از زیرساخت‌های کلیدی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی اداره جوامع اسلامی بوده است. با توجه به اهداف بلند انقلاب اسلامی در راستای ایجاد جامعه اسلامی ایرانی و تمدن بین‌الملل اسلامی، احیاء نهاد وقف و شکوفایی هر چه بیشتر موقوفات از ضروریات اساسی‌ای است که مورد تاکید مکرر مقام معظم رهبری قرار دارد.

در این راستا سازمان اوقاف و امور خیریه به عنوان حکمران نهاد وقف بر آن شد تا با مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها، مقدمات آشنایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سایر ملل، و توسعه ارتباطات بین‌المللی در حوزه وقف، به ویژه ارتباطات با کشورهای و ملت‌های مسلمان را فراهم نماید. لذا از سال گذشته معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی سازمان اقدام به تعریف و راهبری پروژه پژوهشی «شناخت وضعیت نظام مدیریت وقف و امور خیریه پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی» نمود که نتایج آن در قالب بیش از سی کتاب مستقل منتشر شد و در همایش هفته وقف سال جاری توسط جناب آقای دکتر صالحی امیری، وزیر محترم فرهنگ و ارشاد

اسلامی، جناب آقای دکترستاری، معاون محترم علم و فناوری ریاست جمهوری و حجت الاسلام والمسلمین محمدی، نماینده ولی فقیه و ریاست محترم سازمان اوقاف و امور خیریه رونمایی گردید.

اجرای این پروژه مرهون تلاش افراد متعددی است که در اینجا لازم می دانم از زحمات همه آن ها به ویژه مدیرکل دفترنوسازی و تحول اداری، جناب آقای دکتر غلامعلی رحیمی و کارشناسان این دفتر، آقایان اسماعیل خارستانی و علی علاءالدینی که نقش کارفرمایی این مطالعات را برعهده داشتند، و جناب آقای محمدمهدی جعفری که مدیریت اجرای این پروژه را برعهده داشت، و همکاران ایشان، آقایان علیرضا رحیمی و یوسف پناهی تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین مراتب سپاس خود را از زحمات بی دریغ جناب آقای حسین آب نیکی— مشاور عالی ریاست سازمان اوقاف و امور خیریه— که نظارت بر این پروژه را برعهده گرفت و در جهت ارتقاء کیفی آن تلاش نمود اعلام می دارم.

معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی

سازمان اوقاف و امور خیریه

زمستان ۱۳۹۵

پیشگفتار

مطالعه نظام مدیریت وقف و امور خیریه کشورهای جهان از شهریورماه سال ۱۳۹۴ به منظور آشنایی با پیشینه، روند توسعه وضعیت و عملکرد فعلی کشورها در این حوزه، نگاشت نهادی مجموعه‌های فعال در بخش وقف (شامل معرفی نهادها و روابط ما بین آن‌ها) و برنامه‌های آتی این کشورها با هدف استفاده از تجربیات موفق و پرهیز از تجربیات ناموفق، با لحاظ اقتضائات منحصربه‌فرد کشورهای مورد مطالعه، در دستور کار قرار گرفت و عملیاتی گردید.

به منظور تحقق اهداف مدنظر، شرح خدمات این پروژه در قالب چهار فاز ذیل طراحی و اجرا گردید:

- فاز صفر: تدوین طرح و چارچوب اولیه
 - فاز اول: تعیین شاخص‌های انتخاب کشورهای مدنظر و انتخاب و نهایی سازی کشورها
 - فاز دوم: گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی گزارش مطالعات انجام شده مرتبط
 - فاز سوم: جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات هریک از کشورهای مدنظر
 - فاز چهارم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی مطالعه
- فاز صفر به تدوین چهارچوب کلان، تفصیلی و محدوده پروژه و جزئیات هریک از مراحل و فعالیت‌ها اختصاص یافت. در فاز اول شاخص‌هایی جهت انتخاب کشورهای هدف مطالعه، تعیین گردید و مبتنی بر این شاخص‌ها، کشورهای مدنظر

جهت مطالعه، مشخص شدند. این شاخص‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شدند که کشورهای همسایه، کشورهای اسلامی فعال در حوزه وقف و امور خیریه، کشورهای موفق در حوزه وقف و امور خیریه در دنیا و نیز کشورهای مشابه جمهوری اسلامی ایران از جهت وضعیت فرهنگی، اجتماعی و دینی مورد مطالعه قرار گیرند.

فاز دوم با عنوان «گردآوری، تحلیل و جمع‌بندی مطالعات انجام‌شده» به جمع‌آوری و تحلیل مطالعات موجود در کشور در خصوص نظام مدیریت وقف و امور خیریه سایر کشورها اختصاص یافت. هدف این فاز بهره‌برداری از اطلاعات و پژوهش‌های مرتبط انجام‌شده موجود در کشور و همچنین پرهیز از نادیده گرفتن مطالعات پیشین بود.

فاز سوم نیز به ترتیب به جمع‌آوری اطلاعات پیرامون نظام وقف و امور خیریه کشورهای منتخب از منابع مکتوب، اینترنتی و سایر منابع در دسترس، و تجزیه و تحلیل اطلاعات و جمع‌بندی مطالب اختصاص یافت. در نهایت طی فاز چهارم جمع‌بندی و نتایج حاصل از مطالعه همه کشورها و نتیجه‌گیری کلی مطالعه انجام و ارائه گردید.

مجموعه کشورهایایی که در این پروژه هدف مطالعه قرار گرفتند شامل پانزده کشور اسلامی و پانزده کشور غیراسلامی می‌باشد که با توجه به شاخص‌های مدنظر سازمان، همچون همسایگی و ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی مشابه با جمهوری اسلامی ایران، برخورداری از نظام مدیریت و فعالیت‌های درخور تامل در حوزه وقف و امور خیریه، وجود ارتباطات بخش وقف و امور خیریه بین جمهوری اسلامی ایران و کشور مورد مطالعه و مواردی از این دست، انتخاب شدند.

یکی از کشورهای اسلامی منتخب قطر است. ارتباط گسترده سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و قطر، اهمیت قطر در منطقه و قرابت دینی و مذهبی بین آن کشور با کشور ما، از جمله دلایل انتخاب قطر به عنوان یکی از کشورهای هدف مطالعه می‌باشد.

پژوهش حاضر حاصل گزارش بررسی ساختار و وضعیت نظام وقف و امور خیریه کشور قطر می‌باشد و در آن وضعیت جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی کشور قطر، مفهوم وقف و امور خیریه، روند توسعه و وضعیت موجود بخش وقف و امور

خیریه، نگاشت نهادی بخش وقف و امور خیریه و برنامه‌های توسعه‌ای این بخش در کشور قطر طی فصول یک الی پنج به اجمال بررسی شده است. برای انجام تحقیق حاضر در ابتدا به منظور به دست آوردن اطلاعات کلی در زمینه‌های مختلف کشور قطر، اعم از اطلاعات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پرداخته شد. این اطلاعات به راحتی و با یک جستجوی ابتدایی از سایت‌هایی نظیر ویکی‌پدیا و سایت‌های مشابه آن به دست آمدند. برای بررسی آمار و اطلاعات مرتبط با امور خیریه‌ای و شاخص‌های بخشندگی کشور قطر مقالات و گزارشاتی بررسی شدند. این گزارشات شامل ۲ گزارش خارجی مربوط به سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ بودند و اطلاعات بسیار جالبی را در ارتباط با کشور قطر در اختیار قرار دادند. در این ۲ گزارش رتبه بندی کشور قطر در میان دیگر کشورهای جهان و شاخص‌های بخشندگی آن مور بررسی قرار گرفته بودند و توانستند اطلاعات مفیدی در خصوص وضعیت بخشندگی و امور خیریه در قطر را نشان دهند.

سپس برای بررسی تخصصی در زمینه امور وقف و خیریه به اطلاعات موجود در فاز یک این پروژه مراجعه شد اما مطالعاتی در این خصوص برای کشور قطر یافت نشد. پس از این مرحله برای یافتن مقالات، گزارشات و یا دیگر فایل‌های مرتبط فارسی موجود در سایت‌های ایرانی و کتابخانه‌های اینترنتی جستجویی به عمل آمد که نتیجه‌ای در پی

نداشت. در زمینه وقف و امور خیریه کشور قطر هیچ‌گونه مطالعات پیشین انجام شده به زبان فارسی یافت نگردید.

در فصول ۱ و ۲ و ۳ به بررسی سازمان‌ها، برنامه‌ها و وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور قطر پرداخته شد. اطلاعات این فصول از سایت‌ها و مقالات و مجلات مختلفی که عمدتاً به زبان عربی بودند، به دست آمدند.

برای مطالعه در خصوص نگاهت نهادی کشور قطر در ابتدا نهاد اصلی این کشور، یعنی وزارت اوقاف و امور اسلامی قطر مورد بررسی قرار گرفت. سایت وزارت اوقاف و امور اسلامی اطلاعات کافی و مناسبی را در ارتباط با فعالیت‌های بخش‌های مختلف خود در اختیار قرار داد. در این سایت بخش‌های مختلف وزارت خانه و اهداف و وظایف آن‌ها مشخص شده بودند و با مطالعه هر یک از این بخش‌ها، وضعیت حاکمیتی کلی وقف در کشور قطر به دست آمد.

دولة قطر
وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية

الرئيسية | ملف الوزارة | دليل المواقع | تواصل معنا | نافلة الموقف

قصر | تصنيف قطر

قائمة الأخبار | أخبار الوزارة | الأخبار | أخبار الأوقاف والشؤون الإسلامية | أخبار الأوقاف والشؤون الإسلامية | أخبار الأوقاف والشؤون الإسلامية

مركزنا ينشر تون في الإختيارات القصصية تقسم القرآن الكريم
الدوحة، 21/8/2016
انطلقت الإختيارات القصصية الثانية للقرآن الكريم للموسم الحادي 1437هـ-2016م ، بمشاركة "3654" طالباً من المنتسبين لـ"96" مركزاً من مراكز نظم القرآن الكريم بالدولة
تفاصيل...

أحداث الأعياد
الاحتفالات والتعبيرات

تقويم الهجرات
1437هـ - 2016م
دو العدد (11) أغسطس (8)
19 الإثنين
August (8) Thai On drah (11)
7:34 6:04 3:06 11:37 5:10 3:50

كتاب الصور

تكملة
Flash version 10,1 or greater is required
You have no flash plugin installed
Click here to download latest version

الخدمات الإلكترونية
توزيع القصص
خدمة دعوة SIRS
التسجيل في مركز الموقف
الشيخ القرضاوي للتحفة الفقهية
المسرف للجهانية

الخدمات العامة

با مطالعاتی که در تاریخچه‌ها و روند توسعه کشور قطر در زمینه وقف مطالعه گردید، وجود سازمان دیگری به نام سازمان اوقاف قطر مشخص گردید. با جستجویی که در زمینه این سازمان انجام گرفت، اطلاعاتی در خصوص آن به دست آمد. خراجند که این سازمان سایت مشخصی برای خود ایجاد نکرده بود و در سال‌های اخیر فعالیت خود را

کمتر و بخشی از وظایف خود را به وزارت اوقاف منتقل کرده بود، اما با جستجو در قوانین کشور قطر اطلاعاتی در زمینه این سازمان به دست آمد.

پس از آن با توجه به اخبار و قوانین دیگر صادر شده در قطر، به سازمانی که به کنترل امور خیریه و مؤسسات مربوط به آن می پرداخت، برخورد شد. این سازمان، سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای بود. با ورود به سایت آن اطلاعاتی در خصوص آن به دست آمد و در گزارش قرار داده شد.

همچنین سایت وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی قطر نیز که نظارت بر مؤسسات خیریه و صدور مجوز بر آن ها را به عهده دارد نیز بررسی شد و اطلاعات جامعی از آن به دست آمد.

سپس مؤسسات خیریه اصلی و رسمی ثبت شده در قطر مورد مطالعه قرار گرفتند. این مؤسسات اطلاعات و فعالیت های خود را در قطر و خارج از کشور قطر به صورت کاملی در سایت های خود در معرض مطالعه قرار داده بودند. این اطلاعات تقریباً به طور کامل و با جزئیات مورد مطالعه قرار گرفت و برنامه ها و فعالیت های آنان در گزارش بیان گردید.

در نهایت به بررسی نحوه فعالیت‌ها و برنامه‌های این مؤسسات و منابع درآمدی و هزینه‌ها و مخارج آن‌ها و همچنین حوزه‌های فعالیت و میزان بودجه‌های پروژه‌ها و اطلاعات کلی پرداخته شد.

در مجموع تلاش برای این بوده است که در تدوین این گزارش از مراجع معتبر و به روز دنیا بهره گرفته شود و با برقراری ارتباط با نهادهای مربوطه داخلی و خارجی، محتوای گزارش از دقت بالایی برخوردار گردد. انشاء الله با نقد و نظرات متخصصین مرتبط و تعریف و اجرای مطالعات و پژوهش‌های تکمیلی مثمرتر واقع گردد. در پایان لازم می‌دانم از محضر همه خوانندگان گرامی استدعا نمایم تا با ارائه دیدگاه‌های ارزشمندشان ما را در ادامه این روند و تکمیل مطالعات انجام شده یاری فرمایند.

مشاور عالی سازمان اوقاف و امور خیریه

و ناظر پروژه

افصل اول |

اطلاعات کلی کشور قطر

۱- اطلاعات کلی کشور قطر

۱-۱- مقدمه

یکی از گام‌های در مطالعات تطبیقی، آشنایی مختصر با موقعیت جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی اجتماعی و فرهنگی - مذهبی کشور مورد مطالعه است. مقایسه یک کشور با کشورهای دیگر بدون در نظر گرفتن شرایط و موقعیت آن، موجب درک سطحی موضوع و نتیجه‌گیری نادرست می‌شود.

به منظور آشنایی و مطالعه روندهای اجتماعی و فرهنگی مربوط به یک کشور، آشنایی با ویژگی‌های کلی آن کشور ضروری است؛ در این گزارش همان‌طور که پیش از این اشاره گردید، به بررسی روند تغییر کمک‌های خیریه و وقف و سازوکارهای مربوط به آن پرداخته می‌شود. مطالعات گسترده‌ای در زمینه مؤلفه‌های تأثیرگذار در زمینه کمک‌های خیریه و وقف در کشورهای مختلف دنیا انجام شده است که از آن میان می‌توان به مذهب، سن افراد و درآمد آن‌ها اشاره نمود.

به همین جهت در این فصل به بررسی ویژگی‌های بارز کشور قطر پرداخته می‌شود که در پنج بخش اطلاعات جغرافیایی، اطلاعات اقتصادی، اطلاعات سیاسی - اجتماعی، اطلاعات فرهنگی - مذهبی و در نهایت جایگاه این کشور در حوزه وقف و کمک‌های خیریه می‌باشد.

۲-۱- اطلاعات جغرافیایی

قطر کشوری عربی در جنوب غربی قاره آسیا و در شرق شبه جزیره عربستان، در منطقه خاورمیانه و بخش جنوبی خلیج فارس واقع شده است. قطر خود شبه جزیره‌ای

کوچک‌ترو واقع در شبه‌جزیره عربستان است که خلیج فارس آن را از غرب و شمال و شرق دربر گرفته است. پایتخت آن، دوحه است. قطر مرز مشترک زمینی با عربستان سعودی، و مرز دریایی با کشورهای بحرین و امارات متحده عربی دارد (۱-۲).

این کشور تا سال ۱۹۷۱ تحت‌الحمایه انگلستان بود. پس از استقلال به سبب درآمدهای سرشار نفتی و گازی، این کشور تبدیل به یکی از ثروتمندترین کشورهای منطقه گردید. تمام موقعیت‌های حساس حکومتی در قطر توسط خاندان آل ثانی یا افراد

شکل ۱-۱: نقشه جغرافیایی کشور قطر در جهان

نزدیک آنان اداره می‌گردد. این کشور از سال ۱۹۹۲ روابط نظامی گسترده با ایالات متحده دارد (۱-۲).

شکل ۱-۲: پرچم کشور قطر

قطر به صورت امارتی مطلقه و ارثی از اواسط قرن ۱۹ میلادی توسط خاندان آل ثانی فرمانروایی می‌شود. قبل از کشف نفت، قطر عمدتاً به خاطر شکار مروارید و تجارت دریایی شناخته می‌شد.

قطر دارای ذخایر گسترده نفتی و گازی است. مجله فوربس قطر را ثروتمندترین کشور جهان معرفی کرده است. قطر بالاترین شاخص توسعه انسانی بین کشورهای جهان عرب را داراست.

شکل ۱-۳: شهر دوحه پایتخت قطر

شبه جزیره قطراز شمال شرق عربستان به داخل خلیج فارس گسترده شده است. خاک این کشور، مسطح بوده، و از یک صحرای خشک تشکیل شده است (۱-۲). کشور قطر دارای ۱۰ استان و ۲۸ شهر می باشد. استان های قطر شامل وکره، شمال، ریان، جمیلیه، قواریه، دوحه، خور، ام سعید، ام صلال، جریان البطنه (۵۷). پایتخت کشور قطر استان ساحلی دوحه می باشد. دوحه در دهه اخیر شاهد سرمایه گذاری فراوان در زیرساخت های شهری بوده است. به طوری که از یک دهکده ساحلی به یک شهر مدرن تبدیل گردیده است. طرح های مدرن سازی شهر عبارت اند از ساختمان های تجاری و مسکونی فراوان، شهر آموزشی که قرار است دانشگاه های معتبر در آن به فعالیت بپردازند. طرح ساخت ورزشگاه های جام جهانی فوتبال، مراکز خرید و پروژه دوحه لند که شهر بازی بزرگ قطر می باشد. این شهر دارای فرودگاه بین المللی و همچنین مرکز شرکت هواپیمایی قطریه می باشد. شبکه خبری الجزیره انگلیسی و عربی در شهر دوحه واقع گشته است. شهر دوحه میزبان بازی های آسیایی ۲۰۰۶ بوده است و همچنین میزبان بازی های جام جهانی سال ۲۰۲۲ می باشد (۶۲).

شکل ۱-۴: شهر ساحلی دوحه

در شکل ۱-۵ تقسیمات کشوری قطر نشان داده شده است.

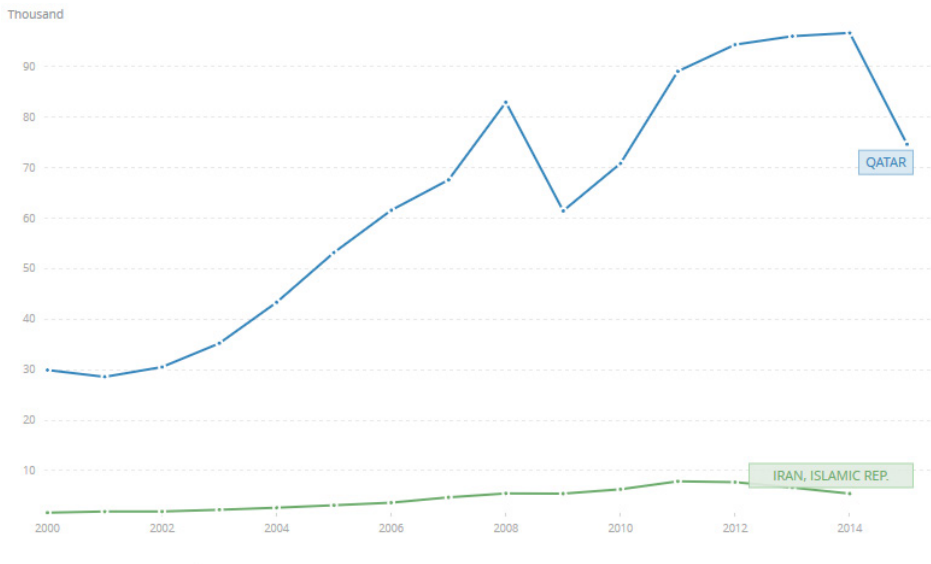

شکل ۱-۵: استان های کشور قطر

۳-۱- اطلاعات اقتصادی

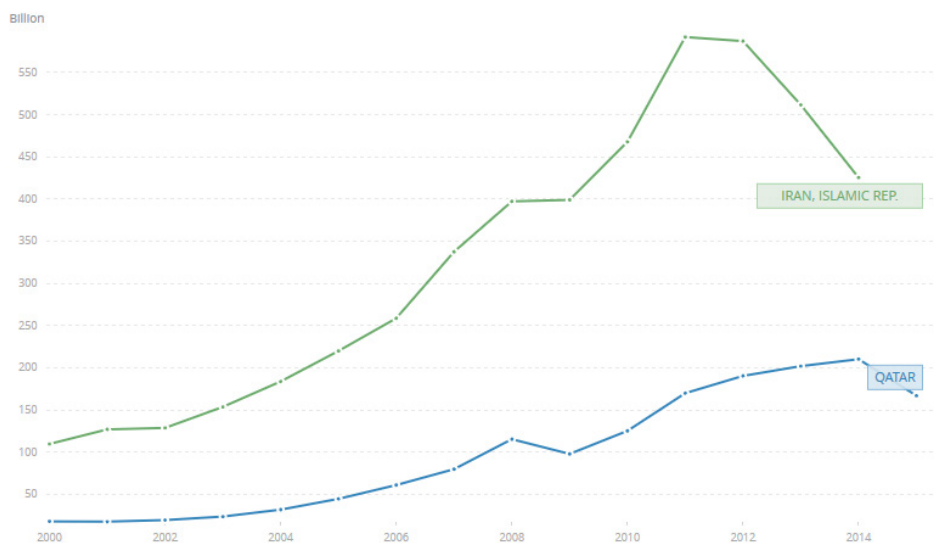
منبع درآمد ارزی کشور، صادرات نفت و گاز می باشد. قطر سومین کشور دارنده ذخایر گاز پس از روسیه و ایران است. اقتصاد قطر یک اقتصاد کاملاً وابسته به نفت محسوب می شود اگرچه این کشور درآمدهای دیگر نظیر گردشگری دارد؛ و ذخیره گازی اش، برای ۲۰۰ سال آینده کافی تخمین زده شده است. قطر به علت پیش دستی در بهره برداری از منطقه گازی پارس جنوبی، توانسته است بیش از ایران از این میدان گازی مشترک، گاز طبیعی استخراج کند و به رشد سریع اقتصادی دست یابد. در حالی که این کشور رشد نزدیک به ۲۰٪ را تجربه می کند. همچنین برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ فرصتی طلایی برای اقتصاد این کشور خواهد بود. قطر عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت، اوپک است (۱-۲).

درآمد ناخالص ملی سرانه قطر در سال ۲۰۱۵، ۸۵۴۳۰ دلار بوده است که این رقم برای ایران ۶۵۵۰ دلار بوده است و نسبت ۱۳ برابری بین آنها وجود دارد. همچنین رشد این شاخص در کشور قطر بسیار چشم گیر می باشد (۴).

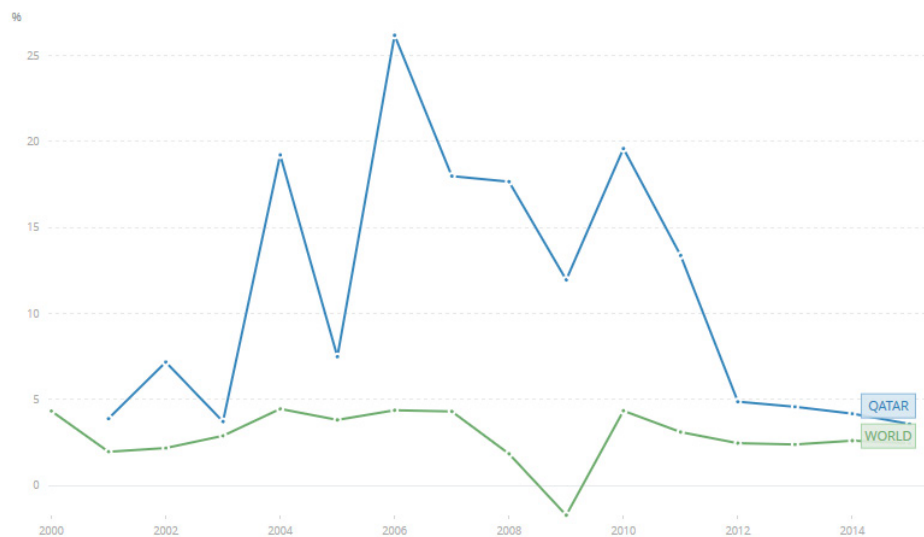

شکل ۱-۶: درآمد ناخالص ملی سرانه کشور قطر و مقایسه با ایران

فصل اول - اطلاعات کلی کشور قطر / ۳۱

شکل ۷-۱: تولید ناخالص داخلی قطر و مقایسه آن با ایران

شکل ۸-۱: رشد تولید ناخالص داخلی قطر و جهان

تولید ناخالص داخلی قطر ۱۶۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۵ بود که نسبت به سال گذشته ی خود با تولید ناخالص داخلی ۲۱۰ میلیارد دلار با کاهش روبرو بوده است. همچنین تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۵، ۴۲۵ میلیارد دلار بوده است (۴).

۴-۱- اطلاعات سیاسی اجتماعی

در کشور قطر امیر رئیس حکومت است. امیر قطر در حال حاضر شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی است که در سال ۱۹۹۵ جانشین پدر شد. رئیس دولت نخست وزیر است که امیر او را تعیین می کند. مجلس شورای این کشور ۴۵ کرسی دارد که نمایندگان آن را امیر تعیین می کند (۱-۲).

نظام حکومتی قطر امیرنشین بوده و خاندان آل ثانی که اصالتاً از قبیله بنی تمیم نجد عربستان هستند از قرن نوزدهم در این سرزمین حاکمیت دارند. از سال ۲۰۰۷ بنا به دستور امیر کنونی قطر ۱۸ دسامبر ۱۸۷۸ روز به حکومت رسیدن شیخ جاسم بن محمد بن ثانی مؤسس دولت قطر جدید به عنوان «روز ملی قطر» تعیین شد. قطر سال ها تحت الحمایه انگلیس بود و شیخ احمد بن علی آل ثانی بر آن حکومت می کرد تا اینکه در ۳ سپتامبر ۱۹۷۱ استقلال یافت. در تاریخ ۲۲ فوریه ۱۹۷۲ م (۳/۱۲/۱۳۵۰) شیخ احمد توسط پسرعمویش شیخ خلیفه بن حمد از قدرت برکنار شد و حکومت وی نیز تا ۲۷ ژوئن ۱۹۹۵ ادامه داشت، تا اینکه شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی (امیر فعلی قطر) به قدرت رسید. یک سال بعد فرزندش شیخ جاسم و بعد از استعفای وی برادرش شیخ تیم در تاریخ ۱۴ مرداد ۱۳۸۲ از سوی امیر به عنوان ولیعهد انتخاب گردید (۱-۲). حاکمیت در این کشور در آل ثانی خلاصه شده و موروثی است، اما وراثت از پدر به پسر نبوده و امیر با تصمیم و اجماع بزرگان فامیل تعیین می شود. با این حال امیر قبلی قطر یعنی «شیخ خلفیه آل ثانی» خود فرزندش شیخ «حمد بن خلیفه» را به سمت ولی عهد انتخاب کرد (۳).

شیخ «حمد بن خلیفه» بعد از کسب قدرت طی فرمانی نظام حکومتی قطر را موروثی و منحصر به آل ثانی شمرد که از پدر به یکی از فرزندان ذکور انتقال می یابد و در صورت عدم داشتن پسر، امیر فردی را از خاندان آل ثانی به سمت ولی عهدی انتخاب می کند (۳).

امیر قطر عالی‌ترین فرد تصمیم‌گیرنده در کشور است، علاوه بر اینکه طبق قانون، اختیارات وسیعی دارد. وی در ارتباط با سایر نهادهایی نیز که تحت حاکمیت مستقیم او نیست، قدرت برتر به شمار می‌آید.

ماده ۱۷ متمم قانون اساسی قطر به امیر این کشور اختیار صدور فرامین براساس توصیه شورای وزراء و رایزنی با شورای مشورتی را می‌دهد (۳).

ماده ۱۸ اختیارات اجرایی را با کمک شورای وزراء به امیر می‌دهد. بنابراین امیر، قوای مقننه و مجریه را به کمک شورای وزراء و شورای مشورتی در اختیار خود دارد.

قانون اساسی قطر درباره حکومت می‌گوید، قطر کشوری عربی، مستقل و دارای حاکمیت قانونی است و دین آن اسلام و شریعت اسلامی منبع اصلی قانون‌گذاری در این کشور می‌باشد.

دولت اقدام به اعمال نظارت و حاکمیت خود بر کلیه اراضی و آب‌های اقلیمی داخل مرزهای قطر نموده و از آن حفاظت می‌کند. مالکیت فردی و سرمایه‌گذاری و کار به عنوان حقوق فردی در این کشور وجود داشته و طبق قانون شکل می‌گیرد. دولت آزادی فعالیت اقتصادی را که با منافع عمومی تعارضی نداشته باشد مجاز می‌شمارد (۳).

ماده ۲۳ قانون اساسی مسئولیت‌های امیر قطر را به شرح زیر بیان می‌کند:

۱. نمایندگی در داخل و خارج و روابط بین‌الملل
۲. صدور و تصویب کلیه قوانین و احکام
۳. ریاست شورای وزراء
۴. فرماندهی عالی نیروهای ارتش
۵. عزل و نصب پرسنل نظامی
۶. پذیرش استوارنامه رؤسای هیئت‌های دیپلماتیک و کنسول خارجی
۷. اعطای نشان افتخار مطابق قانون
۸. عفو یا کاهش مجازات از طریق قانون
۹. امضاء پیمان‌ها و ابلاغ معاهدات به شورای مشورتی
۱۰. اعلام جنگ دفاعی از طریق صدور فرمان - جنگ تجاوزکارانه ممنوع است.

۱۱. نصب و عزل وزراء

۱۲. انتصاب اعضای شورای مشورتی طی فرمان امیری (۳).

اولین تشکیلات جدید حکومتی در قطر در دهه ۵۰ میلادی با نقش عمده انگلیس در این شیخ نشین ایجاد شد و به مرور زمان تبدیل به نهادهای امروزی گردید. این تشکیلات تا سال ۱۹۷۰ تحت عنوان اداره عمل می‌کرد و مستقیماً به امیر این کشور گزارش می‌دادند.

این کشور از سال ۱۹۷۲ میلادی دارای قانون اساسی موقت بوده است که بر اساس آن امیر دارای صلاحیت و اختیارات وسیعی است و فرامین حکومتی را صادر می‌کند. در ژوئن سال ۱۹۹۹ میلادی امیر قطر با تشکیل یک کمیته ۳۲ نفره و تعیین ضرب الاجل سه ساله کمیته مذکور را مأمور تدوین قانون اساسی دائم این کشور کرد تا زمینه برگزاری اولین انتخابات مجلس شورای (ملی) قطر را فراهم آورند که تاکنون برگزار نشده است. بر اساس قانون اساسی قطر این کشور یک حکومت و کشور مستقل عربی است و اسلام مذهب رسمی و شریعت (قوانین اسلامی) منبع اصلی قانون‌گذاری در آن می‌باشد. تشکیلات حکومتی در قطر شامل سه قوه مجریه، قضائیه و مقننه است (۱-۲).

از سال ۱۸۷۱ تا ۱۹۱۳ قطر در تصرف ترک‌های عثمانی بود. پیش از آن به نوشته دانشنامه بریتانیکا «قطر برای سال‌های طولانی تحت حاکمیت حکومت ایران بوده و هر سال سه هزار روپیه برای حق ماهیگیری و صید مروارید، مالیات پرداخت می‌کرده است». در ۲۹ ژوئیه ۱۹۱۳ قراردادی بین دولت بریتانیا و دولت عثمانی به امضاء رسید که به موجب یکی از بندهای آن دولت عثمانی از حاکمیت بر قطر صرف نظر کرد. با خروج نیروهای عثمانی دولت بریتانیا حکومت «شیخ عبدالله بن جامع» حاکم قطر را به رسمیت شناخت و در سال ۱۹۱۶ قراردادی همچون دیگر قراردادهای خود با شیوخ امارات خلیج فارس با این شیخ به امضاء رساند. از این تاریخ، قطر تا زمان استقلال در سال ۱۹۷۱، تحت الحمایه انگلستان گردید. در ۱۹۳۵ طایفه ای از اعراب بنی یاس مقیم ابوظبی به علت نارضایتی از «شیخ خلیفه شخبوط» حاکم ابوظبی به جنوب کوچیده و

در منتهی‌الیه کرانه باختری ابوظبی یعنی خورالعدید اقامت گزیدند. این مسئله سرآغاز اختلاف جدی میان ابوظبی و قطر شد (۱-۲).

قطریکی از چندین امیرنشین نوینیاذ واقع در شبه جزیره عربستان است. منطقه قطر از دیرباز بخشی از منطقه تحت فرمان ساسانیان بوده است. در بسیاری از دوره‌های باستانی همه کرانه جنوبی خلیج فارس بخشی از دولت ساسانی بوده و توسط ساتراپ‌های ساسانی اداره می‌شد. در تاریخ معاصر قطر توسط ترکان عثمانی، انگلیسی‌ها و بحرین اداره شده و در ۳ سپتامبر ۱۹۷۱ به استقلال رسید. در آن دوره بسیاری از امیرنشین‌های منطقه جذب عربستان سعودی یا امارات متحده عربی شدند ولی قطر از این روند جدا ماند (۱-۲).

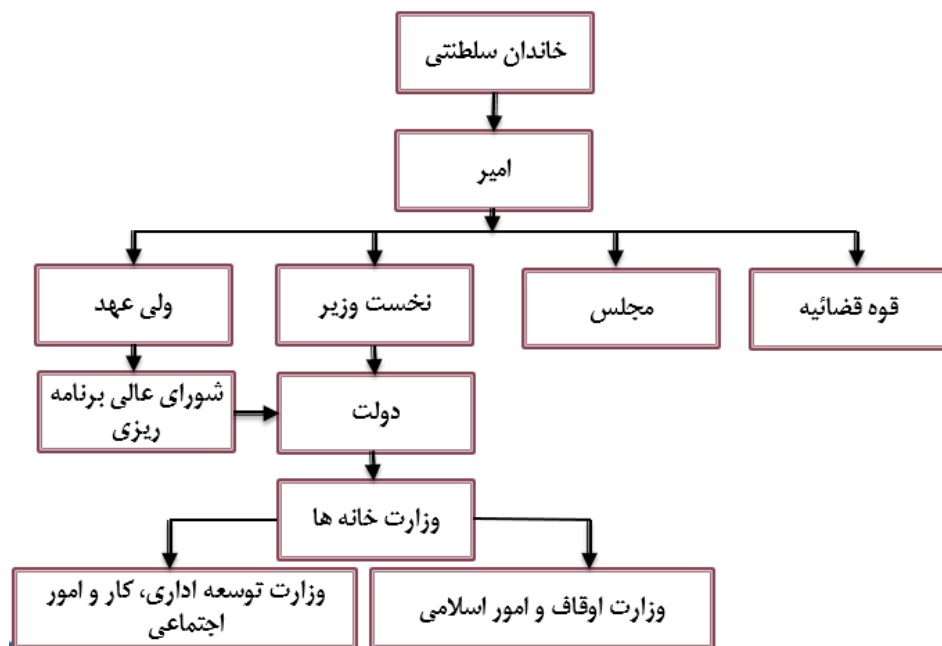
پیشینه اختلاف‌های مرزی و سرزمینی عربستان سعودی با قطر به میانه‌های سده نوزدهم باز می‌گردد. اختلافات مرزی و سرزمینی عربستان سعودی و قطر شامل باریکه‌ای از زمین‌های جنوبی قطر می‌شود. عربستان سعودی مدعی مالکیت ۲۳ مایل از سواحل جنوب شرقی قطر است و دو کشور در مورد مرزهای جنوب غربی نیز با یکدیگر اختلافات ارضی دارند؛ بنابراین، اختلافات مرزی و سرزمینی میان دو کشور از خلیج «سلوا» واقع در جنوب باختری قطر آغاز و تا «خورالعدید» واقع در جنوب خاوری قطر امتداد می‌یابد. نسبت به اراضی جنوب شرقی قطر، ابوظبی نیز ادعاهایی دارد.

در سپتامبر ۱۹۹۲ نیروهای نظامی عربستان سعودی به قطر تجاوز کردند و بخش‌هایی از خاک این کشور را به تصرف درآوردند. به دنبال آن، قطر اجرای قرارداد مرزی ۱۹۶۵ با عربستان سعودی را به حال تعلیق درآورد و به عنوان اعتراض از شرکت در نشست‌های شورای همکاری خلیج فارس خودداری کرد. پس از ۳ ماه کشمکش، سرانجام با میانجی‌گری مصر، دو کشور موافقت‌نامه‌ای برای حل و فصل اختلافات مرزی شان منعقد کردند (۱-۲).

قطر ۱۳ وزارت خانه دارد که عبارتند از:

وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی- وزارت فرهنگ و ورزش- وزارت توسعه برنامه‌ریزی و آمار- وزارت اقتصاد و تجارت- وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی-

وزارت اوقاف و امور اسلامی - وزارت انرژی و صنعت - وزارت مالیه - وزارت امور داخلی - وزارت دادگستری - وزارت شهری و محیط زیست - وزارت بهداشت عمومی - وزارت انتقال و ارتباطات (۸)

شکل ۱-۹: ساختار سیاسی کشور قطر

۱-۴-۱- قوه مجریه

قوه مجریه یا هیئت وزراء که ریاست آن بر عهده امیر می باشد و توسط نخست وزیر اداره می شود و عالی ترین رکن اجرایی کشور است و نظارت و هماهنگی میان وزرا و ارگان های دولتی را بر عهده دارد. امیر قطر دستورالعمل های دولت را صادر کرده و مصوبات هیئت وزیران را امضاء می کند (۲، ۱).

۱-۴-۲- قوه مقننه

بر اساس اصل هفتاد و ششم و هفتاد و هفتم قانون اساسی مجلس شورا عهده دار قوه مقننه است.

مجلس مشورتی قطر بودجه عمومی دولت را تصویب می‌کند و بر قوه مجریه نظارت می‌کند. مجلس شورا متشکل از ۴۵ عضو می‌باشد که آن‌ها را امیر از میان وزرا و سایر افراد منصوب می‌کند. سی و هفتمین دوره مجلس شورا در سال ۲۰۰۸ آغاز بکار کرد. قوه مقننه در واقع شورایی مشورتی است که تعیین خط‌مشی عمومی کشور در زمینه‌های گوناگون، بررسی لوایح پیشنهادی از سوی هیئت وزرا قبل از تصویب امیر و بررسی لوایح بودجه از مهم‌ترین وظایف آن است. شورای مشورتی دارای کمیته‌های امور حقوقی و قانون‌گذاری، مالی و اقتصادی، خدمات عمومی و برق و تلفن، امور داخلی و خارجی و امور فرهنگی و اطلاعاتی است و نقش اطلاع‌رسانی به امیر به شیوه‌ای نظام‌مند از دیدگاه‌های شیوخ برجسته و خاندان‌های مهم را دارد. این شورا به همراه شوراهای شهرداری بر حسب ظاهر در نهاد دموکراتیک جهت عدم تمرکز قدرت هستند، اما با توجه به اختیارات وسیع امیر، در عمل قدرت قانون‌گذاری ندارند (۲۰۱).

۱-۴-۳- قوه قضائیه

بر اساس بندهای یکصد و بیست و نهم تا یکصد و چهلم قانون اساسی قطر، حاکمیت قانون، اساس حکومت در دولت قطر می‌باشد. شرافت قضات و عدالت آنان ضمانتی برای حقوق و آزادی‌ها است. قوه قضائیه مستقل می‌باشد و دادگاه‌ها با انواع و درجات مختلف، عهده‌دار مسئولیت آن می‌باشند. قوه قضائیه احکام خود را طبق قانون صادر می‌کند و قضات مستقل می‌باشند و هیچ قدرت دیگری به جز قانون بر آنان حاکم نیست و هیچ ارگانی نمی‌تواند در مسائل و یا روند دادرسی و عدالت مداخله نماید (۲۰۱).

قانون، دادگاه‌ها را با توجه به تنوع و درجات و نیز صلاحیت و اختیارات آن‌ها تنظیم می‌کند. دادگاه‌های نظامی به جز موارد برقراری حکومت نظامی، تنها به آن دسته از جرائم نظامی که افراد نیروهای مسلح و انتظامی مرتکب می‌شوند، در حدود و چارچوبی که قانون آن را تعیین می‌نماید، منحصر می‌گردد (۲۰۱).

جلسات دادگاه‌ها علنی می‌باشد، مگر اینکه دادگاه به خاطر مراعات نظم عمومی و یا عفت عمومی جامعه تصمیم بگیرد جلسات را به صورت غیرعلنی برگزار نماید.

در هر صورت قرائت حکم در جلسه علنی خواهد بود. قضات را نمی‌توان از کار خود عزل نمود، مگر در حالت‌هایی که قانون مشخص خواهد کرد. قانون همچنین احکام مربوط به قضات و تأدیبات آنان را تنظیم می‌نماید. عفو و بخشش حق مسلم و تضمین شده همه مردم است. قانون اقدامات و چگونگی استفاده از این حق را تعیین می‌کند (۲،۱).

دادستان عمومی دعوای عمومی را به نیابت از جامعه برعهده دارد و ناظر بر امور ضابطین قضائی است و در اجرای قوانین جنائی کوتاهی نخواهد کرد. قانون سازمان مزبور و شرح وظایف آن را تنظیم می‌کند و شرایط و ضمانت‌های مربوط به کسانی که عهده‌دار وظایف آن می‌باشند، مشخص می‌نماید (۲،۱).

قضات دارای یک شورای عالی می‌باشند که عهده‌دار حسن جریان اعمال دادگاه‌ها و نهادهای تابعه و همکاران آن می‌باشد. قانون چگونگی تشکیل شورای عالی، اختیارات و صلاحیت‌های آن را مشخص می‌کند. قانون ارگان ذی‌ربط در حل و فصل منازعات اداری را تعیین و اساسنامه و چگونگی اعمال آن را مشخص می‌نماید. چگونگی رسیدگی به اختلافات ناشی از اختصاص دادگاه‌ها در منازعاتی که از صدور احکام نشأت می‌گیرد، قانون تعیین می‌نماید و قانون ارگان قضائی ذی‌ربط در حل و فصل اختلافات ناشی از مطابقت قوانین و لوایح با قانون اساسی و نیز اختیارات آن‌ها و چگونگی رفع تظلمات و اقدامات متعاقب آن را تعیین می‌کند. قانون همچنین آثار حکم ناشی از عدم مطابقت با قانون اساسی را مشخص می‌نماید.

قوه قضائیه نیز زیر نظر وزیر دادگستری که ناظر بر اجرای قانون مدنی است، فعالیت می‌کند و وزارت دادگستری عملکرد دادگاه‌ها و قضات را سازماندهی و نظارت می‌کند. قوانین قضایی این کشور کاملاً بر اساس اصول و مبانی اسلامی تعیین شده است (۲،۱). بر اساس قانون مصوب سال ۲۰۰۳ در مورد قضات، چند دسته دادگاه یا محاکم شامل دادگاه تشخیص، دادگاه استیناف، دادگاه بدوی و دادگاه شرعی می‌باشند (۲،۱).

۱-۴-۴- شورای عالی برنامه‌ریزی

در سال ۱۹۸۹ شورای عالی برنامه‌ریزی به عنوان یک ارگان قانونی مستقل با بودجه‌ای خاص تشکیل شد. این شورا تحت ریاست ولی عهد و وزیر دفاع بوده و دارای یک

نائب رئیس، دبیرکل و چند عضو مرکب از وزراء و مشاوران باتجربه می باشد. مسؤولیت های این شورا تعیین سیاست های اجتماعی و اقتصادی دولت و طرح های توسعه، تحت پوشش قرار دادن مطالعات ویژه برای حمایت از طرح ها، تهیه گزارش های عملکرد سازمان اداری دولت و ارائه پیشنهادهایی جهت سازماندهی بهتر اداری و بررسی های مربوط به همکاری اجتماعی و اقتصادی با کشورهای عرب شورای همکاری می باشد(۳).

۱-۴-۵- سیستم انتخاباتی

در قطر سیستم انتخابات عمومی و آزاد وجود ندارد و نمایندگان مجلس نیز از سوی امیر تعیین می شوند. اواسط ژانویه ۱۹۹۲ میلادی ۵۰ روشنفکر قطری با ارسال نامه ای به امیر این کشور از وی خواستند که در قطر انتخابات آزاد برگزار شود، اما بعد از این درخواست هیچ گونه تحولی در این رابطه صورت نگرفت(۳).

۱-۴-۶- احزاب

تشکیل احزاب سیاسی و اتحادیه های کارگری در قطر ممنوع است و صرفاً در طول دهه ۷۰ دو گروه به نام « جبهه آزادی بخش ملی قطر » و سازمان های « جهاد ملی » و نیز برخی گروه های سیاسی معتقد به پان عربیسم، سوسیالیسم، ناسیونالیسم و بعث در این کشور فعالیت داشته اند.

در این کشور همچنین برگزاری هرگونه راهپیمایی حتی مسالمت آمیز، آزاد نیست. همان طور گفته شد، اواسط ژانویه ۱۹۹۲ تعداد ۵۰ روشنفکر برجسته قطری طی نامه ای به امیر این کشور خواستار تشکیل یک شورای مشورتی با اختیارات قانون گذاری شدند. آن ها همچنین نسبت به سواستفاده از قدرت در این شیخ نشین ابراز نگرانی کرده و انجام اصلاحاتی را در خصوص سیستم آموزشی و اقتصادی پیشنهاد کردند(۳).

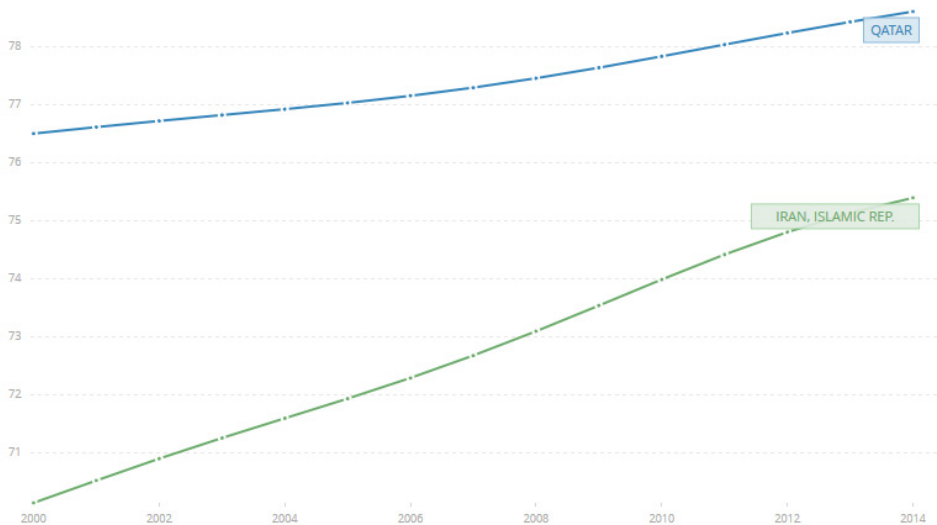
در حال حاضر گروه سیاسی خاصی در قطر وجود ندارد، اما گروه های ذی نفوذی حضور دارند که عمدتاً از شیوخ ثروتمند و تجار بزرگ بوده، اگرچه اخیراً قشری از روشنفکران و روزنامه نگاران قطری تشکیل شده اند و حکومت نیز به شدت آن ها را زیر

نظر دارد (۳).

۷-۴-۱- جمعیت و پراکندگی سنی

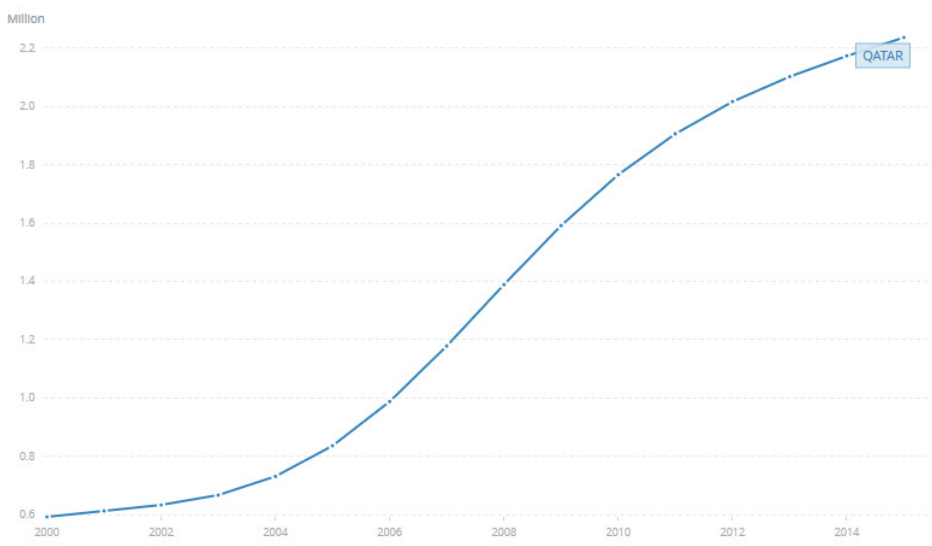
کمتر از یک سوم جمعیت قطر را قطری‌های اصیل تشکیل می‌دهند. به دلیل حضور زیاد کارگران مهاجر مرد، تنها حدود یک چهارم جمعیت این کشور را زنان تشکیل می‌دهند.

امید به زندگی در قطر در سال ۲۰۱۴، ۷۹ سال بوده است که این معیار با یک روند صعودی را در سال‌های گذشته داشته است و همچنین وضعیت قطر در این شاخص از ایران بهتر بوده است (۴).

شکل ۱-۱۰: امید به زندگی در کشور قطر و مقایسه آن با ایران

جمعیت قطر در سال ۲۰۱۵، ۲/۲۳۵/۰۰۰ نفر بوده است. با توجه به درآمدهای بسیار بالای کشور و جمعیت کم در قطر، مردم در این کشور از رفاه بالایی برخوردارند (۴).

شکل ۱-۱۱: رشد جمعیت کشور قطر

۵-۱- اطلاعات فرهنگی - مذهبی

بیشتر قطری‌ها سنی مذهب هستند. حدوداً ۵ تا ۱۵ از شهروندان این کشور را نیز شیعیان تشکیل می‌دهند. ۹۵ درصد جمعیت قطر را مسلمانان تشکیل می‌دهند. اخیراً ایراد خطبه‌های نماز جمعه به زبان انگلیسی در برخی از مساجد شهر دوحه برگزار می‌شود. نخستین کلیسای کاتولیک اخیراً در شهر دوحه برای پیروان مسیحیان کاتولیک که اغلب از اتباع هند و فیلیپین و کشورهای غربی هستند، افتتاح شد و طرح ساخت هفت کلیسای دیگر نیز در دست بررسی است. بر طبق اطلاعات نامه جهان ۴۰٪ مردم قطر عرب، ۱۸٪ هندی، ۱۸٪ پاکستانی، ۱۰٪ ایرانی و ۱۴٪ سایر اقوام هستند (۱-۲).

قطر به علت مهاجرپذیری دارای فرهنگ واحدی نیست. حضور شمار بسیاری از اتباع کشورهای مختلف، این کشور را به صورت ترکیبی از فرهنگ‌های مختلف درآورده است. با این حال به دلیل اکثریت مسلمان جمعیت این کشور، آداب و رسوم جامعه با مقداری تفاوت، شبیه یکدیگر بوده و از این جهت جامعه مذهبی و سنتی قطر بر بقیه آداب و رسوم موجود در این کشور غلبه دارد. فرهنگ بومی قطری دهه‌های اخیر متأثر از فرهنگ‌های

ایرانی، فرهنگ هندی، پاکستانی، فیلیپینی و فرهنگ غربی بوده است. به دلیل همسایگی قطر با ایران طبیعت انسانی و اجتماعی قطر تا حدودی شبیه فرهنگ اجتماعی مردم جنوب ایران است. قطر دارای یک جامعه آرام با روابط عاطفی خوب و مناسب می باشد. مهم ترین معضل فرهنگی و اجتماعی که تقریباً در مهر و موم های اخیر در قطر پیدا شده است مربوط به استخدام خدمه خارجی و سپردن فرزندان خردسال به دایه های فیلیپینی، هندی و بنگلادشی، و نیز پیدایش پدیده ای به نام ماهواره است. وزارت آموزش و پرورش قطریکی از اولین وزارتخانه هایی است که در سال ۱۹۵۹ قبل از استقلال، بانام وزارت المعارف تشکیل شد. مدت آموزش در قطر ۱۶ سال، شامل ۶ سال ابتدایی، ۳ سال راهنمایی، ۳ سال د و ۴ سال مرحله دانشگاهی در دانشگاه قطر است. دانشگاه قطر تنها دانشگاه این کشور بوده و مرکب از تعدادی دانشکده می باشد. اداره فرهنگ و هنرها مسئولیت حرکت فکری و ادبی، نمایشنامه، موسیقی، برپایی نمایشگاه های عربی و بین المللی در زمینه های فرهنگی و هنری و نظارت بر مراکز فرهنگی تابع وزارت فرهنگ و ارشاد را بر عهده دارد. قطری ها به منظور بیان هویت قطری و نشان دادن تمدن منطقه ای و عربی اسلامی خود اقدام به تشکیل اداره موزه ها و آثار تاریخی نموده اند. خدمات بهداشتی یکی از مهم ترین نقش ها را در برنامه توسعه قطر و پیشبرد رفاه اجتماعی در آن بر عهده دارد. مراقبت های بهداشتی شامل کل کشور بوده و اساس آن ارائه خدمات کامل درمان رایگان به همه شهروندان قطری و اتباع خارجی است.

به کارگیری خدمه ی فیلیپینی، هندی، بنگلادشی و پاکستانی در امور منزل و تربیت فرزندان، حضور دیرینه ی ایرانیان، اعزام جوانان قطری برای تحصیل به غرب، وجود شمار قابل توجهی از استادان آمریکایی و انگلیسی در دانشگاه های آن کشور، روابط عمیق فرهنگی و مذهبی با سعودی های وهابی، جامعه ی قطر را از انسجام و وحدت فرهنگی بی بهره ساخته و به پیدایش نوعی رقابت بین فرهنگ های مختلف دامن زده است. با این حال، به دلیل پیروی مردم آن کشور از اسلام، یک آرامش اجتماعی نسبی در قطر به چشم می خورد.

در سالیان اخیر توجه روزافزونی به تحصیل زنان قطری صورت نگرفته است، به

شکلی که در سال تحصیلی ۱۹۹۲ تعداد دانشجویان پسر و دختر به ترتیب ۱۹۶۵ و ۵۰۰۸ نفر، و در سال تحصیلی ۱۹۹۱ تعداد فارغ التحصیلان پسر و دختر دبیرستان ها و دانشگاه ها به ترتیب ۹۰۲ و ۱۵۳۷ نفر بوده اند. با وجود این پیشرفت ها، زنان قطری از دست یابی کامل به حقوق سیاسی خویش بازمانده اند. اکثر اساتید دانشگاه های قطر، مصری اند. این سخن با نگاه به آمار ۱۹۹۰ که از بین ۵۲۱ استاد، ۲۳۱ مصری، ۱۹۵ قطری و ۲۳ تن انگلیسی بوده اند، قابل تأیید است. در قطر علاوه بر مراکز آموزشی، برخی از مراکز فرهنگی خارجی نیز فعال اند. یکی از مؤسسه های فرهنگی خارجی قطر، از آن انگلیسی هاست. آمریکایی ها هم دفاتر نمایندگی سه دانشگاه آمریکایی را در قطر تأسیس کرده اند. با این وصف، فعال ترین مرکز فرهنگی قطر به فرانسوی ها تعلق دارد.

بر پایه ی قانون مطبوعات، رسالت رسانه های گروهی و تبلیغی قطر، دفاع از مسائل منطقه ای، عربی و اسلامی، تحکیم ارزش ها و ترویج روش های پسندیده و ارتقای سطح آگاهی مردم است. در همین راستا، وزارت فرهنگ و ارشاد، مسئولیت طرح سیاست های تبلیغی، اجرای برنامه های ارتقای فرهنگی، نظارت بر رسانه های گروهی و... را بر عهده دارد. قطر از معدود کشورهای منطقه است که سانسور شدیدی را بر مطبوعات و رادیو و تلویزیون حاکم کرده است. در این کشور، نشریاتی چون قوس قزح (ورزشی)، العرب (سیاسی)، الجواهر (زنان)، اسواق الخلیج (اقتصادی)، مشاغل (کودکان) و... چاپ می شود. سازمان خبرگزاری قطر در ۱۹۷۵ تأسیس شد. این سازمان اولین خبرگزاری جهان عرب بود که اخبار خود را از طریق ماهواره مخابره می کرد. این خبرگزاری به چهار زبان عربی، انگلیسی، اسپانیولی و پرتغالی خبر مخابره می کند. رادیوی قطر به زبان های عربی، انگلیسی و فرانسه برنامه پخش می کند و برنامه ی رادیو قرآن نیز در آن تولید می شود.

افصل دوم |

مفهوم وقف و امور خیریه در کشور قطر

۲- مفهوم وقف و امور خیریه در کشور قطر

۲-۱- مقدمه

در فصل گذشته، اطلاعاتی کلی درباره کشور قطر بیان شد. پیش از ورود به بررسی ساختار وقف و امور خیریه در قطر، لازم است مفاهیم اولیه در این حوزه مشخص گردد. مفاهیمی که در این فصل بیان شده است شامل توضیحاتی در خصوص تعاریف مهم در حوزه وقف و قوانین و شرایط مرتبط با وقف می شود. همچنین برخی از قوانین و احکام مرتبط با سرمایه گذاری وقف و اجاره و استفاده از موقوفات بیان شده است.

۲-۲- تعریف وقف

وقف در لغت به معنی نگهداری، خودداری و جلوگیری می باشد و براساس فتوهای علما منظور از وقف در اسلام نگهداری اصل و استفاده از ثمره آن است. به عنوان مثال نگهداری و حبس مال و صرف کردن منافع آن در راه خدا (۵۱).
وقف سنتی از سنت های گفتاری و کرداری است از پیامبر (ص) که همواره اصحابش را به وقف اموالشان تشویق می کرد و کسی از اصحاب پیامبر نبود مگر اینکه مقداری از دارایی اش را وقف کرده بود (۴۷).

همچنین پیامبر همواره این حدیث را بیان می نمود که پس از مرگ انسان تمام اعمال او منقطع می گردد جز ۳ چیز: صدقه جاریه، علم و دانش مفید قابل استفاده و فرزند صالح (۴۷).

مسلمانان در تمام زمان ها با استفاده از پدیده وقف به همبستگی اجتماعی بین

خودشان بسیار کمک کرده‌اند و از این طریق به توسعه و ارتقاء جایگاه جامعه دست یافته‌اند.

شاید مهم‌ترین امتیازی که در یک وقف وجود داشته باشد اختصاص دادن آن به اموری است که به آن کمتر پرداخته شده است و نیازهای جامعه در آن بخش است. بنابراین بهتر است شروط واقفان به گونه‌ای باشد که نیازهایی از جامعه را برطرف نماید که در این صورت پاداش و ثواب بالاتری نیز در نزد پروردگار برای آن‌ها ثبت خواهد شد. به همین دلیل وزارت اوقاف و امور خیریه ۶ حوزه را برای مصارف وقفی به واقفان پیشنهاد می‌کند که شامل: آموزش، بهداشت، خانواده، کودکان، حوزه‌های اسلامی مانند مساجد و قرآن و در نهایت خدمات خیریه و بشردوستانه می‌باشد (۴۷).

• تقسیم بندی اموال وقف

اموال وقفی به دودسته تقسیم می‌شوند:

۱. منقول

۲. غیرمنقول

• شروط موقوفات منقول

شروط موقوفات منقول عبارت‌اند از:

۱. مال منقولی باشد که مجوز معامله شرعی و قانونی داشته باشد

۲. متعلق به واقف باشد

۳. معین و شناخته شده باشد (۴۸)

• شروط موقوفات غیرمنقول

شروط موقوفات غیرمنقول عبارت‌اند از:

۱. ملکی باشد که سند ملکی‌اش به نام واقف باشد

۲. طرح و موقعیت ملک کاملاً مشخص باشد

• شروط واقف

شروط واقف عبارت‌اند از:

۱. بالغ، عاقل و منطقی باشد

۲. خودش حاضر باشد و یا وکیل قانونی اش با وکالت نامه قانونی و تأیید شده دادستانی امور وقف را انجام دهد

۳. وقف را برای امور شرعی و قانونی بخواهد (۴۸)

• ثبت وقف

پس از اینکه شخص واقف و یا وکیل قانونی آن تأییدات صحت و سلامت مدارک وقفی را دریافت نمود، می تواند گواهی وقف خود را دریافت نماید. املاک و مستغلات وقف شده بدون گواهی و خارج از محدوده برنامه ریزی بعد از بررسی ها، شناسایی و با آن ها برخورد می گردد (۴۸).

• اقدامات لازم جهت ثبت موقوفات منقول

اقدامات لازم جهت ثبت موقوفات منقول در قطر عبارت اند از:

۱. شروط لازم برای اموال منقول از جمله بالغ بودن، عاقل بودن و منطقی بودن واقف در آن رعایت شود

۲. ثبت وقف به گونه ای باشد که موقوفه منقول در آن توصیف شود و تعداد و مقدار آن اگر به صورت سهام یا سند باشد، مشخص شود

۳. ثبت نیت و اهداف وقفی و شروط واقف و ناظران بر آن

۴. تأیید وقف توسط واقف، شاهدان و متخصص شرعی تأیید شده

۵. تهیه سه نسخه از مستندات وقفی برای موقوفه (یک نسخه برای واقف، یکی برای اداره اوقاف و دیگری برای متخصص شرعی) (۴۸)

• فضایل وقف

فضایل وقف عبارت اند از:

۱. ثواب مستمر حتی پس از مرگ

۲. خوبی ای که انسان با آن اعمال خود را بالا می برد

۳. راهی برای شفای بیماران

۴. خیر و رحمت برای مردگان

۵. سایه روز قیامت

۶. پوششی برای آتش روز قیامت (۴۹)

• اهمیت وقف

اهمیت وقف و ابعاد آن عبارت‌اند از:

۱. احیای سنت پیامبر (ص) در تمام زمان‌ها
۲. چشمه‌ای روان برای عطش روح مؤمنان و حفاظت آنان از بخل و وسوسه‌های شیطان
۳. گشایش درهای اعمال نیک و توسعه گرایانه برای بندگان و سرزمین‌ها
۴. هدایت ثروتمندان به راهی برای سعادت دنیا و آخرت
۵. درک حقیقت زندگی و فانی بودن تجملات زندگی
۶. رستگاری عظیم بندگان در این دنیا و توشه‌ای برای قبر و قیامت
۷. مشارکت افراد جامعه و مؤسسات و نهادها در پشتیبانی پروژه‌های توسعه‌بخشی که جامعه به آن‌ها نیاز دارد (۵۰).

• شکل‌های وقف در قطر

در قطر افرادی که متمایل به انجام وقف باشند می‌توانند به شکل‌های زیر به این امر خداپسندانه بپردازند:

۱. وقف اموال غیرمنقول (خانه، ویلا، زمین، مغازه یا مرکز تجاری)
۲. وصیت و یا هر مالی که مسلمانی وصیت به استفاده از آن در امور نیک و خداپسندانه باشد
۳. وقف اموال منقول (جواهرات، سهام، وسایل و تجهیزات، وسایل نقلیه و ...)
۴. پرداخت نقدی ماهانه، دائم یا موقت
۵. نام‌نویسی در سهام وقفی (۵۳)

۲-۳- قوانین وقف قطر

قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۶ در ارتباط با وقف شامل ۳۰ بند می‌باشد که توسط امیر قطر صادر گردیده است. براین قانون در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۶ اصلاحاتی وارد شد و قوانین

جدید به دستور امیر قطر صادر گردید. چندین بند مهم از این قانون به صورت زیر می باشد:
- وقف حبس مال معینی است که عین آن ثابت بماند و از آن برای امور مباح قانونی استفاده شود(۵۴).

• انواع وقف

۱. وقف خیری: وقفی که منافعش برای امور خیرخواهانه عمومی باشد
۲. وقف خانوادگی: وقفی که برای خود شخص یا فرزندانش و یا هر دو یا هر شخص و یا اشخاص دیگر و یا همه ی آنها با هم باشد.
۳. وقف مشترک: وقفی که منافعش برای هر دو دسته خیریه و خانوادگی باشد.
۴. وصیت به وقف خیری یا خانوادگی و یا مشترک
۵. وصیت به اعمال نیک و خیریه (۵۴)

• برخی قوانین وقفی

۱. وقف هر مال منقول و یا غیرمنقول صحیح است. سند، سهام، اوراق قرضه و پول نیز صحیح می باشد.
۲. وقف مالی که در رهن کسی باشد غیرمجاز است.
۳. باید در صیغه وقفی دائمی بودن آن ذکر شود.
۴. واقف مجاز است نظارت بر موقوفات را خودش برعهده بگیرد و یا آن را به شخص دیگری بگذارد. اگر این نظارت را برعهده شخص دیگر بگذارد و شخص دیگر فوت کند و یا بر اشخاصی بگذارد و آنها باهم به اختلاف بخورند و یا تحت هر شرایطی که نظارت بر موقوفه به درستی انجام نشود، وظیفه نظارت بر موقوفه به اداره اوقاف کشور قطر واگذار می گردد.
۵. ناظر حق تعمیر موقوفه را مگر پس از کسب اجازه از محاکم مربوطه را ندارد.
۶. وقف مسجد وقف برای خداست و تمامی افراد حق گذاردن نماز در آن را دارند و در حکم آن اختصاص داده شده به خدمات وارد می شود.
۷. حق انتقال مسجد و یا تبدیل آن به غیر و یا فروش آن وجود ندارد، مگر برای استفاده از آن عذری وجود داشته باشد(۵۴).

۸. کسی که مسجدی را می‌سازد و آن را برای نماز و عبادت مردم در اختیارشان قرار می‌دهد از ملکش خارج می‌شود و آن مسجد وقف برای خدا می‌شود و دیگر اجازه فروختن آن را ندارد (۵۲).

۲-۴- قوانین مرتبط با وقف و امور خیریه

کشور قطر با توجه به روند پیشرفت‌های خود در ۶۰ سال گذشته و با توجه به نیازهایی که برای پیشرفت بیشتر در کشور خود احساس می‌کند، در سال‌های اخیر قوانین بسیاری را تبیین نموده و این قوانین هرچند سال دچار بازبینی و تغییرات می‌گردند. برای مثال قوانینی که در دهه‌های اخیر در قطر در خصوص وقف و امور خیریه توسط امیر این کشور صادر شده است به شرح زیر می‌باشد.

• قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۶ در خصوص وقف

الميزان
AL MEEZAN
البيوتة القانونية القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

قانون رقم (8) لسنة 1996 بشأن الوقف / 8 / 1996

عدد المواد: 31

رمز النجمة يرمز الي وجود مواد معدلة

فهرس الموضوعات

البوك (1-30)

نحن حمد بن خليفة آل ثاني أمير دولة قطر،
بعد الاطلاع على النظم الأساسي الوقت المعدل، وبخاصة على المواد (23 (34 (51) منه،
وعلى القانون رقم (10) لسنة 1987 بشأن أملاك الدولة العامة والخاصة، المعدل بالقانون رقم (12) لسنة 1994،
وعلى القانون رقم (9) لسنة 1993 بتنظيم وزارة الأوقاف والشئون الإسلامية، وتعيين اختصاصاتها،
وعلى اقتراح وزير الأوقاف والشئون الإسلامية،
وعلى مشروع القانون المقدم من مجلس الوزراء،
وبعد أخذ رأي مجلس الشورى،
قررنا القانون الآتي:

شکل ۲-۱: قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۶ در خصوص وقف

• قانون شماره ٤١ امير قطر در خصوص ايجاد سازمان اوقاف

الميزان
AL MEEZAN
الدولة القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

قرار أميري رقم (41) لسنة 2006 بإنشاء الهيئة القطرية للأوقاف 41 / 2006
عدد المواد: 32

فهرس الموضوعات

الفصل الأول (1-1)
تعاريف (1-1)
الفصل الثاني (2-6)
إنشاء الهيئة وأهدافها واختصاصاتها (6-2)
الفصل الثالث (7-19)
إدارة الهيئة (19-7)
الفصل الرابع (20-21)
إدارة أموال الأوقاف (21-20)
الفصل الخامس (22-24)
النظام المالي للهيئة (24-22)
الفصل السادس (25-32)
أحكام عامة (32-25)

شكل ٢-٢: قانون شماره ٤١ امير قطر در خصوص ايجاد سازمان اوقاف

• قانون شماره ٩ سال ١٩٩٣ برای ايجاد وزارت اوقاف و تخصيص وظائف آن

الميزان
AL MEEZAN
الدولة القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

قانون رقم (9) لسنة 1993 بتنظيم وزارة الأوقاف والشئون الإسلامية وتعيين إختصاصاتها /9
1993
عدد المواد: 21

رمز النجمة يرمز الى وجود مواد معدلة

فهرس الموضوعات

المواد (1-21).

نحن حمد بن خليفة آل ثاني نائب أمير دولة قطر،
بعد الاطلاع على النظام الأساسي الصوف المعدل، وبخاصة على المواد (22) (٠) 23 (٠) 31 (٠) 34 (٠) 51) منه،
وعلى الأمر الأميري رقم (1) لسنة 1993 بتعيين نائب أمير دولة قطر،
وعلى القانون رقم (5) لسنة 1970 بتحديد صلاحيات الوزراء وتعيين اختصاصات الوزارات والأجهزة الحكومية الأخرى، والقوانين المعدلة له،
وعلى القانون رقم (8) لسنة 1987 بشأن تنظيم رئاسة المحاكم الشرعية والشئون الدينية المعدل بالقانون رقم (5) لسنة 1992،
وعلى المرسوم بقانون رقم (12) لسنة 1991 بشأن إنشاء ديوان الخدمة المدنية،
وعلى القانون رقم (8) لسنة 1992 بإنشاء صندوق الزكاة،
وعلى الأمر الأميري رقم (1) لسنة 1992 بإعادة تشكيل مجلس الوزراء،
وعلى القرار الأميري رقم (14) لسنة 1978 بإنشاء درجة وكيل وزارة وتحديد مرتب لها،
وعلى القرار الأميري رقم (8) لسنة 1979 في شأن نظام وكلاء الوزارات،

شكل ٢-٣: قانون شماره ٩ سال ١٩٩٣ برای ايجاد وزارت اوقاف و تخصيص وظائف آن

٥٤ / آشنایی با نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر

• قانون شماره ٣٨ سال ٢٠٠٤ برای اصلاح قانون وقف

الميزان
AL MEEZAN
البيوتة القانونية القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

مرسوم بقانون رقم (38) لسنة 2004 بتعديل بعض أحكام القانون رقم (8) لسنة 1996 بشأن الوقف / 38 / 2004
عدد المواد: 2

فهرس الموضوعات
المواد (1-2)

نحن تميم بن حمد آل ثاني نائب أمير دولة قطر،
بعد الاطلاع على النظم الأساسي الوقت المعدل، وبخاصة على المواد (22 (٠) 23 (٠) 27 (٠) 34) منه،
وعلى القانون رقم (9) لسنة 1993 بتنظيم وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية وتعيين اختصاصاتها،
وعلى القانون رقم (8) لسنة 1996 بشأن الوقف،
وعلى اقتراح وزير الأوقاف والشؤون الإسلامية،
وعلى مشروع القانون المقدم من مجلس الوزراء،
قررنا القانون الآتي:

المواد

شكل ٢-٤: قانون شماره ٣٨ سال ٢٠٠٤ برای اصلاح قانون وقف

• قانون شماره ٣٤ سال ٢٠٠٩ برای ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی

الميزان
AL MEEZAN
البيوتة القانونية القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

قرار أميري رقم (34) لسنة 2009 بالهيكل التنظيمي لوزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية / 34 / 2009
عدد المواد: 22

رمز الحجمة يرمز الى وجود مواد معدلة

فهرس الموضوعات
المواد (1-22)

نحن تميم بن حمد آل ثاني نائب أمير دولة قطر،
بعد الاطلاع على الدستور،
وعلى قانون براءه المبرور التشريعية الصادر بالقانون رقم (8) لسنة 2009،
وعلى قرار الاميري رقم (16) لسنة 2009 بتعيين اختصاصات الوزارات،
وعلى اقتراح مجلس الوزراء،
قررنا ما يلي:

شكل ٢-٥: قانون شماره ٣٤ سال ٢٠٠٩ برای ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی

• قانون شماره ۳۵ سال ۲۰۰۶ در خصوص بازبینی قانون وقف سال ۱۹۹۶

المیزان
AL MEEZAN
البيوتة القانونية القطرية
QATAR LEGAL PORTAL

**مرسوم بقانون رقم (35) لسنة 2006 بتعديل بعض أحكام القانون رقم (8) لسنة 1996 بشأن
الوقف 2006 / 35**

عدد المواد: 5

فهرس الموضوعات
العدد (5-1)

نحن حمد بن خليفة آل ثاني أمير دولة قطر،
بعد الاطلاع على الدستور،
وعلى القانون رقم (8) لسنة 1996 بشأن الوقف، المعدل بالمرسوم بقانون رقم (38) لسنة 2004،
وعلى القرار الأميري رقم (41) لسنة 2006 بإنشاء الهيئة القطرية للأوقاف،
وعلى اقتراح وزير الأوقاف والشؤون الإسلامية،
وعلى مشروع القانون المقدم من مجلس الوزراء،
قررنا القانون الآتي:

شکل ۲-۶: قانون شماره ۳۵ سال ۲۰۰۶ در خصوص بازبینی قانون وقف سال ۱۹۹۶

۲-۵- قوانین امیر در خصوص نظارت بر امور خیریه

این قانون در سال ۲۰۱۴ و با توجه به فشارهایی که دولت‌های جهانی برای مقابله با تروریسم بر دولت قطر گذاشتند صادر شد و در آن بر نظارت و کنترل بیشتر بر مؤسسات خیریه اشاره شده است. همچنین ایجاد یک نهاد با عنوان سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای در آن اشاره شده است. بر اساس قانون جدید هیچ مؤسسه خیریه‌ای حق ورود و همکاری با دیگر مؤسسات خیریه در خارج از کشور را مگر با اجازه و تأیید سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای ندارد. همچنین بدون أخذ مجوز از سازمان اجازه دریافت و یا انتقال کمک به دیگر کشورها نیز وجود ندارد (۴۶).

هيئة تنظيم الأعمال الخيرية

قانون رقم (۱۵)

لسنة ۲۰۱۴

بشأن تنظيم الأعمال الخيرية

عدد المواد: ۵۴

شکل ۲-۷: قوانین امیر در خصوص نظارت بر امور خیریه

بر اساس قانون صادر شده در سال ۲۰۱۴ هر مؤسسه یا سازمانی که فعالیت‌های سیاسی انجام دهد و یا پولی را بدون اجازه و تصویب قانونی به خارج بفرستد یا از خارج دریافت کند، شامل مجازات تا ۳ سال زندان و یا ۱۰۰ هزار ریال قطری می‌شود.

این قانون که در خصوص فعالیت‌های خیریه در کشور صادر شده است شامل ۵۴ بند می‌باشد و تمامی مؤسسات خیریه که فعال هستند و یا به دنبال اخذ مجوز برای شروع فعالیت می‌باشند باید از آن تبعیت نمایند (۴۱).

بر اساس قانون جدید سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای مسئول ثبت مؤسسات خیریه در قطر است، بر فعالیت‌های آن‌ها نظارت می‌کند، آمار و اطلاعات آن‌ها را ثبت و نگهداری می‌کند و تمام گردش‌های مالی مؤسسات را بررسی می‌نماید. سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای حق انحلال مؤسسات خیریه‌ای متخلف را نیز دارند. تمامی مؤسسات و نهادهای خیریه می‌بایست نهایت شفافیت و پاسخگویی را در ارتباط با این سازمان داشته باشند. همچنین ملزومات بسیاری برای افراد و یا نهادها برای تأسیس یک مؤسسه خیریه تعیین و مورد اجرا قرار گرفته است (۴۶).

افصل سوم |

روند توسعه و وضعیت موجود وقف وامور خیریه در کشور قطر

۳- روند توسعه و وضعیت موجود وقف و امور خیریه در کشور قطر

۳-۱- مقدمه

پس از بررسی وضعیت عمومی کشور قطر و آشکار شدن مفهوم وقف و امور خیریه، در این فصل به بررسی روند تاریخی توسعه و تکامل وقف و امور خیریه در کشور قطر پرداخته می‌شود و پس از آن به بررسی وضعیت موجود و آمارهای مربوط به نهادها و درآمدهای آن‌ها پرداخته خواهد شد.

در بخش روند تاریخی توسعه، مطالبی درباره تغییر و تحولات مدیریت مربوط به امور اوقاف، قانون‌ها و دستورالعمل‌های تنظیم امور اوقاف و تغییر و تحولات مدیریت امور مربوط به مساجد بیان شده است.

۳-۲- روند توسعه اداره اوقاف در قطر

۳-۲-۱- دوره محاکم شرعی

دوره تاریخی اوقاف بعد از کشف نفت، دوران محاکم شرعی نامیده می‌شود و این دوره به سال‌های بین ۱۹۳۹ و ۱۹۵۸ مربوط می‌شود. در سال ۱۹۵۸ قوانین شرعی مربوط به وقف ایجاد شدند. دوران قبل از محاکم شرعی به زمان‌های ماقبل تراز آن که وقف نامه‌ها را به روش‌های قدیمی می‌نوشتند برمی‌گردد. در ارتباط با قضاوت بوقف و قوانین شرعی آن برای اولین بار شیخ محمد بن حمدان در سال ۱۸۶۷ به این عمل پرداخت و پس از آن شیخ عبدالله بن احمد در خانه‌ی خود و یا مسجد و یا بازار به این امور رسیدگی

می‌کرد. در سال ۱۹۱۳ شیخ عبدالله بن قاسم و سپس شیخ محمد بن عبدالعزیز که از فقهای بسیار سرشناس بحرین بود به سمت قاضی در قطر شناخته شد و در شهر دوحه به ساخت یک خانه به نام مدرسه اقدام نمود و در آنجا به تدریس علوم و همچنین قضاوت پرداخت؛ اما در سال ۱۹۳۹ از کار خود استعفا داد. در آن زمان احکام و قضاوت‌های قاضیان و حکام به صورت شفاهی بود و برای آن‌ها هیچ‌گونه نوشته‌ای صادر نمی‌شد، مگر با درخواست خود اشخاص و به همین دلیل برای احکام و قضایا، کتاب و یا نوشته‌ای رسمی وجود نداشت. این وضع در خصوص وقفیات نیز صادق بود و به همین دلیل واقفان برای وقف خود به استشهاد و نوشته‌ای جزئی از طرف یکی از علما و یا شیخ‌های شهر کفایت می‌کردند.

در سال ۱۹۴۱ شیخ عبدالله بن یزید آل محمود به ایجاد یک مرکز قضایی برای رسیدگی به امور وقفی و نگهداری از آن‌ها پرداخت تا کمکی برای اثبات گفته‌ها و صدور وقف نامه‌ها وجود داشته باشد. این اولین دوره‌ای بود که به امور شرعی و قانونی وقف در قطر رسیدگی می‌شد (۱۱).

۳-۲-۲- دوره وزارت اوقاف و امور اسلامی

با توجه به قانون شماره ۱ سال ۱۹۹۲ که مربوط به تشکیل شورایی برای رسیدگی قانونی به وضع اوقاف بود، وزارت اوقاف و امور اسلامی تشکیل گردید. پس از تشکیل وزارت اوقاف و امور اسلامی جهت نظارت بر اوقاف قطری، قانون دیگری نیز جهت تشکیل بخش‌هایی در این وزارت خانه برای رسیدگی بهتر و مؤثرتر بر امور وقف صادر شد (۱۱).

– بارزترین گام‌هایی که اداره اوقاف در بهبود عملکرد خود برداشته است عبارت است از:

۱. شرکت در آماده‌سازی قانون وقف که در سال ۱۹۹۶ به فرمان امیر صادر شد، که در آن به تعریف وقف، انواع وقف و احکام ضروری آن از جمله: محدود کردن اموالی که وقف آن جایز است، شروط انعقاد و صحیح بودن وقف، شروط باطل بودن وقف و همچنین دیگر قوانین پرداخته شده است.

۲. شرکت در آماده‌سازی لایحه‌های مالی وقف که طبق بند ۲۰ فرمان امیر در سال ۱۹۹۶ در خصوص اوقاف صادر شد. این فرمان در خصوص احیای فرهنگ وقف در کشور می‌باشد. در این فرمان همچنین نظارت بروقف، اداره اموال و تصرف در آن‌ها و همچنین سرمایه‌گذاری در اموال بیان شده است.
۳. همکاری با مرکز تخصصی برای سیستم حسابداری و نظارت. هدف از این کار بهبود بهره‌برداری از اموال وقفی و بررسی دقیق این اموال است.
۴. ایجاد یک سیستم اداری و ساختار سازمانی مناسب برای تمامی بخش‌های اداره عمومی اوقاف به منظور به دست آوردن انعطاف‌پذیری بیشتر در کارها، همگامی با نظام اداری معاصر و همچنین ارزیابی مستمر از برنامه‌های کاربردی و امور خیریه در اداره است.
۵. ایجاد کمیته انحصار املاک وقفی جایی که به حصر اموال وقفی پرداخته می‌شود و همچنین به کنترل و بررسی برخی اوقاف قدیمی که هیچ‌گواهی و وقف‌نامه‌ای برای آن وجود ندارد، می‌پردازند و برای آن‌ها گواهی صادر می‌کنند.
۶. ایجاد یک سیستم کامپیوتری قدرتمند برای تمامی بخش‌های اداره اوقاف در جهت بهبود سطوح کاری و بهره‌برداری بهینه از وقت و تلاش واحدها همچنین ایجاد شبکه انفورماتیکی برای تمامی بخش‌های اداره اوقاف برای ایجاد ارتباط مؤثر بین آن‌ها
۷. جذب نیروی انسانی ملی و همچنین متخصصان جهانی از کشورهای مختلف به ویژه در حوزه‌های اقتصادی، مالی، قانونی، حسابداری و مهندسی برای فعالیت‌های وقفی در کشور
۸. تشکیل کمیته حصر اوقاف متروکه که به بررسی این‌گونه اوقاف در مناطق مختلف کشور می‌پردازد. وظیفه‌ی آن کشف موقوفه‌های متروکه‌ای که به صورت مسکن، مغازه، زمین و یا دیگر اشکال وقفی است که دور از دسترس‌اند و نظارتی بر آن‌ها وجود ندارد.
۹. تشکیل کمیته ارزیابی املاک وقفی سرمایه‌گذاری شده که وظیفه‌ی ارزیابی اصول و مقررات سرمایه‌گذاری اموال وقفی برای دستیابی به اهداف اقتصادی و مهندسی موقوفات و همچنین کسب بالاترین بهره‌وری از آن‌ها را دارد.

۱۰. ایجاد کمیته سرمایه‌گذاری اموال وقفی برای سرمایه‌گذاری صحیح و مناسب اموال وقفی. این کمیته می‌بایست به بررسی و مطالعه بر روی تمامی راه‌های ممکن و قانونی برای سرمایه‌گذاری اموال به صورت مفید و توسعه بخش بپردازد.

۱۱. تحریک اموال و دارایی‌های وقفی در سرمایه‌گذاری‌های کلان اقتصادی برای رسیدن به حداکثر سود و توسعه این اموال و همکاری با بانک‌های اسلامی و مراکز تخصصی مالی برای رسیدن به این اهداف.

۱۲. ایجاد مصارف وقفی مناسب و تشویق انسان‌های علاقه‌مند به وقف برای وقف در این امور. در این راستا با توجه به نیازهای زمان مصارف مشخصی برای وقف تعیین می‌شود که با توجه به نیازهای اجتماعی می‌تواند به صورت تعلیم و فرهنگ و بهداشت تا حفاظت و نگهداری از مساجد و قرآن و سنت نبوی و همچنین اعمال خیر باشد.

۱۳. ایجاد سیستم اداری پیشرفته در زمینه ساده‌سازی مراحل کار، به‌ویژه در اینکه مراحل وقف به‌دوراز پیچیدگی و بوروکراسی باشد و به‌راحتی انجام پذیرد (۱۱).

۳-۳- روند توسعه حاکمیت وقف در قطر در دو دهه اخیر

با توجه به قانون شماره ۱ سال ۱۹۹۲ که مربوط به تشکیل شورایی برای رسیدگی قانونی به وضع اوقاف بود، وزارت اوقاف و امور اسلامی تشکیل گردید. این وزارت به فعالیت‌های مرتبط با امور اسلامی و از جمله حاکمیت اوقاف در قطر می‌پرداخت. در این وزارت اداره‌ای تحت عنوان اداره اوقاف تشکیل گردید که وظیفه‌ی سیاست‌گذاری، نظارت و فعالیت در امور وقف را عهده‌دار بود (۱۱).

در سال ۲۰۰۶ میلادی امیر قطر دستوری در خصوص ایجاد یک سازمان در سطح سازمان‌های دولتی برای رسیدگی به امور وقف در کشور را صادر کرد. این سازمان زیر نظر مستقیم امیر فعالیت می‌کند و در دوحه، پایتخت قطر قرار دارد (۵۵).

هدف از ایجاد این نهاد اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با اصول اقتصادی و براساس قانون و شرع، توسعه و نگهداری اموال وقفی، نظارت بر اجرای شروط واقفین و احکام و قوانین صادر شده توسط محاکم بود (۵۵).

در سال ۲۰۰۶ با توجه به فرمان صادر شده توسط امیر، اداره اوقاف وزارت اوقاف و امور

اسلامی ملغی شد و تمامی مسئولیت‌های این اداره به سازمان اوقاف قطر منتقل شد. از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ سازمان اوقاف قطر تمامی فعالیت‌های مرتبط با اوقاف را در کشور قطر انجام می‌داد (۵۵).

بر اساس قانون شماره ۳۴ امیر قطر سال ۲۰۰۹ ساختار سازمانی جدید وزارت اوقاف و امور اسلامی تعیین گردید. در این ساختار جدید، اداره‌ای با عنوان اداره عمومی اوقاف در نظر گرفته شد. این اداره به عنوان نهاد حاکمیت وقف شناخته شد. بدین صورت وزارت اوقاف کنترل فعالیت‌های مرتبط با اوقاف قطر را دوباره به دست آورد و سازمان اوقاف قطر نیز وظیفه نظارت بر این اداره را بر عهده گرفت (۵۶).

۳-۴- وضعیت موجود اوقاف قطر

فعالیت خیریه‌ای، مجموعه تلاش‌هایی است که دولت قطر برای رفع نیازهای تمامی شهروندان انجام می‌دهد. دولت قطر تلاش‌های بسیاری را در جهت فعالیت‌های خیریه انجام داده است.

مؤسسات خیریه قطری بیش از ۹۰٪ درآمدهای سالانه خود را صرف سرمایه‌گذاری و پروژه‌های خیریه‌ای خارجی می‌کنند. میزان کمک‌های خیریه‌ای خارج شده از قطر در سال ۲۰۱۲ نزدیک ۱٫۵ میلیارد دلار (۵۲۰۰ میلیارد تومان) بوده است که این کمک‌ها به ۱۰۸ کشور جهان از جمله کشورهای یمن، سوریه، لیبی، مالی تقدیم شده‌اند (۳۷).

پس از تحقیقاتی در سال‌های اخیر بر روی کمک‌های مؤسسات خیریه‌ای در قطر انجام شد، مشخص گردید که بسیاری از این کمک‌ها به گروه‌های تروریستی مانند القاعده انجام شده است. به همین دلیل با فشارهایی که دولت‌های جهانی بر دولت قطر گذاردند، به فرمان امیر قطر در سال ۲۰۱۴ سازمانی برای نظارت دقیق فعالیت‌های مؤسسات خیریه ایجاد گردید (۳۷).

سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای در سال ۲۰۱۴ با فرمان امیر قطر ایجاد گردید. این سازمان مسئول توسعه، حمایت، تشویق، تنظیم و نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای نهاد‌های خیریه در قطر می‌باشد. با توجه به کنترل شدید جذب سرمایه در دولت قطر، این نهاد همچنین فعالیت‌های بشردوستانه و خیریه‌ای را نظارت می‌کند و به حمایت و

توسعه آن‌ها می‌پردازد. با توجه به قانون جدید تمامی مؤسسات خیریه‌ای تحت نظارت و کنترل هستند و باید پاسخگوی تمامی سؤالات سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای باشند (۴۶).

یکی از اولین اوقاف قابل توجهی که در قرن اخیر در کشور قطر وجود داشته است، اوقاف شیخ علی ابن عبدالله آل ثانی می‌باشد که ۸۰ خانه را وقف خانواده‌های فقیر قطری نمود. تاریخ این وقف به سال ۱۹۵۸ میلادی برمی‌گردد. او همچنین کتابخانه بزرگ خود را پس از مرگش وقف کرد که در آن کتاب‌های خطی و دست‌نوشته‌های بسیار گران بهایی وجود داشت (۱۱).^۱

۳-۵- پروژه‌های وقفی و خیریه‌ای در قطر

اداره مرکزی اوقاف قطر در سال ۲۰۱۵ اقدام به اجرای پروژه‌هایی در راستای نشر فرهنگ قرآنی در کشور خود پرداخته است. این پروژه ۱/۵ میلیون ریال قطر هزینه داشته است که اداره عمومی اوقاف بودجه‌ی آن را تهیه نموده است. در این پروژه به تهیه و انتشار فایل‌های قرآنی و همچنین ایجاد مراکز مختلفی برای ارائه خدمات قرآنی پرداخته شده است. در سال ۲۰۱۵ تعداد مراکز قرآنی در کشور قطر که زیر نظر اداره دعوت و ارشاد دینی وزارت اوقاف و امور اسلامی فعالیت می‌کنند، ۸۷ مرکز برای مردان با بیش از ۱۰ هزار دانشجو و ۲۲ مرکز برای زنان با بیش از ۷ هزار دانشجو می‌باشد (۱۳).

• پروژه خدمات قرآنی

این پروژه در ارتباط با وقف املاک و مستغلات برای پروژه خدمات قرآنی به ارزش ۷۰ میلیون ریال قطری در کشور قطر می‌باشد. مردم مسلمان قطر توجه ویژه‌ای به دین اسلام و امور مذهبی مرتبط با آن دارند. این توجه به خصوص در بخش قرآن بسیار قابل توجه و مشهود است. به همین دلیل شهروندان قطری زیادی در جهت وقف برای امور قرآنی مشارکت می‌کنند. وزارت اوقاف و امور اسلامی در جهت ایجاد مراکز حفظ و آموزش

۱. در زمینه‌ی وضعیت موجود اوقاف کشور قطر، علیرغم جستجوهای که در اینترنت صورت پذیرفت، به دلیل محدودیت‌های دسترسی منابع و همچنین عدم انتشار اطلاعات مفید از طرف کشور مورد مطالعه، مطالب کاملتری یافت نگردید و تکمیل اطلاعات موجود، نیاز به انجام تحقیقات میدانی و مطالعات تکمیلی در این زمینه دارد.

قرآن و دارالقرآن‌های مختلف تلاش‌های بسیاری کرده است. وزارت برای رسیدن به ایده آل‌هایی در این زمینه به دنبال ایجاد مراکز بیشتری در کشور است تا به استانداردهای مطلوب برسد. برای این پروژه هزینه‌ی ۷۰ میلیون ریالی (ریال قطر) در نظر گرفته شده است. وقفیاتی که در این زمینه تا سال ۲۰۱۵ ثبت شده‌اند، ۱۱۲ آپارتمان مسکونی است که از اجاره آن‌ها برای این پروژه استفاده می‌شود و در سال ۸ میلیون ریال قطری درآمد دارد. پیش‌بینی شده است که این پروژه تا سال ۲۰۱۸ به اتمام برسد (۱۴).

• پروژه حمایت از بیماران کلیوی

وزارت اوقاف و امور اسلامی در سال ۲۰۱۶ به پروژه‌ی حمایت از بیماران کلیوی با ارزش ۱/۵ میلیون ریال قطری (۵/۱ میلیارد تومان) پرداخته است. این پروژه در راستای حمایت‌های درمانی از افرادی است که دچار بیماری‌های خاص هستند و در درمان خود دچار مشکلات زیادی می‌شوند و حامی و یا پشتیبانی نیز برای آن‌ها وجود ندارد. اداره مصارف وقفی مطالعات لازم را در ارتباط با نیازهای جامعه و پروژه‌های خیریه مورد نیاز برای اداره اوقاف انجام می‌دهد و اداره اوقاف تلاش خود را می‌نماید تا با بازاریابی صحیح و اطلاع‌رسانی دقیق برای واقفین، آن‌ها را برای وقفشان راهنمایی کند تا هم شروط واقفین اجرا شود و هم نیازهای جامعه مرتفع گردد. اداره عمومی اوقاف از سال ۲۰۰۲ تاکنون با هدف کمک به بیماران کلیوی به سرمایه‌گذاری بر روی موقوفات پرداخته است و در حال حاضر اجاره ۱۲ ویلا با مساحت کلی ۵۳۰۰ مترمربع برای بیماران کلیوی هزینه می‌شود (۱۵).

• قوانین جدید در خصوص مؤسسات خیریه

در سال ۱۹۷۴ به فرمان امیر قطر قانون مربوط به مؤسسات خیریه صادر گردید (۴۲). قانون سال ۱۹۷۴ در خصوص تأسیس انجمن‌ها اولین قانون مرتبط با فعالیت‌های خیریه‌ای در کشور قطر بود. این قانون در سال ۲۰۱۴ با فرمان امیر قطر اصلاح شد. این قانون جدید برای نظام مندرتر شدن فعالیت‌های مرتبط با امور خیریه در قطر صادر شد (۴۶).

بر اساس قانون جدید هیچ مؤسسه خیریه‌ای حق ورود و همکاری با دیگر مؤسسات

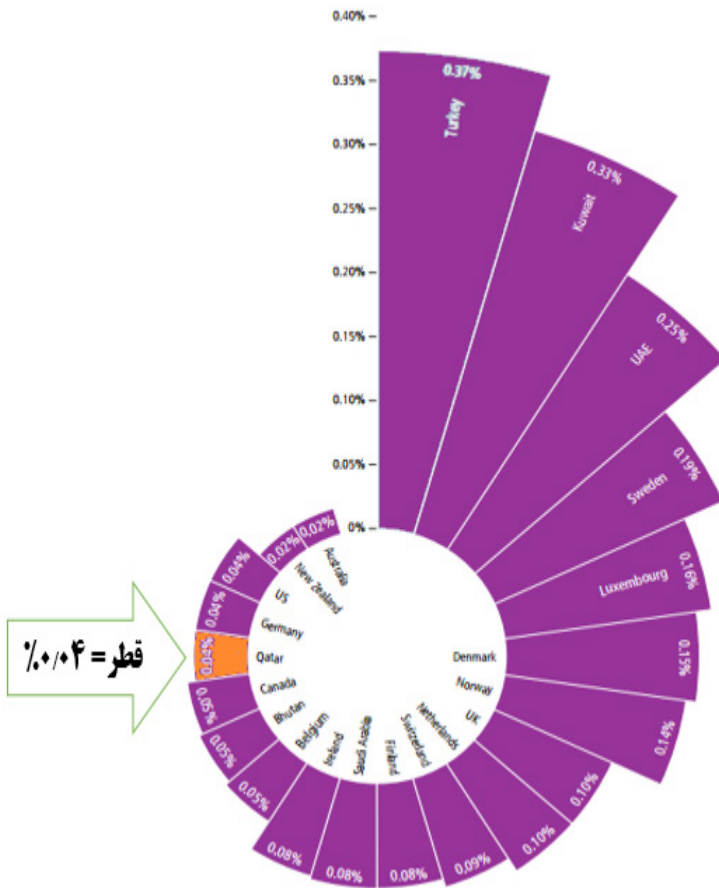
خیریه در خارج از کشور را مگر با اجازه و تأیید سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای ندارد. همچنین بدون أخذ مجوز از سازمان اجازه دریافت و یا انتقال کمک به دیگر کشورها نیز وجود ندارد (۴۶).

بر اساس قانون صادر شده در سال ۲۰۱۴ هر مؤسسه یا سازمانی که فعالیت‌های سیاسی انجام دهد و یا پولی را بدون اجازه و تصویب قانونی به خارج بفرستد یا از خارج دریافت کند، شامل مجازات تا ۳ سال زندان و یا ۱۰۰ هزار ریال قطری می‌شود. این قانون که در خصوص فعالیت‌های خیریه در کشور صادر شده است شامل ۵۴ بند می‌باشد و تمامی مؤسسات خیریه که فعال هستند و یا به دنبال اخذ مجوز برای شروع فعالیت می‌باشند باید از آن تبعیت نمایند (۴۱).

بر اساس قانون جدید سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای مسئولیت مؤسسات خیریه در قطر است، بر فعالیت‌های آن‌ها نظارت می‌کند، آمار و اطلاعات آن‌ها را ثبت و نگهداری می‌کند و تمام گردش‌های مالی مؤسسات را بررسی می‌نماید. سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای حق انحلال مؤسسات خیریه‌ای متخلف را نیز دارند. تمامی مؤسسات و نهادهای خیریه می‌بایست نهایت شفافیت و پاسخگویی را در ارتباط با این سازمان داشته باشند. همچنین ملزومات بسیاری برای افراد و یا نهادها برای تأسیس یک مؤسسه خیریه تعیین و مورد اجرا قرار گرفته است (۴۶).

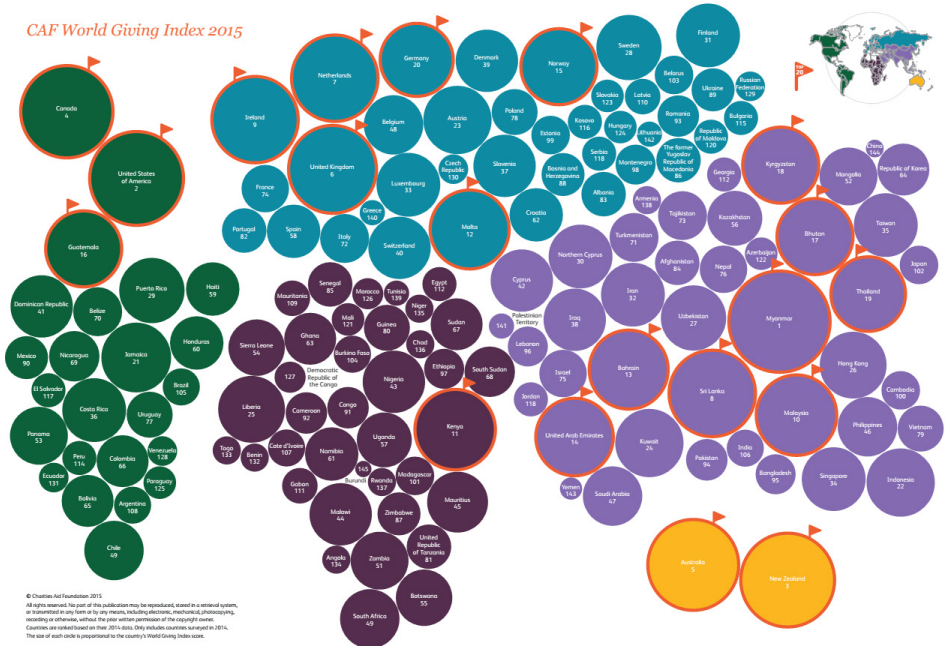
۳-۶- مقایسه وضعیت کشور قطر در امور خیریه با دیگر کشورها

اگر میزان کمک‌های بشردوستانه قطر را با توجه به درصدی از تولید ناخالص ملی این کشور مورد بررسی قرار دهیم، رتبه‌ی قطر در جایگاه ۱۷ جهان می‌باشد. قطر در سال ۲۰۱۵، ۰/۰۴٪ از تولید ناخالص ملی خود را صرف امور بشردوستانه کرده است (۵).

شکل ۳-۱: میزان بخشندگی کشورها با توجه به تولید ناخالص ملی

با توجه به گزارشات CAF، کشور قطر در شاخص‌های مختلف بخشندگی مورد بررسی قرار گرفته است. این کشور در میان ۱۴۵ کشور مورد مطالعه، در کمک به افراد ناشناس رتبه‌ی ۷۱، در کمک به خیریه‌ها رتبه ۵۵ و در کار داوطلبانه رتبه‌ی ۱۶ را کسب نموده است. همچنین قطر در شاخص بخشندگی ۵ ساله بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ در رتبه دهم جهان قرار دارد (۶).

شکل ۳-۲: رتبه بندی کشورهای جهان بر اساس میزان بخشندگی

۷-۳- مساجد شاخص کشور قطر

در قطر ۱۲۲۷ مسجد وجود دارند. از این تعداد ۶۸ مسجد تاریخی هستند که در قرن‌های ۳ تا ۱۴ هجری ایجاد گردیده‌اند (۵۸). از این ۱۲۲۷ مسجد، تعدادی از آن‌ها توسط دولت و تعدادی توسط خیرین ساخته شده است. در کمتر از نصف این مساجد (۵۳۶ مسجد) نماز جمعه برگزار می‌شود و در بقیه آن‌ها فقط برای نمازهای یومیه می‌باشند (۵۹)!

۱. در زمینه‌ی وضعیت موجود مساجد و اماکن مذهبی کشور قطر، علیرغم جستجوهای که در اینترنت صورت پذیرفت، به دلیل محدودیت‌های دسترسی منابع و همچنین عدم انتشار اطلاعات مفید از طرف کشور مورد مطالعه، مطالب کاملتری یافت نگردید و تکمیل اطلاعات موجود، نیاز به انجام تحقیقات میدانی و مطالعات تکمیلی در این زمینه دارد.

۳-۷-۱- مساجد مهم کشور قطر

• مسجد جامع قطر

این مسجد یکی از بزرگ‌ترین مساجد قطری باشد. از ویژگی‌های بارز این مسجد تعداد زیادی از گنبدهایی است که با ترکیبی از معماری مدرن و سنتی ساخته شده است که در نیمه‌های ماه بسیار درخشان و زیبا به نظر می‌رسند. این مسجد در دوحه، پایتخت قطر ساخته شده است (۶۰).

شکل ۳-۳: مسجد جامع قطر

• مسجد فرودگاه بین‌المللی حمد

شکل این مسجد به شکل یک قطره آب است و از معماری بی‌نظیری در آن استفاده شده است. این مسجد در مساحتی به ابعاد ۲۰۰۰ مترمربع ساخته شده و دارای مناره‌ای به ارتفاع ۳۶ متر است که با صدها هزار لامپ LED پوشش داده شده است (۶۱).

شکل ۳-۴: مسجد فرودگاه بین المللی حمد

• مسجد دانشگاه مطالعات اسلامی قطر

سه سال پس از تأسیس دانشگاه مطالعات اسلامی قطر، اولین مسجد این مجموعه با ساختار ویژه و منحصر به فرد افتتاح شد. مناره‌های متفاوت این مسجد به شکل ۹۰ درجه تاخورد و رو به سوی مکه قرار گرفته‌اند. خطاطی‌هایی با مضمون آیات قرآنی هر گوشه از این مسجد را آراسته‌اند، از بام تا ستون‌های زیرین؛ کاشی‌ها و پنجره‌های شیشه‌ای.

این سازه بزرگ غار مانند دارای نشانه‌های مذهبی و اسلامی فراوانی است. از جمله حکاک‌های آیه‌های قرآن در ابعاد بزرگ که روی سقف این سازه خودنمایی می‌کنند. همچنین این سقف مرتفع، دارای صدها نقطه کوچک و درخشان است که ستاره‌های چشمک‌زن آسمان شب را تداعی می‌کنند. این سازه با احتساب بخش‌های داخلی و حیاط بیرونی، در کل توانایی میزبانی ۱,۸۰۰ نمازگزار را داراست (۶۱).

شکل ۳-۵: نمای مسجد دانشگاه مطالعات اسلامی قطراز پشت

شکل ۳-۶: نمای مسجد دانشگاه مطالعات اسلامی قطراز روبرو

افصل چهارم |

نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف وامور خیریه در کشور قطر

۴- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر

۴-۱- مقدمه

یکی از موضوعات مهم برای شناخت وضعیت وقف و امور خیریه در کشورهای مختلف شناخت ساختار و بازیگران فعال در این حوزه است. این موضوع از آن جهت مورد اهمیت است که با شناخت انواع بازیگران فعال در زمینه‌های مختلف و بررسی و تحلیل نوع فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند، می‌توان از دستاوردهای هر یک از این بازیگران استفاده کرد و از تجربیات ناموفق آن‌ها دوری جست.

در این فصل پس از معرفی انواع کنشگران فعال در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت‌های مذهبی به شناسایی و تحلیل بازیگران مختلف با توجه به نقشی که در وقف و امور خیریه کشور قطر ایفا می‌کنند، پرداخته شده است. سپس نگاشت نهادی تمامی این بازیگران به همراه نوع ارتباطات آن ترسیم شده است و پس از آن، هر یک از این بازیگران و مجموعه فعالیت‌ها، اهداف، مأموریت، چشم‌انداز، ساختار و ... آن‌ها مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۴-۲- انواع کنشگران فعال در حوزه وقف و امور خیریه

کنشگر، عبارت است از فرد، گروه و یا سازمانی که می‌تواند بر ورودی‌ها (منابع) و یا بروندهای یک سیستم تأثیر بگذارد و یا از خروجی‌ها و بروندهای آن (خدمات، محصولات، پیامدها و ...) تأثیر پذیرد. در این گزارش کنشگران به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

۴-۲-۱- سیاست‌گذار

یک سیاست‌گذار نهادی است که برنامه‌هایی که باید توسط دولت، کسب‌وکارها و غیره دنبال شود را تعیین می‌کند.

سیاست‌گذاری به صورت فرآیندی تعریف شده است که به واسطه آن دولت به منظور ارائه پیامد (تغییرات مطلوب در دنیای واقعی)، چشم‌انداز سیاسی خود را به برنامه و عمل تبدیل می‌کند. لذا سیاست‌گذاری، کارکرد اصلی هر دولت می‌باشد. به طور کل، سیاست می‌تواند شکل‌های مختلفی به خود بگیرد مانند سیاست‌های غیرمداخله‌ای، تنظیم، تشویق تغییرات داوطلبانه (مانند کمک‌های مالی) و ارائه خدمات عمومی.

• وزارت اوقاف و امور اسلامی

وزارت اوقاف و امور اسلامی از وزارت خانه‌های مهم کشور قطر می‌باشد که به رویکردهای فکری و عملی اسلامی می‌پردازد و همچنین این وزارت خانه به امور مسلمانان نیز رسیدگی می‌کند. نگهداری و حفظ مساجد به عنوان مراکز دعوت افراد به سوی خداوند و محل امنیت و آرامش مسلمانان بر عهده‌ی وزارت اوقاف و امور اسلامی می‌باشد. در این وزارت به گسترش فرهنگ اسلامی و نشان دادن اهمیت دین در جامعه پرداخته می‌شود.

• اداره عمومی اوقاف

اداره عمومی اوقاف اداره‌ای است که مسئول نظارت و کنترل بر اوقاف در کشور قطر می‌باشد. اهم مسئولیت‌های این اداره به صورت زیر می‌باشد:

۱. اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با توجه به اصول اقتصادی و با ضوابط شرعی و قانونی، به منظور توسعه آن‌ها و محافظت از آن‌ها و همچنین استفاده از آن‌ها در محل‌های مورد نیاز بر اساس شروط واقفین
۲. اجرای احکام و مقررات صادر شده از کمیته‌ها و یا محاکم قضایی

انجام تمام فعالیت‌های لازم برای رسیدن به اهداف

• اداره صندوق زکات

صندوق زکات اداره‌ای زیر نظر وزارت اوقاف و امور اسلامی در قطر است که با توجه

با قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۲ ایجاد گردید و فعالیت خود را از سال ۱۹۹۵ آغاز کرد. این اداره وظیفه جمع‌آوری زکات و صدقات از اغنیاء و ثروتمندان و استفاده از آن‌ها برای فقرا و نیازمندان و دیگر مصارف مشخص را دارد. این اداره فعالیت خود را در داخل کشور قطر متمرکز کرده است و به دنبال تشویق جامعه به بذل و بخشش می‌باشد. این اداره همچنین به انتشار مجلات و اعلامیه‌هایی با موضوع زکات و قوانین و شرعیات آن و همچنین برگزاری دوره‌های علمی و تخصصی فقهی و همچنین سمینارها و کنفرانس‌هایی در جهت آگاه‌سازی مردم درباره فرهنگ زکات می‌پردازد.

• اداره دعوت و ارشاد دینی

اداره دعوت و ارشاد اسلامی شامل بخش‌های مختلفی است که این بخش‌ها هرکدام به شکلی وظیفه دعوت به خدا را انجام می‌دهند. برای مثال مرکز حفظ قرآن که به ارائه خدمات به زنان و مردان در سراسر کشور می‌پردازد. برای مثال در این زمینه به تشویق و تحریک جوانان برای حفظ قرآن با ارائه جوایز ارزنده و همچنین برگزاری مسابقات می‌پردازد. همچنین کاروان‌های حمایتی مختلفی را برای اجرای برنامه‌های مختلف در شهرستان‌ها و روستاها ارسال می‌نماید و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مختلفی را در این راستا برگزار می‌نماید. همچنین در مدارس، مراکز و مؤسسات جامعه به ارائه خدمات مختلفی برای دعوت به اسلام پرداخته می‌شود. مراکز آموزشی مختلفی نیز برای خدمت‌رسانی به زنان از جمله مراکز فرهنگی، فکری، ورزشی، براساس قوانین و شرع اسلام توسط این اداره ایجاد گردیده است.

• وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی

با توجه به چشم‌اندازی که کشور قطر تا سال ۲۰۳۰ برای خود تعیین نموده است و در جهت رسیدن دولت قطر به کشورهای پیش‌تاز در زمینه توسعه انسانی و توسعه رهبری قطر برای ایجاد جامعه‌ای سعادت‌مند از نظر عدالت اقتصادی و اجتماعی برنامه‌های بسیاری در کشور ایجاد گردید. یکی از این برنامه‌ها فرمان امیر قطر مبنی بر ایجاد وزارت توسعه اداری در کنار وزارت کار و امور اجتماعی بود. این فرمان در سال ۲۰۱۳ صادر گردید و در سال ۲۰۱۴، وظایف و اهداف این وزارت تعیین شد. با توجه به این تغییر در

وزارت، وظایف جدید تعیین شده برای وزارت به صورت زیر بودند: نظارت بر اجرای قوانین مربوط به توسعه منابع انسانی دولتی، وضع سیاست‌های کلی برای منابع انسانی و تعیین وظایف آن‌ها، پیگیری اجرای سیاست‌های وضع شده در خصوص منابع انسانی، انجام مطالعات در خصوص توسعه منابع انسانی، پیشنهاد ساختارهای سازمانی مناسب متشکل از بخش‌های دولتی و کسب رأی اعتماد برای آن‌ها، ایجاد سیستم کاری منظم برای نهادهای دولتی و بررسی کارمندان قطری در خصوص استعدادهای کاری و ارائه کارهای مناسب برای آن‌ها.

۴-۲-۲- تنظیم‌گر

تنظیم مجموعه گوناگونی از ابزارهاست که به واسطه آن دولت نیازمندی‌های شرکت‌ها و مردم را تنظیم می‌کند. کارکردهای تنظیم‌گر بنا به دلایل گوناگونی به وجود آمده‌اند از جمله:

- تعیین حقوق و مسئولیت‌های هریک از موجودیت‌های جامعه به منظور تحقق اهداف توسعه پایدار
- تنظیم استانداردهای صنعتی
- جمع‌آوری مالیات‌ها و دیگر درآمدها و ...

به منظور درک بهتر کارکردهای تنظیم‌گر، بررسی انواع روش‌های تنظیمی مفید خواهد بود. به صورت کلی انواع تنظیمات عبارت‌اند از:

- فرمان و کنترل: تنظیم دستور و کنترل نوعاً وضع / تحمیل استانداردهای حمایت شده توسط مصوبات قانونی است، هرگاه استانداردها سازگار نباشند. بنابراین، قانون به عنوان منع یا اجبار فعالیت‌های معینی به کار می‌رود. استانداردها می‌تواند از طریق قانون‌گذاری یا تنظیم‌کنندگانی که به واسطه فرآیند تنظیم برای تعریف قانون مشروعیت دارند، تنظیم شود.

- خود- تنظیمی: این رویکرد می‌تواند به عنوان نوعی از نسخه خود انجامی رویکرد دستور و کنترل تلقی شود. در این مورد، اغلب انجمن‌های تجاری یا کسب‌وکار تشکیل شده که قوانین عملکرد را ایجاد، کنترل و اجرا می‌کنند. به عنوان یک قانون،

خودتنظیمی اغلب به عنوان یک روش کسب و کار دیده می‌شود که اقدام انحصاری به منظور جلوگیری از مداخله دولت انجام می‌دهد. مزایای این رویکرد شامل سطح بالایی تعهد کسب و کارها و ماهیت جامع قوانین تنظیم شده می‌باشد. به علاوه، این رویکرد منعطف تر از رویکرد دستور و کنترل بوده چراکه به قانون گذاری نیازی ندارد. از سویی دیگر، خودتنظیمی می‌تواند به صورت یک رویکرد غیردموکراتیک، محدود به بررسی دقیق بیرونی و در معرض سوءاستفاده توسط کسانی که با اهداف مختلف قوانین را تنظیم می‌کنند، دیده شود. در کمترین سطح، خودتنظیمی همواره در معرض چالش‌های منتج شده از علاقه‌های بیرونی کسانی که فکر می‌کنند استانداردها و قوانین به سمت کاهش تأثیر فعالیت‌های غیرمطلوب تنظیم نشده است، قرار دارد.

– تنظیم مبتنی بر تشویق: یک تشویق، سیاست، قانون، مکانیسم قیمت، یا رویه‌ای است که به دنبال تعدیل رفتار افراد یا شرکت‌ها به واسطه تغییر در هزینه‌ها یا سودهای حاشیه‌ای مرتبط با تصمیم یا فعالیت خاص می‌باشد. از یک سو، می‌توان گفت که تمامی تنظیمات بر مبنای تشویق است چراکه تنظیم از طریق مفهوم پایه جریمه برای رفتارهای "بد" و پاداش برای رفتارهای "خوب" عمل می‌کند. تنظیم مبتنی بر تشویق سعی دارد به منظور کاهش هزینه‌ها و بهبود خدمات، برنامه سودمند با سودهای زیاد را پاداش دهد. هدف عمده این است که تنظیم‌شونده فعالیت‌های غیرمطلوب خود را از طریق تحمیل / وضع مالیات و کمک‌های مالی محدود یا متوقف کند. برای به‌کارگیری این رویکرد، گام‌های اصلی شامل انتخاب واحدهای اندازه‌گیری، تعیین خط مبنا، انتخاب اهداف برای بهبود و / یا نگهداری و سپس اجرای تشویق‌ها و جریمه‌ها می‌باشد. یکی از انواع تنظیمات مبتنی بر تشویق، تنظیم مبتنی بر عملکرد (PBR) است که تشویق‌ها ملزم به بهبود در عملکرد مطلوب، کاهش قیمت و بهبود در کیفیت خدمات می‌باشد. به علاوه، PBR بیشتر به استانداردهای عملکرد خارجی متکی است و کمتر به فعالیت‌های خاص شرکت حساس است. مزایای PBR این است که به بهبود در بهره‌برداری شرکت‌ها، کاهش هزینه‌های نگهداری و عملیات و بهبود در پایایی سیستم کمک می‌کند. طرح تنبیه و تشویق به صورت مکانیکی عمل

می‌کند. بنابراین کاهش در حوزه صلاح‌دید تنظیمی، در مقابل امکان تسخیر در فرآیند تنظیم را کاهش می‌دهد. به علاوه این رویکرد، انعطاف‌پذیری در تصمیم‌گیری شرکت، که آیا از قانون تبعیت کند یا جریمه پردازد، را فراهم می‌کند. اگرچه به عنوان یکی از معایب این روش، می‌توان به ایجاد قوانین بسیار پیچیده و غیرمنعطف که واقعیت‌های بازار در آن لحاظ نشده است، اشاره کرد. از مفروضات اصلی این رویکرد، عقلانیت اقتصادی است که لزوماً در همه موارد یافت نمی‌شود. همچنین، گاهی اوقات پیش‌بینی تأثیر این نوع رویکرد مشکل است. به عنوان مثال، رفتار "بد"، مانند آلودگی، می‌تواند پاداش بگیرد اگر که قوانین به طور صحیح تنظیم نشده باشند.

• اداره مساجد

این اداره یکی از ادارات زیر نظر وزارت اوقاف و امور اسلامی می‌باشد که به امور مربوط به مساجد در کشور قطر می‌پردازد. از جمله وظایف و فعالیت‌های این اداره می‌توان به صدور مجوز برای ساخت مساجد و نظارت بر آن‌ها، شناسایی نیازهای مساجد از طریق کارکنان واجد شرایط و کنترل آن‌ها، تشویق کارکنان قطری برای کار به عنوان امام و واعظ، پیشنهاد برگزاری دوره‌های آموزشی برای امامان، مؤذنان و واعظان، پیشنهاد خطبه برای نماز جمعه و نمازهای اعیاد با هماهنگی ادارات مربوطه، مدیریت برنامه‌های سخنرانی در مساجد با هماهنگی ادارات مربوطه، تهیه قراردادهای مرتبط با مساجد و خانه‌های امامان و مؤذنان، بررسی بی‌نظمی‌های صورت گرفته توسط کارکنان مساجد و پی‌گیری آن‌ها، تعیین نیاز مناطق مختلف کشور به مسجد و مصلا، تأمین مساجد موقت در مناطق مختلف و نظارت بر آن‌ها، تهیه طرح‌های سالانه برای نگهداری از مساجد و خانه‌های امامان با هماهنگی ادارات مربوطه، نظارت بر تهیه و اجرای فعالیت‌های ساخت و نگهداری مساجد، نظارت بر پروژه‌های لازم‌الاجرا برای مساجد و مساکن امامان از نظر فنی، مهندسی و اجرایی و در نهایت آماده‌سازی پایگاه داده برای مساجد، مصلاها و کارکنان اشاره کرد.

• سازمان اوقاف قطر

در سال ۲۰۰۶ میلادی امیر قطر دستوری در خصوص ایجاد یک سازمان در سطح

سازمان‌های دولتی برای رسیدگی به امور وقف در کشور را صادر کرد. این سازمان زیر نظر مستقیم امیر فعالیت می‌کند و در دوحه، پایتخت قطر قرار دارد. هدف از ایجاد این نهاد اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با اصول اقتصادی و براساس قانون و شرع، توسعه و نگهداری اموال وقفی، نظارت بر اجرای شروط واقفین و احکام و قوانین صادرشده توسط محاکم بود. در سال ۲۰۰۶ با توجه به فرمان صادرشده توسط امیر، اداره اوقاف و وزارت اوقاف و امور اسلامی ملغی شد و تمامی مسئولیت‌های این اداره به سازمان اوقاف قطر منتقل شد. از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ سازمان اوقاف قطر تمامی فعالیت‌های مرتبط با اوقاف را در کشور قطر انجام می‌داد.

۴-۲-۳- تسهیل‌گر

سازمان‌های محلی یا بین‌المللی هستند که معمولاً توسط دولت سرمایه‌گذاری می‌شوند و هدف آن توسعه و بهبود بازار خدمات می‌باشد. یک تسهیل‌گر، تأمین‌کنندگان خدمات را از طریق انجام فعالیت‌های خدماتی جدید، ارتقاء تجارب مفید و ایجاد ظرفیت حمایت می‌کند. کارکردهای دیگریک تسهیل‌گر شامل ارزیابی خارجی تأثیر تأمین‌کنندگان خدمات، تضمین خدمات و حمایت برای محیط سیاسی بهتر می‌باشد. عمل تسهیل، کارکردی است که به‌طور معمول توسط سازمان‌های توسعه‌گرا انجام شده و می‌تواند شامل سازمان‌های غیردولتی و کارفرمایان و عامل‌های دولتی باشد. علاوه بر موارد مذکور در حوزه وقف و امور خیریه فراهم آوردن دیتابیس از مجموعه خیریه‌ها و یا انجام خدمات مشاوره‌ای برای مؤسسات خیریه نیز می‌تواند به عنوان کارکردهای تسهیل‌گران در نظر گرفت.

• اداره امور اسلامی

در زمینه‌ی امور اسلامی اداره‌ای در وزارت اوقاف و امور اسلامی اختصاص داده شده است که به دنبال احیای میراث اسلامی است. این اداره در این زمینه به جمع‌آوری و احیای آثار علمای گذشته و همچنین دست‌نوشته‌های خطی که به آگاهی مسلمین منجر می‌شود نیز می‌پردازد. همچنین تهیه و توزیع کتب اسلامی در زمینه‌های فقه، عقیده، فرهنگ و هنر به صورت رایگان در داخل و خارج کشور نیز از فعالیت‌هایی

است که این اداره در جهت نیل به اهداف خود انجام می دهد. اداره امور اسلامی همچنین مجلات، فیلم ها و فایل های صوتی و تصویری تبلیغی و ترویجی را در غالب پروژه های مختلف در خارج از کشور و در مراکز آموزشی، فرهنگی و ترویجی مانند مساجد توزیع می کند.

• اداره امور حج و عمره

این اداره به فعالیت و نظارت بر امور مربوط به حج و عمره در کشور قطر می پردازد. در این خصوص اداره حج و زیارت به ایجاد ارتباطات و مراودات با مقامات کشور عربستان و وزارت حج این کشور می پردازد تا با همکاری آن ها امور مربوط به حج و عمره را تا حد امکان تسهیل نماید. همچنین این اداره به پی گیری تعهداتی که دولت عربستان در زمینه امنیت، سلامت، تغذیه و مسکن حجاج دارد می پردازد.

• اداره تحقیقات و مطالعات اسلامی

این اداره یکی از بخش های وزارت اوقاف و امور اسلامی است که به تحقیقات و مطالعات اسلامی اختصاص یافته است و با کمک علمای جهان اسلام که نقش مهمی را در عرصه دین و مذهب بازی می کنند به دنبال نشان دادن ماهیت اصلی اسلام در جهان می باشد. در این اداره به مطالعات مفید و ارزشمندی پرداخته می شود که روش های صحیح عبادت و زندگی سالم و جاویدان را برای مسلمانان گمراه و سرگردان به وضوح مشخص می کند و همچنین جامعه اسلامی را به سمت سعادت هدایت می نماید. در این اداره تاکنون ۱۳۵ کتاب مرتبط با اسلام منتشر شده است. این اداره شامل یک کتابخانه است که در آن به همت دانشمندان اسلامی شامل منابع بسیار نادر و ارزشمندی در خصوص فقه، ادب، فرهنگ و هنر می باشد.

۴-۲-۴- ارائه دهنده خدمات

تأمین کننده خدمات آموزشی و پژوهشی شامل دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و مؤسساتی هستند که در زمینه آموزش و پژوهش در حوزه وقف و امور خیریه فعالیت می کنند. ضمناً مؤسسات خیریه ای که وظیفه جمع آوری کمک های مردمی و صرف این کمک ها در میان افراد هدف را دارند نیز به عنوان ارائه کنندگان خدمات شناخته می شوند.

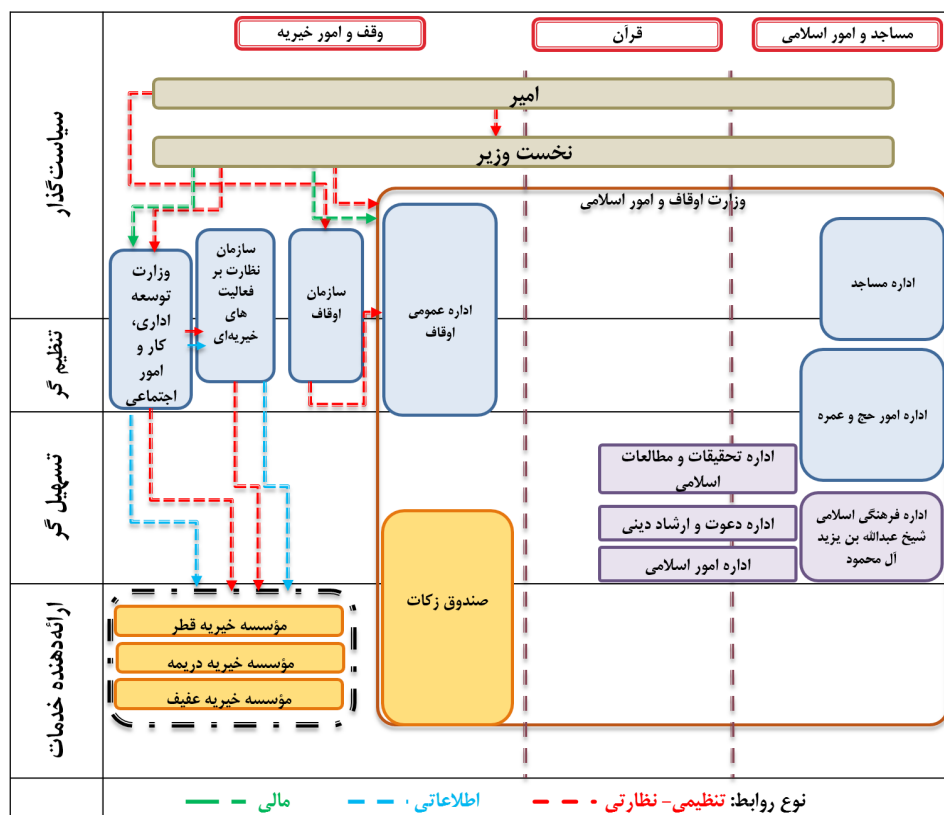
با توجه به ادبیاتی که درباره کنش گران مطرح شده است، بازیگران فعال در کشور قطر در سه حوزه وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، و قرآن و فعالیت های مذهبی ایفای نقش می نمایند که در ادامه، توضیح مختصری درباره هرکدام از این نهادها و نقش آن ها در این سه حوزه داده شده است.

• مؤسسات خیریه

در قطر مؤسسات خیریه بسیاری در زمینه های مختلف فعالیت می کنند. بیشترین مؤسسات فعالیت های خیریه ی بین المللی نیز دارند و در سطح جهانی و برای کشورهای محروم نیز کمک هایی ارسال می کنند. مهم ترین و بزرگ ترین مؤسسه خیریه این کشور، مؤسسه خیریه قطر (Qatar Charity) می باشد. مؤسسه خیریه قطر یک نهاد غیرانتفاعی در قطر است که در سال ۱۹۹۲ برای توسعه و پیشرفت جامعه قطر و افراد نیازمند در آن ایجاد گردید. پروژه هایی که این مؤسسه در طول حیات خود انجام داده است شامل موارد بسیاری از جمله تسکین فجایع، تولید درآمد برای افراد، آموزش و بهداشت و سلامت می شوند. این مؤسسه به صورت منطقه ای در فروشگاه های بزرگ و عمومی قطر فعالیت می کند. این مؤسسه بزرگ ترین نهاد غیردولتی در قطر می باشد. این مؤسسه یکی از نهادهای خیریه ای اصلی فعال در شورای همکاری خلیج فارس (شامل کشورهای عربستان، کویت، امارات، قطر، بحرین و عمان) می باشد که در سطح جهانی فعالیت می کند. این مؤسسه در بیش از ۲۵ کشور جهان فعالیت می کند و همچنین دفاتری در کشورهای انگلیس، پاکستان و اندونزی دارد.

۴-۳- نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه، مساجد و فعالیت های قرآنی

همانطور که در بخش پیشین اشاره شد، نهادهای مختلفی با نقش های متفاوت در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت های مذهبی در کشور قطر فعالیت می نمایند؛ در این بخش، ابتدا نگاهت نهادی مربوط به این کنشگران در شکل (۴-۱) نشان داده شده است و سپس نهادهای سیاست گذار، تنظیم گر، تسهیل گروارائه دهنده خدمات در موضوعات مختلف در سه بخش وقف و امور خیریه، مساجد و اماکن متبرکه، قرآن و فعالیت های مذهبی مورد تحلیل قرار گرفته اند.

شکل ۴-۱: نگاهت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه، مساجد و فعالیت‌های قرآنی در کشور قطر

۴-۳-۱- وزارت اوقاف و امور اسلامی

وزارت اوقاف و امور اسلامی از وزارت خانه‌های مهم کشور قطر می‌باشد که به رویکردهای فکری و عملی اسلامی می‌پردازد و همچنین این وزارت خانه به امور مسلمانان نیز رسیدگی می‌کند. نگهداری و حفظ مساجد به عنوان مراکز دعوت افراد به سوی خداوند و محل امنیت و آرامش مسلمانان برعهده‌ی وزارت اوقاف و امور اسلامی می‌باشد. در این وزارت به گسترش فرهنگ اسلامی و نشان دادن اهمیت دین در جامعه پرداخته می‌شود. همچنین اداراتی جهت ایجاد همبستگی اجتماعی تحت بخش‌های مرتبط با وقف و همچنین صندوق‌های زکات برای کمک به جامعه و توسعه انسانی وجود دارد (۹).

شکل ۴-۲: سایت وزارت اوقاف و امور اسلامی قطر

• چشم انداز

تبدیل شدن به یک جامعه اسلامی متمدن، متعامل با نگرانی های مردم، برگرفته از شریعت و میراث فرهنگی و دارای یک سبک زندگی در حد اعتدال (۱۰).

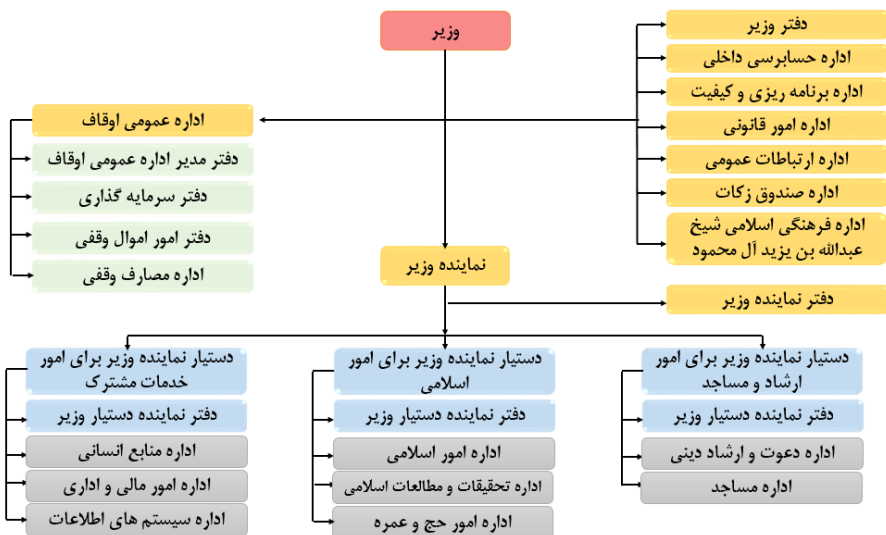
• مأموریت

وزارت اوقاف و امور اسلامی به دولت قطر تضمین داده است که به مراقبت و توسعه فعالیت های دینی در کشور پردازد و ارزش ها و مبانی این دین الهی را در جامعه به نمایش بگذارد و این عمل را با اهتمام به قرآن کریم و علوم قرآنی، امور زکات، امور حج و عمره، احیای مطالعات و تحقیقات اسلامی و همچنین با ایجاد یک فعالیت سازمانی قوی انجام دهد (۱۰).

• ارزش ها

بترتبی، اعتدال، اعتماد، همراهی، شفافیت، کیفیت و نیکوکاری (۱۰)

• ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی

شکل ۴-۳: ساختار سازمانی وزارت اوقاف و امور اسلامی قطر

۴-۳-۱- اداره عمومی اوقاف

اداره عمومی اوقاف اداره‌ای است که مسئول نظارت و کنترل بر اوقاف در کشور قطر می‌باشد. اهم مسئولیت‌های این اداره به صورت زیر می‌باشد:

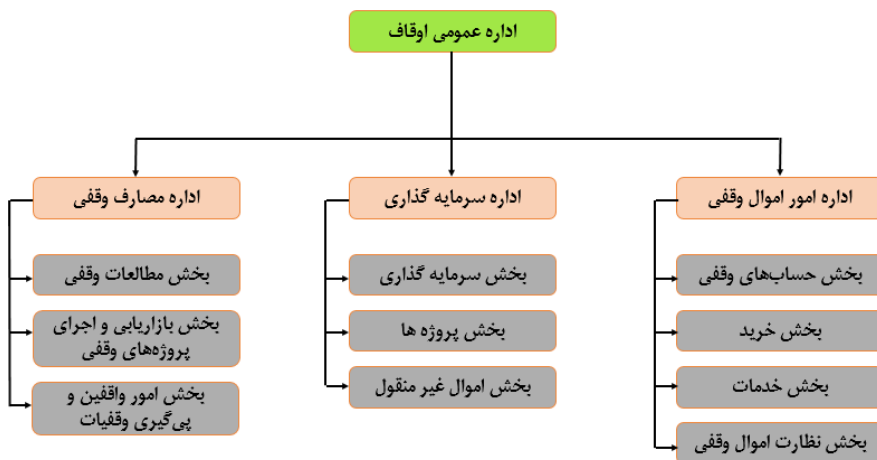
۱. اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با توجه به اصول اقتصادی و با ضوابط شرعی و قانونی، به منظور توسعه آن‌ها و محافظت از آن‌ها و همچنین استفاده از آن‌ها در محل‌های مورد نیاز بر اساس شروط واقفین
۲. اجرای احکام و مقررات صادر شده از کمیته‌ها و یا محاکم قضایی
۳. انجام تمام فعالیت‌های لازم برای رسیدن به اهداف (۱۱).

فصل چهارم - نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر / ۸۷

شکل ۴-۴: سایت اداره عمومی اوقاف قطر

• ساختار سازمانی اداره عمومی اوقاف

شکل ۴-۵: ساختار سازمانی اداره عمومی اوقاف قطر

• نماد اداره عمومی اوقاف

اداره عمومی اوقاف، نماد خود را به شکل یک برگ ساده تعریف نموده است که این برگ در ابتدا کوچک است و سپس رشد می‌کند و تکامل می‌یابد (۱۱).

شکل ۴-۶: نماد اداره عمومی اوقاف قطر

• مفاهیم و معانی

برگ به این دلیل انتخاب شد که سمبلی از طبیعت، توسعه، نیکوکاری، تحول و چرخه زندگی است. همان‌طور که برگ کامل می‌شود و رنگ آن از سبز روشن به سبزی تیره تبدیل می‌شود، دوره رشد کامل می‌شود و این تفکر، اساس و بنیان شعار اوقاف است. اثر و قفیات برای ذی‌نفعان نیز بدین صورت می‌باشد. همچنین هدف اداره عمومی اوقاف از توسعه خود، توسعه و پیشرفت جامعه در تمامی جوانب آن می‌باشد (۱۱).

بارزترین گام‌هایی که اداره اوقاف در بهبود عملکرد خود برداشته است عبارت است از:

۱. شرکت در آماده‌سازی قانون وقف که در سال ۱۹۹۶ به فرمان امیر صادر شد، که در آن به تعریف وقف، انواع وقف و احکام ضروری آن از جمله: محدود کردن اموالی که وقف آن جایز است، شروط انعقاد و صحیح بودن وقف، شروط باطل بودن وقف و همچنین دیگر قوانین پرداخته شده است.

۲. شرکت در آماده‌سازی لایحه‌های مالی وقف که طبق بند ۲۰ فرمان امیر در سال ۱۹۹۶ در خصوص اوقاف صادر شد. این فرمان در خصوص احیای فرهنگ وقف در کشور می‌باشد. در این فرمان همچنین نظارت بروقف، اداره اموال و تصرف در آن‌ها و همچنین سرمایه‌گذاری در اموال بیان شده است.

۳. همکاری با مراکز تخصصی برای سیستم حسابداری و نظارت. هدف از این کار بهبود بهره‌برداری از اموال وقفی و بررسی دقیق این اموال است.
۴. ایجاد یک سیستم اداری و ساختار سازمانی مناسب برای تمامی بخش‌های اداره عمومی اوقاف به منظور به دست آوردن انعطاف‌پذیری بیشتر در کارها، همگامی با نظام اداری معاصر و همچنین ارزیابی مستمر از برنامه‌های کاربردی و امور خیریه در اداره است.
۵. ایجاد کمیته انحصار املاک وقفی جایی که به حصر اموال وقفی پرداخته می‌شود و همچنین به کنترل و بررسی برخی اوقاف قدیمی که هیچ‌گواهی و وقف‌نامه‌ای برای آن وجود ندارد، می‌پردازند و برای آن‌ها گواهی صادر می‌کنند.
۶. ایجاد یک سیستم کامپیوتری قدرتمند برای تمامی بخش‌های اداره اوقاف در جهت بهبود سطوح کاری و بهره‌برداری بهینه از وقت و تلاش واحدها همچنین ایجاد شبکه انفورماتیکی برای تمامی بخش‌های اداره اوقاف برای ایجاد ارتباط مؤثر بین آن‌ها
۷. جذب نیروی انسانی ملی و همچنین متخصصان جهانی از کشورهای مختلف به ویژه در حوزه‌های اقتصادی، مالی، قانونی، حسابداری و مهندسی برای فعالیت‌های وقفی در کشور
۸. تشکیل کمیته حصر اوقاف متروکه که به بررسی این‌گونه اوقاف در مناطق مختلف کشور می‌پردازد. وظیفه‌ی آن کشف موقوفه‌های متروکه‌ای که به صورت مسکن، مغازه، زمین و یا دیگر اشکال وقفی است که دور از دسترس‌اند و نظارتی بر آن‌ها وجود ندارد.
۹. تشکیل کمیته ارزیابی املاک وقفی سرمایه‌گذاری شده که وظیفه‌ی ارزیابی اصول و مقررات سرمایه‌گذاری اموال وقفی برای دستیابی به اهداف اقتصادی و مهندسی موقوفات و همچنین کسب بالاترین بهره‌وری از آن‌ها را دارد.
۱۰. ایجاد کمیته سرمایه‌گذاری اموال وقفی برای سرمایه‌گذاری صحیح و مناسب اموال وقفی. این کمیته می‌بایست به بررسی و مطالعه بر روی تمامی راه‌های ممکن و قانونی برای سرمایه‌گذاری اموال به صورت مفید و توسعه بخش بپردازد.
۱۱. تحریک اموال و دارایی‌های وقفی در سرمایه‌گذاری‌های کلان اقتصادی برای

رسیدن به حداکثر سود و توسعه این اموال و همکاری با بانک‌های اسلامی و مراکز تخصصی مالی برای رسیدن به این اهداف.

۱۲. ایجاد مصارف وقفی مناسب و تشویق انسان‌های علاقه‌مند به وقف برای وقف در این امور. در این راستا با توجه به نیازهای زمان مصارف مشخصی برای وقف تعیین می‌شود که با توجه به نیازهای اجتماعی می‌تواند به صورت تعلیم و فرهنگ و بهداشت تا حفاظت و نگهداری از مساجد و قرآن و سنت نبوی و همچنین اعمال خیر باشد.

۱۳. ایجاد سیستم کسب و کار پیشرفته در زمینه ساده‌سازی مراحل کار، به ویژه در اینکه مراحل وقف به دوران پیچیدگی و بوروکراسی باشد و به راحتی انجام پذیرد (۱۱).

• وظایف اداره عمومی اوقاف عبارت‌اند از:

۱. پیشنهاد سیاست‌های عمومی برای اداره و سرمایه‌گذاری اموال وقفی و توسعه اقتصادی آن‌ها

۲. اداره امور اوقاف و نظارت بر این امور برای رسیدن به اهداف

۳. پیشنهاد یک سیستم کارآمد برای مصرف درآمدهای وقفی برای توسعه موقوفات و یا امور خیریه

۴. ایجاد پروژه‌های وقفی مختلف با همکاری بخش‌های مختلف

۵. تخصیص اموال لازم برای اجرای پروژه‌های وقفی

۶. ثبت اوقاف و صدور گواهی‌های وقفی برای آن‌ها

۷. اداره اوقاف و وصیت‌نامه‌ها در حالتی که ناظر، وصی یا شخصی بر آن‌ها نظارت ندارد و یا درگیری بر سر آن وجود دارد

۸. سازمان‌دهی امور اوقافی که برای امور خاصی وقف شده‌اند

۹. ارائه پیشنهادات در خصوص مصالحه، داوری‌ها و احکام مربوط به اموال وقفی

۱۰. نظارت بر اموال وصیت شده یا اهدایی برای امور خیریه

۱۱. کنترل اجرای قوانین، مقررات و سیستم‌های مالی مرتبط با اموال وقفی (۲۶).

• وظایف دفتر سرمایه‌گذاری اداره عمومی اوقاف عبارت‌اند از:

۱. پیشنهاد سیستم اداره سرمایه‌گذاری اموال وقفی
۲. ارائه طرح‌های سرمایه‌گذاری متناسب با اهداف وزارت و پی‌گیری اجرای طرح‌ها پس از تأیید وزیر
۳. مطالعه و بررسی عملیات سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی شده و انتخاب مناسب‌ترین راه برای تحقق بخشیدن به اهداف
۴. مطالعه و بررسی درآمدهای حاصل از پروژه‌های مشابه در بازار
۵. پیگیری سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات زیر نظر اداره اوقاف
۶. حسابرسی دقیق سرمایه‌گذاری‌های اموال وقف
۷. تهیه گزارشات دوره‌ای به صورت هر ۳ ماه یک‌بار از وضع سرمایه‌گذاری‌های اموال اداره (۲۶).

• وظایف دفتر امور اموال وقفی عبارت‌اند از:

۱. تطبیق قوانین و مقررات مالی مربوط به اموال وقفی
۲. دریافت مبالغ دریافتی و توزیع آن‌ها
۳. مصرف مبالغ متناسب با ضوابط و مقررات مالی و اداری
۴. حسابرسی اموال وقفی
۵. تنظیم، پی‌گیری و نگهداری از اسناد نقدی و حساب‌های مالی و اعتباری
۶. پیشنهاد پیش‌نویس بودجه سالانه و حساب‌های نهایی با هماهنگی ادارات مختلف
۷. نظارت بر فعالیت‌های خرید و مزایده‌ای اموال وقفی و فعالیت‌های انجام شده در دارایی‌های وقفی
۸. تهیه مستندات مربوط به مناقصات و مزایده‌ها و قراردادهای مربوط به وقف (۲۷).

• وظایف اداره مصارف وقفی عبارت‌اند از:

۱. انجام مطالعات لازم برای پروژه‌های خیریه با توجه به نیازهای جامعه و محقق شدن شروط واقفین و با توجه به قوانین شرعی
۲. انجام مطالعات مقدماتی دیگر بر روی پروژه‌ها برای ایجاد هماهنگی بین شروط

واقفین و مصارف وقفی

۳. بازاریابی وقفی و نمایش پروژه‌های وقفی برای خیرین و واقفین برای گرفتن تصمیم مناسب در ارتباط با وقف‌ها یا کمک‌های مالی خود
۴. استفاده از تجهیزات مناسب برای معرفی وقف و بالا بردن جایگاه آن در جامعه و مؤسسات با هماهنگی دیگر بخش‌های اداره
۵. اجرا و پی‌گیری پروژه‌های وقفی خیریه و تلاش برای توسعه آن‌ها
۶. تقویت ارتباطات با مؤسسات خارجی و با هماهنگی بخش‌های مرتبط (۲۸).

• دستاوردهای اداره اوقاف

دستاوردهای اداره اوقاف در سال ۲۰۱۲ به صورت زیر می‌باشند (۱۲):

جدول ۴-۱: دستاوردهای اداره عمومی اوقاف قطر

نام پروژه	هزینه پروژه (ریال قطر)	هزینه پروژه (تومان)
حمایت از بدهکاران با همکاری صندوق زکات	۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰ میلیون تومان
حمایت از مسابقات قرآنی در کرواسی	۱۶۴۰۰۰	۱۶۴ میلیون تومان
بورس‌های تحصیلی در کرواسی	۱۴۴۰۰۰	۱۴۴ میلیون تومان
کمک هزینه درمان	۱۰۰۰۰	۱۰ میلیون تومان
حمایت از مردم سومالی	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰ میلیون تومان
حمایت از کودکان	۵۰۰۰۰	۵۰ میلیون تومان
حمایت از درمان بیماران کلیوی	۵۰۰۰۰	۵۰ میلیون تومان
حمایت از شبکه الجزیره برای کودکان	۵۰۰۰۰۰۰	۵ میلیارد تومان
کاروان‌های پزشکی و درمانی	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰ میلیون تومان
تهیه تجهیزات پزشکی برای بیماران خاص	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰ میلیون تومان

• پروژه‌های اداره مرکزی اوقاف

اداره مرکزی اوقاف قطر در سال ۲۰۱۵ اقدام به اجرای پروژه‌هایی در راستای نشر فرهنگ قرآنی در کشور خود پرداخته است. این پروژه ۱/۵ میلیون ریال قطر هزینه داشته است که اداره عمومی اوقاف بودجه‌ی آن را تهیه نموده است. در این پروژه به تهیه و انتشار فایل‌های قرآنی و همچنین ایجاد مراکز مختلفی برای ارائه خدمات قرآنی پرداخته شده است. در سال ۲۰۱۵ تعداد مراکز قرآنی در کشور قطر که زیر نظر اداره دعوت و ارشاد دینی وزارت اوقاف و امور اسلامی فعالیت می‌کنند، ۸۷ مرکز برای مردان با بیش از ۱۰ هزار دانشجو و ۲۲ مرکز برای زنان با بیش از ۷ هزار دانشجو می‌باشد (۱۳).

• پروژه خدمات قرآنی

این پروژه در ارتباط با وقف املاک و مستغلات برای پروژه خدمات قرآنی به ارزش ۷۰ میلیون ریال قطری در کشور قطر می‌باشد. مردم مسلمان قطر توجه ویژه‌ای به دین اسلام و امور مذهبی مرتبط با آن دارند. این توجه به خصوص در بخش قرآن بسیار قابل توجه و مشهود است. به همین دلیل شهروندان قطری زیادی در جهت وقف برای امور قرآنی مشارکت می‌کنند. وزارت اوقاف و امور اسلامی در جهت ایجاد مراکز حفظ و آموزش قرآن و دارالقرآن‌های مختلف تلاش‌های بسیاری کرده است. وزارت برای رسیدن به ایده آل‌هایی در این زمینه به دنبال ایجاد مراکز بیشتری در کشور است تا به استانداردهای مطلوب برسد. برای این پروژه هزینه‌ی ۷۰ میلیون ریالی (ریال قطر) در نظر گرفته شده است. وقفیاتی که در این زمینه تا سال ۲۰۱۵ ثبت شده‌اند، ۱۱۲ آپارتمان مسکونی است که از اجاره آن‌ها برای این پروژه استفاده می‌شود و در سال ۸ میلیون ریال قطری درآمد دارد. پیش‌بینی شده است که این پروژه تا سال ۲۰۱۸ به اتمام برسد (۱۴).

• پروژه حمایت از بیماران کلیوی

وزارت اوقاف و امور اسلامی در سال ۲۰۱۶ به پروژه‌ی حمایت از بیماران کلیوی با ارزش ۱/۵ میلیون ریال قطری (۱۵۰ میلیون تومان) پرداخته است. این پروژه در راستای حمایت‌های درمانی از افرادی است که دچار بیماری‌های خاص هستند و در درمان خود دچار مشکلات زیادی می‌شوند و حامی و یا پشتیبانی نیز برای آن‌ها وجود ندارد.

اداره مصارف وقفی مطالعات لازم را در ارتباط با نیازهای جامعه و پروژه‌های خیریه موردنیاز برای اداره اوقاف انجام می‌دهد و اداره اوقاف تلاش خود را می‌نماید تا با بازاریابی صحیح و اطلاع‌رسانی دقیق برای واقفین، آن‌ها را برای وقفشان راهنمایی کند تا هم شروط واقفین اجرا شود و هم نیازهای جامعه مرتفع گردد. اداره عمومی اوقاف از سال ۲۰۰۲ تاکنون باهدف کمک به بیماران کلیوی به سرمایه‌گذاری بر روی موقوفات پرداخته است و در حال حاضر اجاره ۱۲ ویلا با مساحت کلی ۵۳۰۰ مترمربع برای بیماران کلیوی هزینه می‌شود (۱۵).

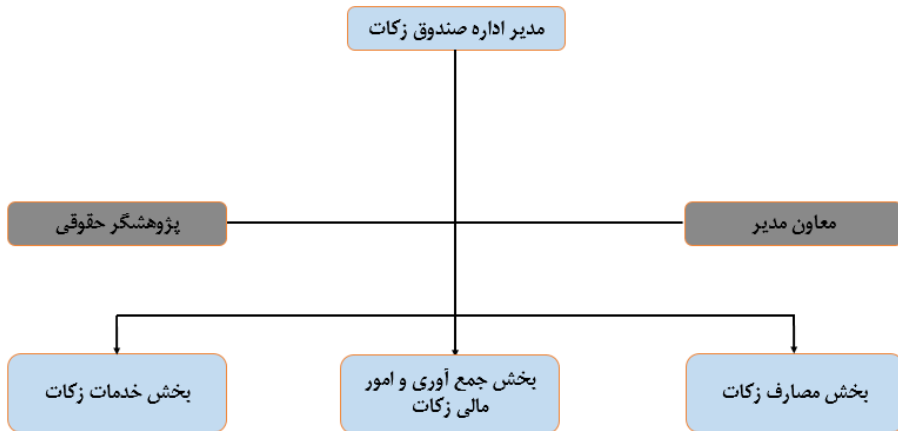
۴-۳-۱-۲- صندوق زکات

صندوق زکات اداره‌ای زیر نظر وزارت اوقاف و امور اسلامی در قطر است که با توجه با قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۲ ایجاد گردید و فعالیت خود را از سال ۱۹۹۵ آغاز کرد. این اداره وظیفه جمع‌آوری زکات و صدقات از اغنیاء و ثروتمندان و استفاده از آن‌ها برای فقرا و نیازمندان و دیگر مصارف مشخص را دارد. این اداره فعالیت خود را در داخل کشور قطر متمرکز کرده است و به دنبال تشویق جامعه به بذل و بخشش می‌باشد. این اداره همچنین به انتشار مجلات و اعلامیه‌هایی با موضوع زکات و قوانین و شرعیات آن و همچنین برگزاری دوره‌های علمی و تخصصی فقهی و همچنین سمینارها و کنفرانس‌هایی در جهت آگاه‌سازی مردم درباره فرهنگ زکات می‌پردازد (۱۶).

شکل ۴-۷: سایت اداره صندوق زکات

• ساختار سازمانی

شکل ۴-۸: ساختار سازمانی اداره صندوق زکات

• چشم انداز

فعالیت در راستای اجرای صحیح فریضه زکات و رسیدن به همبستگی اجتماعی

• مأموریت

ایجاد آگاهی در جامعه در زمینه زکات و دریافت زکات و صدقات نیکوکاران و هزینه‌ی آن‌ها در مصارف قانونی

• پروژه‌های صندوق زکات

۱. حمایت از دانش آموزان نیازمند

۲. افطار روزه‌داران

۳. لباس‌های عیدی

۴. توزیع گوشت قربانی

۵. توزیع کپن‌های خیریه

۶. توزیع زکات فطره

۷. لباس‌های زمستانه و تابستانه (۱۶)

• پروژه حمایت از دانش آموزان نیازمند

در این پروژه، صندوق زکات به ارائه خدمات به دانش آموزان خانواده‌هایی که توانایی مالی کافی جهت تحصیل فرزندانشان ندارند، می‌پردازد. در سال ۱۹۹۶ تعداد دانش آموزان تحت پوشش صندوق زکات ۱۲۵ نفر بود که با هزینه‌ی ۵۰ هزار ریال قطری پوشش داده شده بودند.

از سال ۲۰۰۲ صندوق به ایجاد مدارس برای تعلیم و تربیت دانش آموزان و همچنین مراکز حمایتی از این دانش آموزان پرداخت. در سال ۲۰۱۰ تعداد دانش آموزان تحت پوشش این صندوق به ۳۲۶۱ نفر و هزینه‌های حمایتی آن‌ها به ۱۴/۵ میلیون ریال قطری رسید. این رقم در سال ۲۰۱۲ به ۲۳ میلیون ریال قطری رسید (۱۶).

• طرح افطار روزه‌داران

در این طرح صندوق زکات در طول ماه مبارک رمضان برای افطار روزه‌داران قطری فعالیت می‌کند. این طرح در تمامی استان‌های کشور انجام می‌شود. در این طرح در سال ۲۰۱۰ روزانه به طور متوسط به ۶۳۰۰ روزه‌دار خدمت اراده شد که در طول ماه مبارک

رمضان تعداد کل افراد قریب به ۲۰۰ هزار نفر رسید (۱۶).

شکل ۴-۹: پروژه افطار روزه‌داران در صندوق زکات

— وظایف اداره صندوق زکات عبارت است از:

۱. تهیه طرح‌های سالانه برای درآمدها و هزینه‌های حاصله از اموال زکات
۲. جمع‌آوری زکات و مصرف آن در امور لازم
۳. بررسی درخواست نیازمندان برای دریافت زکات و تصمیم‌گیری در این موضوع
۴. جمع‌آوری و بررسی درخواست‌های مقدماتی در ارتباط با صندوق و تصمیم‌گیری مناسب در این موضوع
۵. به‌کارگیری وسایل مطمئن برای جمع‌آوری زکات و هماهنگی با اداره ارتباطات عمومی در این زمینه
۶. پاسخ به سؤالات مرتبط با زکات
۷. تهیه پایگاه اطلاعاتی برای نیازمندان به کمک‌های زکات (۲۴).

۴-۳-۱-۳- اداره دعوت و ارشاد دینی

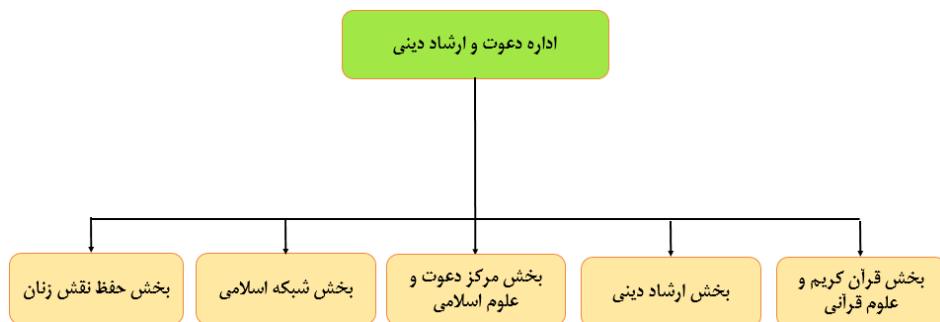
اداره دعوت و ارشاد اسلامی شامل بخش‌های مختلفی است که این بخش‌ها هرکدام به شکلی وظیفه دعوت به خدا را انجام می‌دهند. برای مثال مرکز حفظ قرآن که

به ارائه خدمات به زنان و مردان در سراسر کشور می‌پردازد. برای مثال در این زمینه به تشویق و تحریک جوانان برای حفظ قرآن با ارائه جوایز ارزنده و همچنین برگزاری مسابقات می‌پردازد. همچنین کاروان‌های حمایتی مختلفی را برای اجرای برنامه‌های مختلف در شهرستان‌ها و روستاها ارسال می‌نماید و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مختلفی را در این راستا برگزار می‌نماید. همچنین در مدارس، مراکز و مؤسسات جامعه به ارائه خدمات مختلفی برای دعوت به اسلام پرداخته می‌شود. مراکز آموزشی مختلفی نیز برای خدمت‌رسانی به زنان از جمله مراکز فرهنگی، فکری، ورزشی، براساس قوانین و شرع اسلام توسط این اداره ایجاد گردیده است (۱۷).

The screenshot shows the website of the Islamic Endowments and Charitable Foundations Administration in Qatar. The header includes the organization's name in Arabic: "دولة قطر وزارة الأوقاف والشؤون الإسلامية إدارة الدعوة والإرشاد الديني" and in English: "Qatar Ministry of Islamic Endowments and Charitable Foundations Administration". The navigation menu lists various services and departments. The main content area features a news article titled "مركزا يشتركون في الإختبارات القصصية لتسليم القرآن الكريم" (Two centers participate in the Quranic story competitions) dated 21/8/2016. The article mentions that the competitions were held for the 1437th year of the Islamic calendar, with 3654 students from 96 schools participating. Below the article is a calendar widget showing the date 22 Monday, 19th of the month, and a sidebar with various services and contact information.

شکل ۴-۱۰: سایت اداره دعوت و ارشاد اسلامی

• ساختار سازمانی اداره دعوت و ارشاد اسلامی

شکل ۴-۱۱: ساختار سازمانی اداره دعوت و ارشاد اسلامی

• چشم‌انداز و مأموریت

اداره دعوت و ارشاد اسلامی تلاش‌های خود را در جهت انجام فعالیت‌های مختلفی در زمینه دعوت و انتشار فرهنگ اسلامی و منعکس کردن اهمیت دین اسلام در میان دیگر ادیان و همچنین نمایش فضیلت‌های آن متمرکز کرده است. مأموریت این اداره اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های وزارت اوقاف و امور اسلامی و اجرای فعالیت‌های خود در جهت گسترش اسلام و ارائه‌ی ارزش‌های اسلامی در توسعه انسانیت برای جامعه است.

اداره دعوت و ارشاد دینی تمامی تلاش خود را برای انتشار فرهنگ اسلامی و توسعه آگاهی دینی با استفاده از تمامی امکانات جامعه می‌کند و همچنین سعی دارد که با تمامی کشورهای عربی و اسلامی در امور دینی و مذهبی همکاری و مشارکت داشته باشد و همچنین از این کشورها در امور مختلف الگوبرداری نماید (۱۸).

• وظایف اداره دعوت و ارشاد اسلامی

۱. فعالیت در جهت دعوت به اسلام و نشان دادن چهره حقیقی اسلام و مبانی آن در سراسر جامعه

۲. تلاش برای تبلیغ اسلام برای غیرمسلمانان

۳. صدور مجوز و نظارت بر سایت‌های اسلامی کشور

۴. تشویق به حفظ قرآن و آموزش آن با وسایل مناسب
۵. ایجاد مراکز حفظ قرآن در کشور و نظارت بر آن‌ها
۶. تهیه برنامه‌های حفظ قرآن و گماشتن معلمین و مدرسین برای مراکز حفظ قرآن
۷. برگزاری مسابقات محلی و کشوری حفظ قرآن و همچنین آماده‌سازی برای مسابقات بین‌المللی
۸. همکاری و هماهنگی با مؤسسات عمومی در زمینه دعوت برای تبادل اطلاعات
۹. ایجاد دروس علمی هم‌راستا با علوم دینی
۱۰. تهیه منابع صوتی و تصویری مناسب و انتشار آن‌ها در جامعه
۱۱. انتشار فرهنگ اسلامی و ارزش‌ها و مبانی آن بین غیرمسلمانان
۱۲. ترجمه کتب و منابع تبلیغی
۱۳. نظارت بر اداره شبکه اسلامی
۱۴. آماده‌سازی و آموزش واعظان برای انجام وظایف خود
۱۵. ایجاد مراکز تبلیغی اسلام و علوم اسلامی و نظارت بر آن‌ها (۱۹).

۴-۳-۱-۴ - بخش حسابرسی داخلی

- وظایف بخش حسابرسی داخلی عبارت است از:
۱. وضع قوانین حسابرسی سالانه برای بخش‌های مختلف وزارت خانه و ارائه نتایج گزارشات حسابرسی به وزیر
 ۲. نظارت بر اجرای صحیح قوانین و مقررات در فعالیت‌های وزارت
 ۳. نظارت بر اسناد مالی و اوراق هزینه‌ها و مخارج وزارت
 ۴. بررسی مقررات مالی و پیشنهاد اصلاحات لازم بر این قوانین و نظارت بر اجرای آن‌ها
 ۵. نظارت بر روش‌های استخدام کارکنان، انتصابات و ارتقاء آن‌ها و دیگر امور مربوط به کارکنان
 ۶. اطمینان از ایمنی و سلامتی اموال و دارایی‌های وزارت مانند مبلمان، ابزار، ساختمان و دیگر دارایی‌های وزارت (۲۰)

۴-۳-۱-۵- اداره برنامه ریزی و کیفیت

وظایف اداره برنامه ریزی و کیفیت عبارت اند از:

۱. تهیه برنامه استراتژیک عمومی برای وزارت با هماهنگی مقامات ذی صلاح و واحدهای اداری مربوطه
۲. برنامه ریزی پروژه های اجرایی و برنامه های ادارات مختلف وزارت
۳. پی گیری اجرای طرح های راهبردی وزارت، ارزیابی نتایج و ارائه گزارش های دوره ای برای آن ها
۴. بررسی مشکلات و موانع اجرای طرح های راهبردی وزارت
۵. تحقق بخشیدن به هماهنگی و انسجام فعالیت ها در راستای اهداف وزارت و ارائه پیشنهادات لازم در این زمینه
۶. تهیه یک برنامه مناسب برای ارزیابی عملکرد وزارت با توجه به خدمات بخش های مختلف آن
۷. بررسی و ارزیابی عملکرد واحدهای اداری و ارائه طرح های مناسب به منظور بهبود بازدهی کلی وزارت
۸. بررسی مشکلات و موانع فعالیت های وزارت و تشخیص علل آن و بیان روش های حل مشکل
۹. پیشنهاد برنامه های توسعه ای سیستم ها و روش های کاری و ساده سازی برنامه های اجرایی با هماهنگی خبرگان و متخصصین و متناسب با برنامه ادارات وزارت (۲۱).

۴-۳-۱-۶- اداره امور قانونی

وظایف اداره امور قانونی عبارت اند از:

۱. تحقیق و مطالعه و پیگیری مسائل حقوقی مربوط به فعالیت های وزارت خانه و با هماهنگی اداره های مختلف وزارت
۲. قانون گذاری بر امور خاص وزارت و اظهار نظر در مورد قوانین تهیه شده
۳. اظهار نظر قانونی در مورد موضوعات مختلف مرتبط با وزارت
۴. تهیه قراردادها، توافقات و تفاهم نامه ها مربوط به کار وزارت و هماهنگی اداره های

مختلف وزارت

۵. بررسی حقایق و تناقضات مرتبط با کارکنان وزارت و تهیه نتایج تحقیقات با توجه به قوانین مرتبط و پیگیری تصمیمات گرفته شده در این امور
۶. پی گیری درگیری ها و شکایاتی که یک طرف آن وزارت می باشد (۲۲).

۴-۳-۱-۷- اداره ارتباطات عمومی

وظایف اداره ارتباطات عمومی عبارت اند از:

۱. صدور مجلات و برنامه های اطلاعاتی که نقش وزارت و اهداف و فعالیت ها آن را نشان دهد
۲. بررسی و پی گیری انتشارات مختلف در خصوص موضوعات منتشر شده مرتبط با وزارت و تهیه پاسخ برای آن ها
۳. دریافت درخواست ها و شکایاتی که در خصوص وزارت انجام می شود و پاسخ به آن ها
۴. آماده سازی مقدمات سفر، محل اقامت و مهمان نوازی از مهمانان وزارت و هیئت های همراه
۵. سازماندهی فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی برای کارکنان وزارت و نظارت بر جشن های برگزار شده توسط وزارت و یا جشن هایی که وزارت در آن ها شرکت دارد
۶. سازماندهی کنفرانس ها، سمینارها و نمایشگاه های برگزار شده توسط وزارت، آماده سازی بودجه لازم و ایجاد هماهنگی بین بخش های مرتبط در وزارت
۷. آماده سازی مقالات مربوط به کنفرانس ها، سمینارها و نمایشگاه های برگزار شده توسط وزارت
۸. تهیه گزارش و پاسخ های مورد نیاز سازمان ها، انجمن ها و نهادهای منطقه ای و بین المللی در ارتباط با فعالیت های وزارت و با هماهنگی واحدهای اداری مربوطه
۹. ایجاد آمادگی های لازم جهت افزایش بهره وری و اثربخشی در همکاری های بین المللی با سازمان ها و نهادهای منطقه ای و بین المللی با توجه به فعالیت های وزارت (۲۳).

۴-۳-۱-۸- اداره فرهنگی اسلامی شیخ عبدالله بن یزید آل محمود

وظایف اداره فرهنگی اسلامی شیخ عبدالله بن یزید آل محمود عبارت اند از:

۱. رساندن رسالت اسلام به غیرمسلمانان با تمام وسایل در دسترس
۲. نشر و ترویج مبانی اسلام و فرهنگ اسلامی برای مسلمانان غیر عرب
۳. اجرای فعالیت‌های لازم برای تبلیغ اسلام برای غیرمسلمانان
۴. تهیه و اجرای برنامه‌های آموزشی زبان عربی برای غیر عرب زبانان
۵. برگزاری نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مختلف برای نشر و ترویج اسلام
۶. ترجمه کتب و منابع تبلیغی به زبان‌های دیگر و با هماهنگی ادارات مرتبط (۲۵).

۴-۳-۱-۹- اداره مساجد

وظایف اداره مساجد عبارت اند از:

۱. صدور مجوز برای ساخت مساجد و نظارت بر آن‌ها
۲. شناسایی نیازهای مساجد از طریق کارکنان واجد شرایط و کنترل آن‌ها
۳. تشویق کارکنان قطری برای کار به عنوان امام و واعظ
۴. پیشنهاد برگزاری دوره‌های آموزشی برای امامان، مؤذنان و واعظان
۵. پیشنهاد خطبه برای نماز جمعه و نمازهای اعیاد با هماهنگی ادارات مربوطه
۶. مدیریت برنامه‌های سخنرانی در مساجد با هماهنگی ادارات مربوطه
۷. تهیه قراردادهای مرتبط با مساجد و خانه‌های امامان و مؤذنان
۸. بررسی بی‌نظمی‌های صورت گرفته توسط کارکنان مساجد و پی‌گیری آن‌ها
۹. تعیین نیاز مناطق مختلف کشور به مسجد و مصلا
۱۰. تأمین مساجد موقت در مناطق مختلف و نظارت بر آن‌ها
۱۱. تهیه طرح‌های سالانه برای نگهداری از مساجد و خانه‌های امامان با هماهنگی ادارات مربوطه
۱۲. نظارت بر تهیه و اجرای فعالیت‌های ساخت و نگهداری مساجد
۱۳. نظارت بر پروژه‌های لازم‌الاجرا برای مساجد و مساکن امامان از نظر فنی، مهندسی و اجرایی

۱۴. آماده‌سازی پایگاه داده برای مساجد، مصلاها و کارکنان (۲۹).

۴-۳-۱-۱۰- اداره امور اسلامی

در زمینه‌ی امور اسلامی اداره‌ای در وزارت اوقاف و امور اسلامی اختصاص داده شده است که به دنبال احیای میراث اسلامی است. این اداره در این زمینه به جمع‌آوری و احیای آثار علمای گذشته و همچنین دست‌نوشته‌های خطی که به آگاهی مسلمین منجر می‌شود نیز می‌پردازد. همچنین تهیه و توزیع کتب اسلامی در زمینه‌های فقه، عقیده، فرهنگ و هنر به صورت رایگان در داخل و خارج کشور نیز از فعالیت‌هایی است که این اداره در جهت نیل به اهداف خود انجام می‌دهد. اداره امور اسلامی همچنین مجلات، فیلم‌ها و فایل‌های صوتی و تصویری تبلیغی و ترویجی را در غالب پروژه‌های مختلف در خارج از کشور و در مراکز آموزشی، فرهنگی و ترویجی مانند مساجد توزیع می‌کند (۳۵).

وظایف اداره امور اسلامی عبارت‌اند از:

۱. تقویت روابط با وزارت خانه‌ها و سازمان‌های عربی و اقلیمی و بین‌المللی در امور اسلامی
۲. نظارت بر چاپ قرآن کریم و حسابرسی آن و اتخاذ تصمیمات مرتبط با آن
۳. انتشار میراث اسلامی از کتب، دست‌نوشته‌ها و منابع موجود و بررسی آن‌ها
۴. نشر و توزیع کتب اسلامی
۵. جمع‌آوری، نگهداری و ترمیم کتب خطی ارزشمند و پیشنهاد تحقیق و پژوهش بر روی آن‌ها
۶. ایجاد روحیه گفتگو و شکیبایی مذهبی و ارائه‌ی دیدگاه‌های شرعی برای مشکلات معاصر
۷. شناسایی فعالیت‌های اجتماعی مخالف با اسلام و پیشنهاد طرح‌های اجرایی متناسب با آن‌ها
۸. شناسایی وسایل و منابع نشر و تبلیغ موضوعات دینی و اتخاذ تصمیماتی متناسب با آن‌ها

۹. پیشنهاد مشارکت در همایش‌های اسلامی داخلی و خارجی با هماهنگی بخش‌های مربوطه

۱۰. پی‌گیری نتایج حاصل از همایش‌ها و کنفرانس‌های اسلامی و استفاده از آن‌ها

۱۱. اظهار نظر در برنامه‌های خاص و مرتبط با امور اسلامی رادیو و تلویزیون و پیشنهاد اقدامات مناسب با آن‌ها (۳۰).

۴-۳-۱-۱۱- اداره تحقیقات و مطالعات اسلامی

این اداره یکی از بخش‌های وزارت اوقاف و امور اسلامی است که به تحقیقات و مطالعات اسلامی اختصاص یافته است و با کمک علمای جهان اسلام که نقش مهمی را در عرصه دین و مذهب بازی می‌کنند به دنبال نشان دادن ماهیت اصلی اسلام در جهان می‌باشد. در این اداره به مطالعات مفید و ارزشمندی پرداخته می‌شود که روش‌های صحیح عبادت و زندگی سالم و جاویدان را برای مسلمانان گمراه و سرگردان به وضوح مشخص می‌کند و همچنین جامعه اسلامی را به سمت سعادت هدایت می‌نماید. در این اداره تاکنون ۱۳۵ کتاب مرتبط با اسلام منتشر شده است. این اداره شامل یک کتابخانه است که در آن به همت دانشمندان اسلامی شامل منابع بسیار نادر و ارزشمندی در خصوص فقه، ادب، فرهنگ و هنر می‌باشد (۳۵).

وظایف اداره تحقیقات و مطالعات اسلامی عبارت‌اند از:

۱. تهیه مطالعات و تحقیقات مرتبط با امور شرعی و فکری قرن معاصر که در توسعه فرهنگ تأثیرگذار است و نشر و ترویج آن‌ها با وسایل و تجهیزات مناسب و همچنین ترجمه‌ی آن‌ها

۲. احیای مطالعات علمی در زمینه‌های شرعی و فکری و فعالیت در راستای نشر آن

۳. شناسایی و پی‌گیری فعالیت‌های تحقیقی و فکری مرتبط با احکام شرع و تعیین روش‌های استفاده از آن‌ها

۴. سازماندهی سمینارها و جلسات علمی شرعی و تلاش برای استفاده از نتایج آن‌ها

۵. ارائه دیدگاه‌های شرعی برای مشکلات معاصر

۶. تلاش برای تشویق به تحقیقات علمی در زمینه‌های اسلامی
۷. ایجاد یک آرشیو مخصوص مطالعات با اهداف اسلامی
۸. نشر و توزیع تقویم قطری و همچنین مجلات دوره‌ای
۹. تصویربرداری از اسناد اداری و نگهداری از آن‌ها در وسایل مدرن امروزی
۱۰. ایجاد یک پایگاه از تحقیقات شرعی صادرشده از مجامع فقهی اسلامی و استفاده از

آن‌ها

۱۱. نظارت بر جوایز اسلامی

۱۲. نظارت بر کتابخانه‌های اسلامی وقفی (۳۱).

۴-۳-۱-۱۲- اداره منابع انسانی

وظایف اداره منابع انسانی عبارت‌اند از:

۱. اجرای قوانین و مقررات مربوط به امور کارکنان
۲. تعیین نیازهای وزارت به شغل‌ها و کارکنان با هماهنگی بخش‌های مختلف
۳. آماده‌سازی شرح پروژه و ترتیب اجرای وظایف و پی‌گیری اجرایی آن‌ها
۴. تهیه پیش‌نویس تفصیلی پروژه با هماهنگی بخش‌های مختلف
۵. ارزیابی عملکرد کارکنان
۶. تعیین نقل و انتقالات در نمایندگی‌ها و سازمان‌ها
۷. بررسی توانمندی‌های کارکنان بر اساس قوانین
۸. تحقیق و مطالعه بر روی ساختار سازمانی وزارت و ارائه پیشنهادات لازم در جهت توسعه آن
۹. تعیین برنامه‌های آموزشی موردنیاز برای کارکنان وزارت با هماهنگی بخش‌های مختلف و پی‌گیری آن‌ها
۱۰. ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی مرتبط با امور کارکنان وزارت (۳۲).

۴-۳-۱-۱۳- دایره امور مالی و اداری

وظایف دایره امور مالی و اداری عبارت‌اند از:

۱. اجرای قوانین و مقررات مالی و اداری مرتبط با وزارت
۲. تهیه برنامه بودجه سالانه برای پروژه‌ها و حسابرسی نهایی آن‌ها
۳. تهیه نیازهای وزارت و بخش‌های مختلف آن شامل وسایل و تجهیزات
۴. انجام مناقصه‌ها و مزایده‌ها متناسب با قوانین و مقررات دولتی
۵. نظارت بر اجرای اعتبارسنجی‌ها، بررسی حساب درآمدها، هزینه‌ها و مخارج
۶. دریافت، طبقه‌بندی و بررسی نامه‌های ورودی و خروجی
۷. ایجاد یک آرشیو برای وزارت برای نگهداری اسناد
۸. مستندسازی مخارج و دیگر معاملات وزارت
۹. اتخاذ تصمیم‌های لازم برای مسکن‌های دولتی کارکنان و پرداخت کمک هزینه خرید وسایل به این کارکنان
۱۰. جمع‌آوری هزینه‌های خدماتی که وزارت آن‌ها را انجام می‌دهد
۱۱. انجام تمامی خدمات اداری
۱۲. نظارت بر منابع درآمدی وزارت (۳۳).

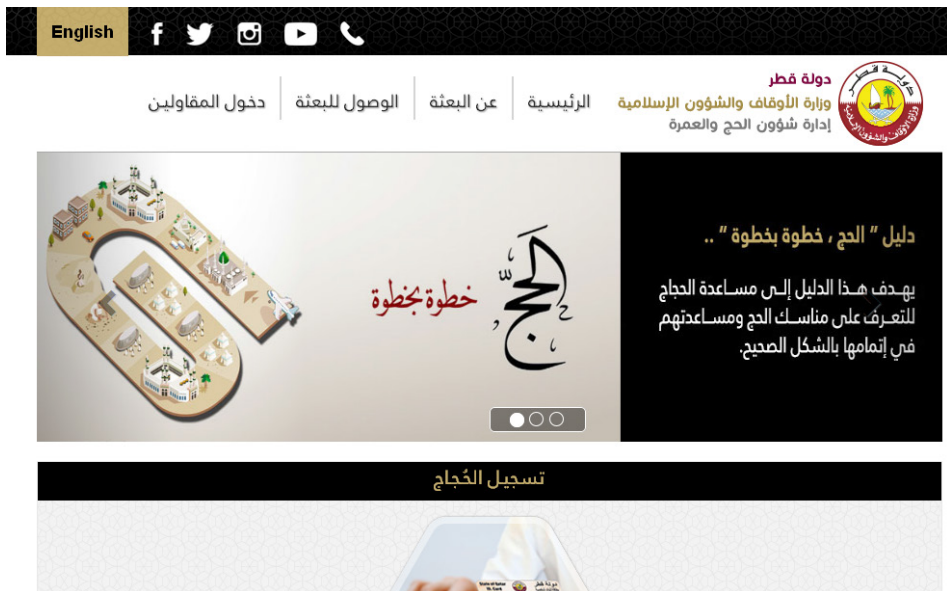
۴-۳-۱-۱۴- اداره سیستم‌های اطلاعات

وظایف اداره سیستم‌های اطلاعات عبارت‌اند از:

۱. تهیه برنامه‌های لازم جهت استفاده از کامپیوتر در فعالیت‌های وزارت و پی‌گیری اجرای آن‌ها
۲. برنامه‌نویسی، نگهداری، بازیابی و توسعه اطلاعات لازم در فعالیت‌های وزارت
۳. حفاظت و نگهداری از وسایل و برنامه‌ها و شبکه‌های الکترونیکی لازم برای کارکرد سیستماتیک وزارت
۴. طراحی، بهره‌برداری و مدیریت انواع مختلف داده‌ها و اطلاعات
۵. پشتیبانی فنی لازم برای شبکه‌های الکترونیکی وزارت و آموزش نحوه‌ی استفاده از این شبکه‌ها برای استفاده از برنامه‌ها و دستگاه‌های کامپیوتری
۶. ایجاد، پی‌گیری و به‌روزرسانی سایت وزارت بر روی شبکه‌های اطلاعاتی دولتی (۳۴).

۴-۳-۱-۱۵- اداره حج و عمره

این اداره به فعالیت و نظارت بر امور مربوط به حج و عمره در کشور قطر می‌پردازد. در این خصوص اداره حج و زیارت به ایجاد ارتباطات و مراودات با مقامات کشور عربستان و وزارت حج این کشور می‌پردازد تا با همکاری آن‌ها امور مربوط به حج و عمره را تا حد امکان تسهیل نماید. همچنین این اداره به پی‌گیری تعهداتی که دولت عربستان در زمینه امنیت، سلامت، تغذیه و مسکن حجاج دارد می‌پردازد (۳۶).

شکل ۴-۱۲: سایت اداره امور حج و عمره

۴-۳-۲- سازمان اوقاف قطر

در سال ۲۰۰۶ میلادی امیر قطر دستوری در خصوص ایجاد یک سازمان در سطح سازمان‌های دولتی برای رسیدگی به امور وقف در کشور را صادر کرد. این سازمان زیر نظر مستقیم امیر فعالیت می‌کند و در دوحه، پایتخت قطر قرار دارد (۵۵). هدف از ایجاد این نهاد اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با اصول اقتصادی و براساس قانون و شرع، توسعه و نگهداری اموال وقفی، نظارت بر

اجرای شروط واقفین و احکام و قوانین صادرشده توسط محاکم بود (۵۵). در سال ۲۰۰۶ با توجه به فرمان صادرشده توسط امیر، اداره اوقاف و وزارت اوقاف و امور اسلامی ملغی شد و تمامی مسئولیت‌های این اداره به سازمان اوقاف قطر منتقل شد. از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ سازمان اوقاف قطر تمامی فعالیت‌های مرتبط با اوقاف را در کشور قطر انجام می‌داد (۵۵).

• مواردی که سازمان اوقاف قطر بدان اختصاص یافته بود:

۱. سیاست‌گذاری کلی اداره و سرمایه‌گذاری اموال وقفی
۲. اداره امور اوقاف و نظارت بر آن‌ها برای رسیدن به اهداف
۳. سرمایه‌گذاری اموال وقفی و توسعه آن‌ها بر اساس اصول اقتصادی
۴. نظارت بر اموال وصیت شده و اهداشده در خصوص امور خیریه
۵. فعالیت در زمینه ایجاد صلح و تحکیم و رفع درگیری‌ها در خصوص اموال وقفی
۶. پیشنهاد روش‌های صحیح مصرف عایدات وقفی در امور ارجح خیریه
۷. ارائه طرح‌ها و پروژه‌های وقفی و اجرای این پروژه‌ها با هماهنگی بخش‌های مرتبط
۸. تخصیص اموال لازم برای پروژه‌های وقفی
۹. ثبت اوقاف و ارائه گواهی برای آن‌ها
۱۰. بررسی شرایط ناظران و وصیت شونده‌گان و عزل آن‌ها در صورت لزوم و رفع درگیری بین آن‌ها (۵۵)

— اداره سازمان برعهده یک شورا متشکل از رییس و نایب رییس می‌باشد و تعداد اعضای این شورا نباید کمتر از ۵ و بیشتر از ۹ باشد. این اعضا به پیشنهاد هیئت وزیران و با تأیید امیر تعیین می‌شوند.

— مدت فعالیت اعضای شورا ۳ سال و قابل تمدید می‌باشد.

رئیس شورای سازمان باید حاکم قضایی باشد.

این سازمان زیر نظر امیر قطر بود و شورای سازمان اوقاف موظف بود به صورت سالانه گزارشات از عملکرد، پروژه‌ها، فعالیت‌ها و همچنین گزارشات مالی فعالیت‌های سازمان به امیر ارائه دهد (۵۵).

بر اساس قانون شماره ۳۴ امیر قطر سال ۲۰۰۹ ساختار سازمانی جدید وزارت اوقاف و امور اسلامی تعیین گردید. در این ساختار جدید، اداره‌ای با عنوان اداره عمومی اوقاف در نظر گرفته شد. این اداره به عنوان نهاد حاکمیت وقف شناخته شد. سازمان اوقاف قطر نیز وظیفه نظارت بر این اداره را بر عهده گرفت (۵۶).

۳-۳-۴- وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی

با توجه به چشم اندازی که کشور قطر تا سال ۲۰۳۰ برای خود تعیین نموده است و در جهت رسیدن دولت قطر به کشورهای پیش‌تاز در زمینه توسعه انسانی و توسعه رهبری قطر برای ایجاد جامعه‌ای سعادت‌مند از نظر عدالت اقتصادی و اجتماعی برنامه‌های بسیاری در کشور ایجاد گردید. یکی از این برنامه‌ها فرمان امیر قطر مبنی بر ایجاد وزارت توسعه اداری در کنار وزارت کار و امور اجتماعی بود. این فرمان در سال ۲۰۱۳ صادر گردید و در سال ۲۰۱۴، وظایف و اهداف این وزارت تعیین شد. با توجه به این تغییر در وزارت، وظایف جدید تعیین شده برای وزارت به صورت زیر بودند:

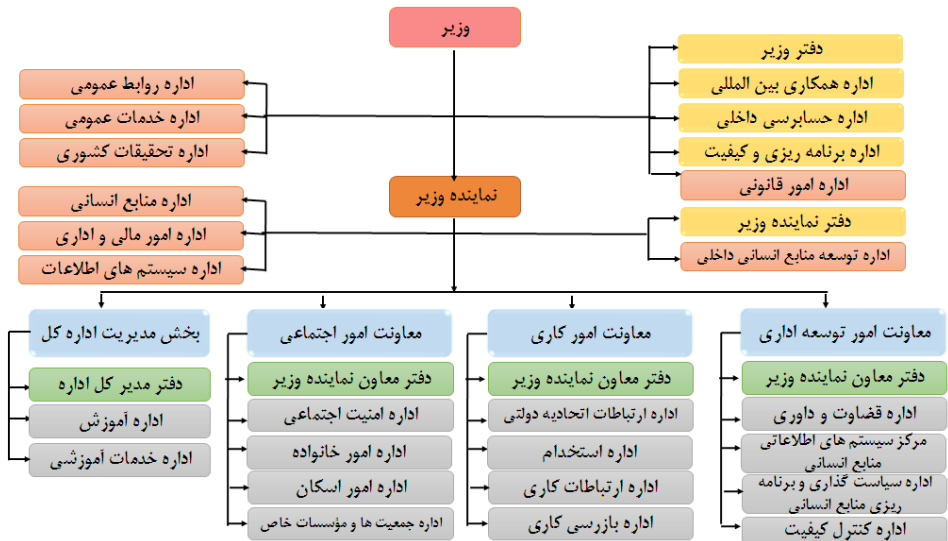
نظارت بر اجرای قوانین مربوط به توسعه منابع انسانی دولتی، وضع سیاست‌های کلی برای منابع انسانی و تعیین وظایف آن‌ها، پیگیری اجرای سیاست‌های وضع شده در خصوص منابع انسانی، انجام مطالعات در خصوص توسعه منابع انسانی، پیشنهاد ساختارهای سازمانی مناسب متشکل از بخش‌های دولتی و کسب رأی اعتماد برای آن‌ها، ایجاد سیستم کاری منظم برای نهادهای دولتی و بررسی کارمندان قطری در خصوص استعداد های کاری و ارائه کارهای مناسب برای آن‌ها (۳۸).

فصل چهارم- نگاشت نهادی نظام مدیریت وقف و امور خیریه در کشور قطر / ۱۱۱

شکل ۴-۱۳: سایت وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی

۴-۳-۳-۱- ساختار سازمانی وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی

شکل ۴-۱۴: ساختار سازمانی وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی

۴-۳-۲- اداره جمعیت‌ها و مؤسسات خاص

تمامی مؤسسات حرفه‌ای، انجمن‌ها، جمعیت‌ها و مؤسسات مجوز فعالیت خود را می‌بایست از وزارت توسعه اداری، کار و امور اجتماعی قطر دریافت نمایند. جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه نیز برای شروع فعالیت خود باید مجوز خود را از اداره جمعیت‌ها و مؤسسات خاص در این وزارت نمایند و به تأیید آن برسند (۳۹). اداره جمعیت‌ها و مؤسسات خاص وزارت توسعه اداری کار و امور اجتماعی وظیفه‌ی نظارت بر جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه‌ای را نیز در قطر بر عهده دارد (۴۰).

۴-۳-۴- سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای

این سازمان یک نهاد دولتی مستقل است که به موجب قانون سال ۲۰۱۴ توسط امیر قطر و به منظور توسعه، تشویق و پشتیبانی از فعالیت‌های خیریه‌ای و بشردوستانه ایجاد گردید. همچنین از اهداف ایجاد این سازمان می‌توان به انجام فعالیت‌هایی به برای رسیدن به سطوح بالایی از بهره‌وری، شفافیت و کار سازمانی با استانداردهای بین‌المللی

شکل ۴-۱۵: سایت سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای

در امور خیریه برای نشر و ترویج این عمل انسانی، ایجاد آگاهی در ارتباط با این موضوع، ایجاد کانال‌های همکاری بین فعالان در این زمینه و ارتقاء فعالیت‌های

بشردوستانه در قطر اشاره کرد (۴۳).

این سازمان با ایجاد آگاهی در جامعه به نشر فرهنگ بخشش و ایجاد انگیزه در خیرین به انجام پروژه‌های خیریه و پیگیری آن‌ها می‌پردازد و این فرهنگ را در میان جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه نیز ایجاد می‌کند. این سازمان با ایجاد یک فضای رقابتی مثبت در بین جمعیت‌ها و مؤسسات به دنبال ارتقاء آن‌ها است و این هدف را از طریق ایجاد ارتباطات بین افراد جامعه و آن‌ها برقرار می‌کند (۴۳). بر اساس قانون جدید سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای مسئول ثبت مؤسسات خیریه در قطر است، بر فعالیت‌های آن‌ها نظارت می‌کند، آمار و اطلاعات آن‌ها را ثبت و نگهداری می‌کند و تمام گردش‌های مالی مؤسسات را بررسی می‌نماید. سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای حق انحلال مؤسسات خیریه‌ای متخلف را نیز دارند. تمامی مؤسسات و نهادهای خیریه می‌بایست نهایت شفافیت و پاسخگویی را در ارتباط با این سازمان داشته باشند. همچنین ملزومات بسیاری برای افراد و یا نهادها برای تأسیس یک مؤسسه خیریه تعیین و مورد اجرا قرار گرفته است (۴۶).

سازمان با همکاری با مؤسسات و دیگر نهادهای مرتبط به دنبال سازماندهی فعالیت‌های خیریه و بشردوستانه می‌باشد و این هدف را از طریق زیردنبال می‌کند:

۱. صدور قوانین و مقررات حاکم بر فعالیت‌های خیریه و بشردوستانه
۲. نظارت و هدایت فعالیت انجمن‌ها و مؤسسات خیریه
۳. ثبت، حسابرسی و نظارت بر عملیات جمع‌آوری کمک مالی
۴. صدور مجوز برای جمع‌آوری کمک‌ها برای افراد و نهادهای دیگر

سازمان به صورت دوره‌ای به حسابرسی دقیق بر فعالیت‌های اداری و مالی جمعیت‌ها و مؤسسات خیریه در کشور قطر می‌پردازد (۴۳).

۴-۳-۱- اهداف سازمان نظارت بر فعالیت‌های خیریه‌ای

اهداف سازمان عبارت‌اند از:

۱. افزایش آگاهی در ارتباط با امور خیریه در بین افراد جامعه و رشد و توسعه این عمل در جامعه

۲. ایجاد هماهنگی و اتحاد بین نهادهای فعال در زمینه امور خیریه و فعالیت های بشردوستانه
۳. صدور دستورالعمل های دقیق و منظم برای کار انجمن ها و مؤسسات خیریه
۴. ثبت جمعیات و مؤسسات خیریه و صدور مجوز برای آن ها
۵. بررسی، نظارت و کنترل فعالیت های خیریه ای و بشردوستانه انجمن ها، جمعیت ها و مؤسسات خیریه و افراد فعال در آن ها در تمامی زمینه ها مانند: جمع آوری هدایای مجاز برای امور مجاز و همچنین دریافت و ارسال هدایا از خارج کشور
۶. بازرسی و کنترل گردش های مالی مربوط به کمک های خیریه ای و بشردوستانه
۷. تعیین حدود مشخص و مجازات مربوط به فعالیت ها و حفظ و نگهداری سوابق و آمارهای جمعیت ها و مؤسسات (۴۴)

۴-۳-۴-۲- ساختار سازمانی سازمان نظارت بر فعالیت های خیریه ای

سازمان از بخش های زیر تشکیل شده است:

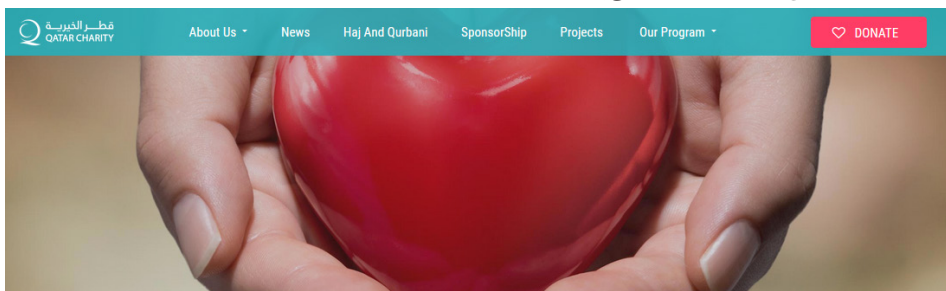
۱. مجلس اداره
۲. بخش حسابرسی داخلی
۳. دفتر مدیرکل
۴. بخش برنامه ریزی
۵. بخش امور قانونی
۶. بخش ارتباطات عمومی
۷. بخش مجوزها
۸. بخش نظارت و کنترل
۹. بخش خدمات مشتریان

اعضای اصلی سازمان شامل وزیر کار و امور اجتماعی و ۴ نفر دیگر از بخش های زیر می باشند:

وزارت داخلی - وزارت خارجی - وزارت کار و امور اجتماعی - بانک مرکزی قطر (۴۵)

۴-۳-۵- مؤسسه خیریه قطر

مؤسسه خیریه قطر یک نهاد غیرانتفاعی در قطر است که در سال ۱۹۹۲ برای توسعه و پیشرفت جامعه قطر و افراد نیازمند در آن ایجاد گردید. پروژه هایی که این مؤسسه در طول حیات خود انجام داده است شامل موارد بسیاری از جمله تسکین فجایع، تولید درآمد برای افراد، آموزش و بهداشت و سلامت می شوند. این مؤسسه به صورت منطقه ای در فروشگاه های بزرگ و عمومی قطر فعالیت می کند. این مؤسسه بزرگ ترین نهاد غیردولتی در قطر می باشد. این مؤسسه یکی از نهادهای خیریه ای اصلی فعال در شورای همکاری خلیج فارس (شامل کشورهای عربستان، کویت، امارات، قطر، بحرین و عمان) می باشد که در سطح جهانی فعالیت می کند. این مؤسسه در بیش از ۲۵ کشور جهان فعالیت می کند و همچنین دفاتری در کشورهای انگلیس، پاکستان و اندونزی دارد (۶۴). مؤسسه خیریه قطر نهادی است که به انجام فعالیت های بشردوستانه و برنامه های توسعه ای برای مبارزه با فقر با همکاری با جوامع آسیب پذیر، بدون توجه به دین، مذهب، جنس و اعتقادات می پردازد (۶۳).

About Qatar Charity

Qatar Charity is a leading Gulf-origin nongovernmental organization dedicated to carrying out humanitarian and development programs to fight global poverty by working in partnership with vulnerable communities regardless of faith, race, gender or political beliefs. Qatar Charity enables people to survive, recover and rebuild their lives while also empowering them to become self-sufficient through practical knowledge, focused expertise and innovative solutions.

Our vision

We strive for a world full of hope and free of poverty where people live in dignity, and to be the partner of choice in helping the vulnerable wherever our help is needed

شکل ۴-۱۶: سایت مؤسسه خیریه قطر

۴-۳-۵-۱- چشم انداز

تلاش برای رسیدن به جهانی پراز امید و بدون فقر به گونه ای که مردم در آن با خوشی و سربلندی زندگی کنند (۶۳).

۴-۳-۵-۲- مأموریت

امید دادن به مردم و خدمت رسانی به جوامع با روش های آبرومند برای دستیابی آن ها به نیازهایشان (۶۳)

۴-۳-۵-۳- ارزش ها

• سربلندی

مؤسسه به سربلندی تمامی افراد جامعه اعتقاد دارد و با تمامی افراد بدون توجه به دین، ایمان، نژاد و جنس آن همکاری می کند (۶۳).

• مهربانی

مؤسسه با هرگونه فقر در جامعه مبارزه می کند و تمام تلاش خود را برای فعالیت در این راه می نماید (۶۳).

• اعتماد

مؤسسه تلاش می کند تا شفافیت و پاسخگویی را در خصوص تمامی منابع سپرده شده به آن را نشان دهد (۶۳).

• همکاری

مؤسسه یک پیوند قابل اعتماد و بسیار قوی بین سهام داران، حامیان و جوامع آسیب پذیر برقرار می کند و خدمات و هدایای حمایتی را در جهت فعالیت های خود به کار می گیرد (۶۳).

۴-۳-۵-۴- شعار

شرکای قابل اعتماد در ارائه امید (۶۳)

شکل ۴-۱۷: لوگوی مؤسسه خیریه قطر

۴-۳-۵- پروژه‌های اصلی

در میان پروژه‌های اصلی مؤسسه قطر، پروژهی «طیف» جزو پروژه‌های بلندمدت این مؤسسه برای جمع‌آوری کمک‌های خیریه می‌باشد. همچنین پروژهی سالانه افطار در ماه‌های مبارک رمضان برای تهیه غذای هزاران مسلمان روزه‌دار در کشورهای هدف از دیگر پروژه‌های مؤسسه می‌باشد (۶۴).

مؤسسه قطر در ارائه خدمات در هنگام رخداد بلایای طبیعی نیز فعالیت‌های بسیاری انجام داده است. برای مثال این مؤسسه در کشور نپال به توزیع ۱۰۰ هزار غذا، پتو و دیگر اقلام غیرخوراکی پرداخت. در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ کمک‌های بسیاری به مردم غزه به مبلغ ۱۴۰ هزار دلار و کمک‌هایی به مردم پاکستان در سیل‌های سال ۲۰۱۰ در آن کشور به مبلغ ۲ میلیون ریال قطری انجام داد. در نیجرتلاش‌های برای مقابله با خشک‌سالی و در مالی ساخت پناهگاه‌هایی برای محافظت از کودکان انجام گرفت. همچنین در سال ۲۰۱۴ این مؤسسه ۷ میلیون دلار برای پروژه‌های مختلف در سومالی هزینه کرد. پروژه‌هایی به ارزش ۴ میلیون ریال قطر در جیبوتی انجام گرفت. ساخت خانه‌هایی برای خدمات‌دهی به ۷۰۰۰ نفر در روستای الریان قطر و همچنین ارسال ۴۰۰ خانه پیش‌ساخته برای آوارگان سوری نیز بخشی از کمک‌های این مؤسسه می‌باشد (۶۴).

۴-۳-۵-۶- شرکای مؤسسه

مؤسسه خیریه قطر برای خدمت‌رسانی به مردم جهان با نهادهای خیریه‌ای دیگری

نیز همکاری نموده است. از آن جمله می‌توان به همکاری با یونیسف (Unicef)، سازمان حمایت از مهاجران (UNHCR)، مؤسسه بیل اند ملینا برای فلج اطفال و مؤسسه ودافن برای کارهای داوطلبانه اشاره کرد (۶۴).

۴-۳-۵-۷- برنامه‌ها و طرح‌های مؤسسه

مؤسسه خیریه قطر ۱۲ طرح برای همکاری خیریه‌ای با دیگر نهادها دارد:

• طرح خرید و کمک

این طرح برنامه‌ای است که طی آن به افراد این فرصت داده می‌شود تا با خرید بعضی از محصولات از طریق اینترنتی سود آن محصولات برای امور خیریه به مؤسسه انتقال یابد (۶۴).

• طرح مسافرت و کمک

در این طرح کسانی که برای مسافرت خود به رزرو بلیت هواپیما و هتل نیاز دارند با خرید از این سایت می‌توانند درصدی از هزینه خود را به کمک‌های خیریه‌ای اهدا نمایند (۶۴).

• طرح طیف

این طرح برای ایجاد ارتباط بین خیرین و نیازمندان می‌باشد. در این طرح مؤسسه به جمع‌آوری هدایای خیرین از انواع مختلف (البسه، کفش، اسباب‌بازی کودکان، لوازم منزل، جواهرات و ...) می‌پردازد و آن‌ها را به نیازمندان می‌رساند (۶۴).

۴-۳-۵-۸- برخی آمارهای مربوط به مؤسسه

۱. مؤسسه تاکنون به ۸۰۰۰ یتیم در کشور بوسنی خدمت‌رسانی کرده است. هم‌اکنون نیز ۲۵۰۰ نفر در بوسنی تحت پوشش مؤسسه می‌باشند که از این تعداد ۲۱۵۰ نفر کودکان یتیم و باقی افراد خانواده‌های نیازمند و دانش‌آموزان فقیر می‌باشند.
۲. مؤسسه در ۱۰ سال گذشته بیش از ۱۷۸ میلیون ریال قطری (۱۸۰ میلیارد تومان) و همچنین در سال ۲۰۱۵، ۵ میلیون ریال قطری (۵۰۰۰ میلیون تومان) در بوسنی هزینه کرده است.

۳. مؤسسه برای پروژه‌ی فصلی ماه مبارک رمضان در سال ۲۰۱۶ در داخل و خارج قطر هزینه‌ای بالغ بر ۲/۳۲ میلیون ریال قطری پرداخت نموده است و در طی این پروژه به بیش از ۲/۱۳۱/۰۰۰ نفر خدمت‌رسانی شده است. از این مقدار ۱۴ میلیون آن در خارج قطر و ۱۸ میلیون آن در داخل قطر هزینه گشته است.

۴. خیریه قطر از سال ۲۰۱۱ به ۷/۸ میلیون سوری کمک کرده است که این خدمات شامل کمک‌های خوراکی و غیرخوراکی مانند چادر، بهداشت و آموزش گشته است. ۶۸٪ این کمک‌ها در داخل خود سوریه و باقی این کمک‌ها برای مهاجران سوری در کشورهای اطراف هزینه شده است. میزان این کمک‌ها از سال ۲۰۱۱ تاکنون ۱۲۰ میلیون دلار بوده است.

۵. اداره کمک‌های خیریه قطر در یمن از سال ۲۰۱۲ شروع به فعالیت نموده است و در طی این مدت به بیش از ۴ میلیون نفر در یمن کمک شده است. ارزش این کمک‌ها در ۳ سال گذشته ۱۸۰ میلیون ریال قطر (۱۸۰ میلیارد تومان) می‌باشد. در مرکز خیریه قطر در یمن فعالیت‌های بشردوستانه بسیاری از جمله خدمات بهداشتی و درمانی، ساخت مدارس ابتدایی و تانکرهای آب در مناطق محروم و دیگر نیازها برای افراد نیازمند ارائه شده است.

۶. مؤسسه خیریه قطر با کمک شورای همکاری خلیج در پروژه‌ای به عنوان احیای اقتصاد غزه به دنبال نوسازی و بازسازی تجهیزات و ایجاد کار برای مردم غزه هستند. در این پروژه که هزینه آن ۵/۲۵ میلیون ریال قطر (۲۵ میلیارد تومان) است برای ۱۲۰۰ نفر فرصت شغلی ایجاد گردید.

۷. و هزاران پروژه‌ی بزرگ و کوچک دیگر نیز توسط این مؤسسه انجام شده و انجام خواهد شد... (۶۴).

۴-۳-۶- مؤسسه خیریه مراقبت از ایتم در یمنه

این مؤسسه در سال ۲۰۰۳ برای مراقبت از ایتم ایجاد گردید. این مؤسسه در شهر دوحه واقع شده است (۶۵).

۴-۳-۱- اهداف مؤسسه

۱. توجه به گروه ایتام در داخل کشور قطر و ارائه خدمات به آن‌ها
۲. پی گیری شرایط ایتام در خانواده‌های نیازمند و فقیری در سختی زندگی می‌کنند
۳. کمک به آموزش و آگاهی جامعه قطر و دستیابی به همبستگی اجتماعی
۴. آموزش و آگاهی در جامعه در خصوص ایتام و تصحیح برداشت‌های غلط اجتماعی در ارتباط با آن‌ها
۵. انجام تحقیقات علمی میدانی در تمامی مراکزی که برای ایتام کار می‌کنند و همکاری یا مؤسسات رسمی، اسلامی، عربی و جهانی برای انتقال اطلاعات و شناخت بیشتر (۶۶)

۴-۳-۲- چشم انداز

مؤسسه برتر در نگه‌داری و مراقبت از ایتام در جهان عرب (۶۶)

۴-۳-۳- مأموریت

ارائه یک سیستم یکپارچه در حمایت از کودکان در کشور قطر با بهره‌گیری از تجربیات و پژوهش‌های اسلامی برای توسعه بنیان خانواده و ایجاد همبستگی اجتماعی (۶۷).

۴-۳-۴- خدمات مؤسسه

مؤسسه به تمامی افراد محتاج کمک در داخل قطر بدون توجه به جنس، فرهنگ، زبان، دین، نژاد و رنگ آن کمک می‌کند (۶۸).

۴-۳-۵- خدمات داخل مؤسسه

مؤسسه در بخش مراقبت داخلی خود به کودکان یتیم خدمت‌رسانی می‌کند و نیازهای آن‌ها از قبیل نیازهای مادی، سلامت، شخصی، آموزشی و... را تحت پوشش قرار می‌دهد. مؤسسه سعی نموده است که جویتیم‌خانه را به‌گونه‌ای ایجاد نماید که خلأهای عاطفی و احساسی از نظر فقدان والدین برای کودکان تا حد ممکن احساس نشود و جو خانوادگی این خانه مانند خانه‌های خود کودکان باشد (۶۸).

۴-۳-۶- خدمات خارج از مؤسسه

۱. بازدید و معاینه کودکان خانواده‌های نیازمندی که حضانت کودکان بی سرپرست و تک سرپرست را دارند.

۲. پی گیری شرایط کودکان تحت حضانت تا حد کفایت از نظر اجتماعی، آموزشی، تربیتی، سلامت و ...

۳. حمایت از گروه‌های ایتم عادی در زمینه‌های مختلف

۴. ارائه خدمات و پشتیبانی به خانواده‌های درگیر برای یافتن راه حل برای مشکلات خود

۵. ارائه خدمات و پشتیبانی اجتماعی، شخصی، آموزشی، مادی و درمانی به کسانی که نیازمند بهبود وضعیتشان در جامعه می‌باشند و کمک به حل مشکلات آن‌ها (۶۸).

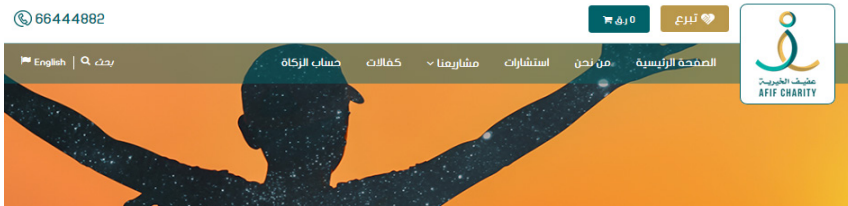
۴-۳-۷- مؤسسه خیریه عقیف

این مؤسسه در سال ۲۰۱۲ برای انجام فعالیت‌های بشردوستانه و خیریه ایجاد شد.

مؤسسه خیریه عقیف

به دنبال کمک‌های بشردوستانه دائمی و پایدار است و برای مثال از این‌گونه کمک‌ها

می‌توان به فعال کردن افراد نیازمند با یافتن کار برای آن‌ها اشاره کرد (۷۰).

[مشاريع دولية](#)

[بئر إرتوازي](#)

شکل ۴-۱۸: سایت مؤسسه خیریه عقیف

۴-۳-۷-۱- مأموریت

مؤسسه به دنبال توانمندسازی زنان و کودکان برای فعالیت در بنیادها و نهادهای محلی است تا بتوانند زندگی بهتری را برای خودشان ایجاد نمایند.

۴-۳-۸- ارزش‌ها

- بی‌طرفی
- شفافیت
- پاسخگویی
- اخلاص
- عدالت اجتماعی (۷۰)

۴-۳-۸-۱- چشم‌انداز

کمک به زنان و کودکان فقیر و نیازمند در جهان (۷۰)

۴-۳-۸-۲- پروژه‌ها

۱. پروژه‌های داخلی

پروژه انتقال آب به مناطق محروم که ارزش آن ۵۰۰۰۰ ریال قطری (۵۰ میلیون تومان) می‌باشد.

۲. پروژه‌های خارجی

- آزادی بردگان در میانمار به ارزش ۳۰۰۰۰ ریال قطری (۳۰۰ میلیون تومان)
- توزیع گوشت قربانی در کشورهای سودان، سومالی، سریلانکا، موریتانی
- ساخت مساجد در کشورهای مختلف
- پروژه‌های فرهنگی و آموزشی
- حفر چاه در قرقیزستان به ارزش ۱۱۰۰۰ ریال قطری (۱۱۰ میلیون تومان) که ۲۵۰۰ نفر از آن استفاده می‌کنند.
- پروژه‌های کفالت ایتم در سودان (۷۱)

| فصل پنجم |

جمع بندی

۵- جمع‌بندی

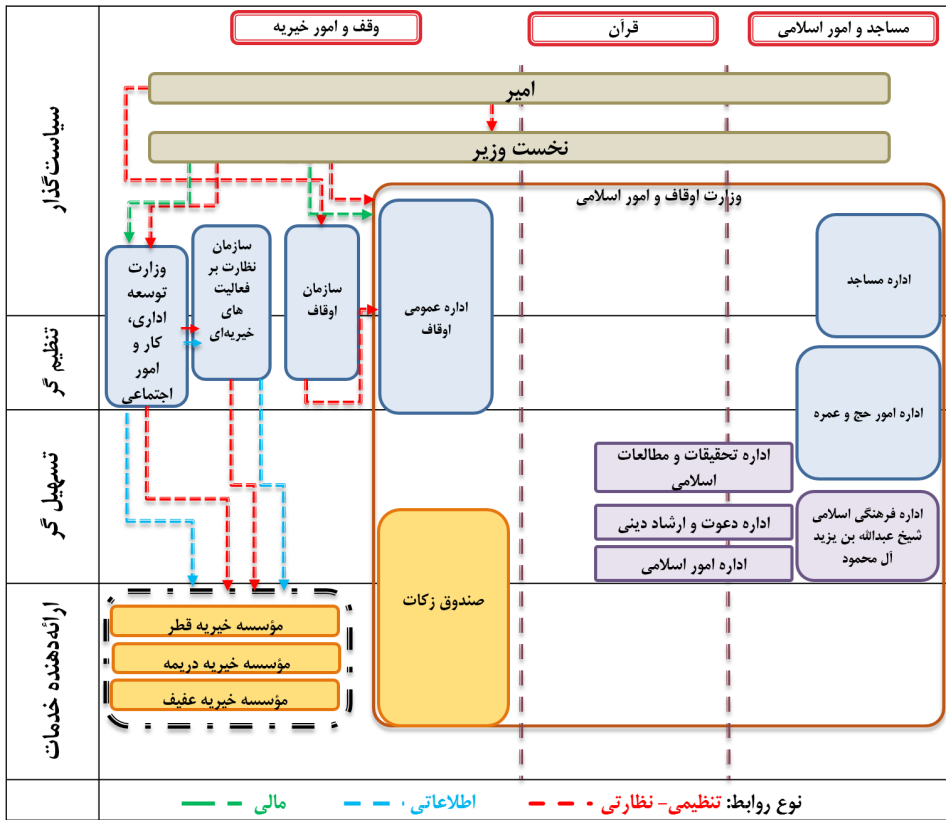
در خصوص وقف و امور خیریه در کشور قطر باید به این نکته توجه کرد که این کشور با توجه به وسعت بسیار کوچک و جمعیت بسیار کمی که در ۱۰۰ سال گذشته با آن روبرو بوده تنها به تازگی و در قرن اخیر توانسته است پیشرفت‌های بسیاری در زمینه‌های مختلف از جمله وقف و امور خیریه انجام دهد. جمعیت کشور قطر در اواسط قرن ۲۰، چیزی در حدود ۲۰۰ هزار نفر می‌بود و این کشور تا سال‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ پیشرفت چندانی در هیچ زمینه‌ای نداشت. حتی قوانین و نهادهای فعالی نیز در زمینه‌های مختلف در این کشور دیده نمی‌شد. اما پس از کشف نفت در ۱۹۳۹ در این کشور، قطر به سرعت پیشرفت نمود.

دوره تاریخی اوقاف بعد از کشف نفت، دوران محاکم شرعی نامیده می‌شود و این دوره به سال‌های بین ۱۹۳۹ و ۱۹۵۸ مربوط می‌شود. در سال ۱۹۵۸ قوانین شرعی مربوط به وقف ایجاد شدند. دوران قبل از محاکم شرعی به زمان‌های ماقبل‌تر از آن که وقف نامه‌ها را به روش‌های قدیمی می‌نوشتند برمی‌گردد. در ارتباط با قضاوت بروقف و قوانین شرعی آن برای اولین بار شیخ محمد بن حمدان در سال ۱۸۶۷ به این عمل پرداخت و پس از آن شیخ عبدالله بن احمد در خانه‌ی خود و یا مسجد و یا بازار به این امور رسیدگی می‌کرد. در سال ۱۹۱۳ شیخ عبدالله بن قاسم و سپس شیخ محمد بن عبدالعزیز که از فقهای بسیار سرشناس بحرین بود به سمت قاضی در قطر شناخته شد و در شهر دوحه به ساخت یک خانه به نام مدرسه اقدام نمود و در آنجا به تدریس علوم و همچنین

قضاوت پرداخت؛ اما در سال ۱۹۳۹ از کار خود استعفا داد. در آن زمان احکام و قضاوت‌های قاضیان و حکام به صورت شفاهی بود و برای آن‌ها هیچ‌گونه نوشته‌ای صادر نمی‌شد، مگر با درخواست خود اشخاص و به همین دلیل برای احکام و قضایا، کتاب و یا نوشته‌ای رسمی وجود نداشت. این وضع در خصوص وقفیات نیز صادق بود و به همین دلیل واقفان برای وقف خود به استشهاد و نوشته‌ای جزئی از طرف یکی از علما و یا شیخ‌های شهر کفایت می‌کردند.

در سال ۱۹۴۱ شیخ عبدالله بن یزید آل محمود به ایجاد یک مرکز قضایی برای رسیدگی به امور وقفی و نگهداری از آن‌ها پرداخت تا کمکی برای اثبات گفته‌ها و صدور وقف نامه‌ها وجود داشته باشد. این اولین دوره‌ای بود که به امور شرعی و قانونی وقف در قطر رسیدگی می‌شد.

پس از گذر از این دوره به دوره ۱۹۹۰ به بعد می‌رسیم که وزارت اوقاف به فعالیت در حوزه وقف در قطر پرداخت. با توجه به قانون شماره ۱ سال ۱۹۹۲ که مربوط به تشکیل شورایی برای رسیدگی قانونی به وضع اوقاف بود، وزارت اوقاف و امور اسلامی تشکیل گردید. پس از تشکیل وزارت اوقاف و امور اسلامی جهت نظارت بر اوقاف قطری، قانون دیگری نیز جهت تشکیل بخش‌هایی در این وزارت خانه برای رسیدگی بهتر و مؤثرتر بر امور وقف صادر شد.

وزارت اوقاف و امور اسلامی از وزارت خانه‌های مهم کشور قطر می باشد که به رویکردهای فکری و عملی اسلامی می‌پردازد و همچنین این وزارت خانه به امور مسلمانان نیز رسیدگی می‌کند. نگهداری و حفظ مساجد به عنوان مراکز دعوت افراد به سوی خداوند و محل امنیت و آرامش مسلمانان برعهده‌ی وزارت اوقاف و امور اسلامی می باشد. در این وزارت به گسترش فرهنگ اسلامی و نشان دادن اهمیت دین در جامعه پرداخته می شود.

اداره عمومی اوقاف اداره‌ای است که مسئول نظارت و کنترل بر اوقاف در کشور قطر می باشد. اهم مسئولیت‌های این اداره به صورت زیر می باشد:

۱. اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با توجه به اصول اقتصادی و با ضوابط شرعی و قانونی، به منظور توسعه آن‌ها و محافظت از آن‌ها و همچنین

۲. اجرای احکام و مقررات صادر شده از کمیته‌ها و یا محاکم قضایی
۳. انجام تمام فعالیت‌های لازم برای رسیدن به اهداف

صندوق زکات اداره‌ای زیر نظر وزارت اوقاف و امور اسلامی در قطر است که با توجه با قانون شماره ۸ سال ۱۹۹۲ ایجاد گردید و فعالیت خود را از سال ۱۹۹۵ آغاز کرد. این اداره وظیفه جمع‌آوری زکات و صدقات از اغنیاء و ثروتمندان و استفاده از آن‌ها برای فقرا و نیازمندان و دیگر مصارف مشخص را دارد. این اداره فعالیت خود را در داخل کشور قطر متمرکز کرده است و به دنبال تشویق جامعه به بذل و بخشش می‌باشد. این اداره همچنین به انتشار مجلات و اعلامیه‌هایی با موضوع زکات و قوانین و شرعیات آن و همچنین برگزاری دوره‌های علمی و تخصصی فقهی و همچنین سمینارها و کنفرانس‌هایی در جهت آگاه‌سازی مردم درباره فرهنگ زکات می‌پردازد.

اداره دعوت و ارشاد اسلامی شامل بخش‌های مختلفی است که این بخش‌ها هر کدام به شکلی وظیفه دعوت به خدا را انجام می‌دهند. برای مثال مرکز حفظ قرآن که به ارائه خدمات به زنان و مردان در سراسر کشور می‌پردازد. برای مثال در این زمینه به تشویق و تحریک جوانان برای حفظ قرآن با ارائه جوایز ارزنده و همچنین برگزاری مسابقات می‌پردازد. همچنین کاروان‌های حمایتی مختلفی را برای اجرای برنامه‌های مختلف در شهرستان‌ها و روستاها ارسال می‌نماید و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مختلفی را در این راستا برگزار می‌نماید. همچنین در مدارس، مراکز و مؤسسات جامعه به ارائه خدمات مختلفی برای دعوت به اسلام پرداخته می‌شود. مراکز آموزشی مختلفی نیز برای خدمت‌رسانی به زنان از جمله مراکز فرهنگی، فکری، ورزشی، براساس قوانین و شرع اسلام توسط این اداره ایجاد گردیده است.

مساجد یکی از ادارات زیر نظر وزارت اوقاف و امور اسلامی می‌باشد که به امور مربوط به مساجد در کشور قطر می‌پردازد. از جمله وظایف و فعالیت‌های این اداره می‌توان به صدور مجوز برای ساخت مساجد و نظارت بر آن‌ها، شناسایی نیازهای مساجد از طریق کارکنان واجد شرایط و کنترل آن‌ها، تشویق کارکنان قطری برای کار

به‌عنوان امام و واعظ، پیشنهاد برگزاری دوره‌های آموزشی برای امامان، مؤذنان و واعظان، پیشنهاد خطبه برای نماز جمعه و نمازهای اعیاد با هماهنگی ادارات مربوطه، مدیریت برنامه‌های سخنرانی در مساجد با هماهنگی ادارات مربوطه، تهیه قراردادهای مرتبط با مساجد و خانه‌های امامان و مؤذنان، بررسی بی‌نظمی‌های صورت گرفته توسط کارکنان مساجد و پی‌گیری آن‌ها، تعیین نیاز مناطق مختلف کشور به مسجد و مصلا، تأمین مساجد موقت در مناطق مختلف و نظارت بر آن‌ها، تهیه طرح‌های سالانه برای نگهداری از مساجد و خانه‌های امامان با هماهنگی ادارات مربوطه، نظارت بر تهیه و اجرای فعالیت‌های ساخت و نگهداری مساجد، نظارت بر پروژه‌های لازم‌الاجرا برای مساجد و مساکن امامان از نظر فنی، مهندسی و اجرایی و در نهایت آماده‌سازی پایگاه داده برای مساجد، مصلاها و کارکنان اشاره کرد.

در زمینه‌ی امور اسلامی اداره‌ای در وزارت اوقاف و امور اسلامی اختصاص داده شده است که به دنبال احیای میراث اسلامی است. این اداره در این زمینه به جمع‌آوری و احیای آثار علمای گذشته و همچنین دست‌نوشته‌های خطی که به آگاهی مسلمین منجر می‌شود نیز می‌پردازد. همچنین تهیه و توزیع کتب اسلامی در زمینه‌های فقه، عقیده، فرهنگ و هنر به صورت رایگان در داخل و خارج کشور نیز از فعالیت‌هایی است که این اداره در جهت نیل به اهداف خود انجام می‌دهد. اداره امور اسلامی همچنین مجلات، فیلم‌ها و فایل‌های صوتی و تصویری تبلیغی و ترویجی را در غالب پروژه‌های مختلف در خارج از کشور و در مراکز آموزشی، فرهنگی و ترویجی مانند مساجد توزیع می‌کند.

اداره امور حج و عمره به فعالیت و نظارت بر امور مربوط به حج و عمره در کشور قطر می‌پردازد. در این خصوص اداره حج و زیارت به ایجاد ارتباطات و مراودات با مقامات کشور عربستان و وزارت حج این کشور می‌پردازد تا با همکاری آن‌ها امور مربوط به حج و عمره را تا حد امکان تسهیل نماید. همچنین این اداره به پی‌گیری تعهداتی که دولت عربستان در زمینه امنیت، سلامت، تغذیه و مسکن حجاج دارد می‌پردازد.

اداره تحقیقات و مطالعات اسلامی اداره یکی از بخش‌های وزارت اوقاف و امور

اسلامی است که به تحقیقات و مطالعات اسلامی اختصاص یافته است و با کمک علمای جهان اسلام که نقش مهمی را در عرصه دین و مذهب بازی می‌کنند به دنبال نشان دادن ماهیت اصلی اسلام در جهان می‌باشد. در این اداره به مطالعات مفید و ارزشمندی پرداخته می‌شود که روش‌های صحیح عبادت و زندگی سالم و جاویدان را برای مسلمانان گمراه و سرگردان به وضوح مشخص می‌کند و همچنین جامعه اسلامی را به سمت سعادت هدایت می‌نماید. در این اداره تاکنون ۱۳۵ کتاب مرتبط با اسلام منتشر شده است. این اداره شامل یک کتابخانه است که در آن به همت دانشمندان اسلامی شامل منابع بسیار نادر و ارزشمندی در خصوص فقه، ادب، فرهنگ و هنر می‌باشد.

در سال ۲۰۰۶ میلادی امیر قطر دستوری در خصوص ایجاد یک سازمان در سطح سازمان‌های دولتی برای رسیدگی به امور وقف در کشور را صادر کرد. این سازمان زیر نظر مستقیم امیر فعالیت می‌کند و در دوحه، پایتخت قطر قرار دارد. هدف از ایجاد این نهاد اداره اموال اوقاف و سرمایه‌گذاری آن‌ها، تصرف در اوقاف با اصول اقتصادی و براساس قانون و شرع، توسعه و نگهداری اموال وقفی، نظارت بر اجرای شروط واقفین و احکام و قوانین صادر شده توسط محاکم بود. در سال ۲۰۰۶ با توجه به فرمان صادر شده توسط امیر، اداره اوقاف و وزارت اوقاف و امور اسلامی ملغی شد و تمامی مسئولیت‌های این اداره به سازمان اوقاف قطر منتقل شد. از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ سازمان اوقاف قطر تمامی فعالیت‌های مرتبط با اوقاف را در کشور قطر انجام می‌داد.

با توجه به چشم‌اندازی که کشور قطر تا سال ۲۰۳۰ برای خود تعیین نموده است و در جهت رسیدن دولت قطر به کشورهای پیش‌تاز در زمینه توسعه انسانی و توسعه رهبری قطر برای ایجاد جامعه‌ای سعادت‌مند از نظر عدالت اقتصادی و اجتماعی برنامه‌های بسیاری در کشور ایجاد گردید. یکی از این برنامه‌ها فرمان امیر قطر مبنی بر ایجاد وزارت توسعه اداری در کنار وزارت کار و امور اجتماعی بود. این فرمان در سال ۲۰۱۳ صادر گردید و در سال ۲۰۱۴، وظایف و اهداف این وزارت تعیین شد. با توجه به این تغییر در وزارت، وظایف جدید تعیین شده برای وزارت به صورت زیر بودند: نظارت بر اجرای

قوانین مربوط به توسعه منابع انسانی دولتی، وضع سیاست‌های کلی برای منابع انسانی و تعیین وظایف آن‌ها، پیگیری اجرای سیاست‌های وضع شده در خصوص منابع انسانی، انجام مطالعات در خصوص توسعه منابع انسانی، پیشنهاد ساختارهای سازمانی مناسب متشکل از بخش‌های دولتی و کسب رأی اعتماد برای آن‌ها، ایجاد سیستم کاری منظم برای نهادهای دولتی و بررسی کارمندان قطری در خصوص استعدادهای کاری و ارائه کارهای مناسب برای آن‌ها

در قطر مؤسسات خیریه بسیاری در زمینه‌های مختلف فعالیت می‌کنند. بیشترین مؤسسات فعالیت‌های خیریه‌ی بین‌المللی نیز دارند و در سطح جهانی و برای کشورهای محروم نیز کمک‌هایی ارسال می‌کنند. مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مؤسسه خیریه این کشور، مؤسسه خیریه قطر (Qatar Charity) می‌باشد. مؤسسه خیریه قطر یک نهاد غیرانتفاعی در قطر است که در سال ۱۹۹۲ برای توسعه و پیشرفت جامعه قطر و افراد نیازمند در آن ایجاد گردید. پروژه‌هایی که این مؤسسه در طول حیات خود انجام داده است شامل موارد بسیاری از جمله تسکین فجایع، تولید درآمد برای افراد، آموزش و بهداشت و سلامت می‌شوند. این مؤسسه به صورت منطقه‌ای در فروشگاه‌های بزرگ و عمومی قطر فعالیت می‌کند. این مؤسسه بزرگ‌ترین نهاد غیردولتی در قطر می‌باشد. این مؤسسه یکی از نهادهای خیریه‌ای اصلی فعال در شورای همکاری خلیج فارس (شامل کشورهای عربستان، کویت، امارات، قطر، بحرین و عمان) می‌باشد که در سطح جهانی فعالیت می‌کند. این مؤسسه در بیش از ۲۵ کشور جهان فعالیت می‌کند و همچنین دفاتری در کشورهای انگلیس، پاکستان و اندونزی دارد.

- [1] <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D982%%D8%B7%D8%B1>
- [2] <http://www.yjc.ir/fa/news/4095386/نگاهی-به-تاریخچه-قطر>
- [3] <http://www.ghatreh.com/news/nn14594267/ساختار-سیاسی-قدرت-قطر>
- [4] <http://data.worldbank.org/?locations=IR-QA>
- [5] Global-Humanitarian-Assistance-Report-2016
- [6] charities aid foundation, CAF world giving index, report 20015
- [7] <http://www.o-xe.com/>
- [8] <http://portal.www.gov.qa/wps/portal/directory/ministries>
- [9] <http://www.islam.gov.qa/Articles.aspx?art=342&cnt=1&lf=185>
- [10] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=401&cnt=1&lf=185>
- [11] <http://www.awqaf.gov.qa/About.aspx>
- [12] <http://www.awqaf.gov.qa/Achievements.aspx>
- [13] <http://www.awqaf.gov.qa/NewsDetails.aspx?NewsID=341>
- [14] <http://www.awqaf.gov.qa/NewsDetails.aspx?NewsID=339>
- [15] <http://www.awqaf.gov.qa/NewsDetails.aspx?NewsID=342>
- [16] <http://www.zf.org.qa/>
- [17] <http://dawa.islam.gov.qa/AboutAdmin.aspx>
- [18] <http://dawa.islam.gov.qa/vision.aspx>
- [19] <http://dawa.islam.gov.qa/Responsibilities.aspx>
- [20] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=349&cnt=1&lf=185>
- [21] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=350&cnt=1&lf=185>
- [22] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=351&cnt=1&lf=185>
- [23] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=352&cnt=1&lf=185>
- [24] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=353&cnt=1&lf=185>
- [25] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=354&cnt=1&lf=185>
- [26] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=355&cnt=1&lf=185>
- [27] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=358&cnt=1&lf=185>
- [28] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=359&cnt=1&lf=185>

- [29] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=361&cnt=1&lf=185>
- [30] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=362&cnt=1&lf=185>
- [31] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=363&cnt=1&lf=185>
- [32] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=7145&cnt=1&lf=185>
- [33] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=7146&cnt=1&lf=185>
- [34] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=7147&cnt=1&lf=185>
- [35] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=410&cnt=1&lf=185>
- [36] <http://islam.gov.qa/Articles.aspx?art=411&cnt=1&lf=185>
- [37] <http://www.sky-eg.com/n13211>
- [38] <http://www.adlsa.gov.qa/AR>
- [39] <http://www.adlsa.gov.qa/AR/Services/Pages/Documents.aspx>
- [40] <http://www.raf-thani.com/index.php?group=view&rid=2173>
- [41] <http://thepeninsulaqatar.com/news/qatar/300295/stricter-rules-to-regulate-charities>
- [42] http://www.hukoomi.qa/wps/portal/topics/Family, Community and Religion/Charity Work!/ut/p/a004/_Sj9C...
- [43] <http://www.raca.gov.qa/Arabic/RACA/Pages/About.aspx>
- [44] <http://www.raca.gov.qa/Arabic/RACA/Pages/Goals.aspx>
- [45] <http://www.raca.gov.qa/Arabic/RACA/Pages/BoardofDirectors.aspx>
- [46] <http://portal.www.gov.qa/wps/portal/topics/Family,+Community+and+Religion/Charity+Work?highlightQuery=charit>
- [47] <http://www.awqaf.gov.qa/WaqfIs.aspx>
- [48] <http://www.awqaf.gov.qa/WaqfProcedures.aspx>
- [49] <http://www.awqaf.gov.qa/WaqfMorality.aspx>
- [50] <http://www.awqaf.gov.qa/WaqfImportant.aspx>
- [51] <http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=17423>
- [52] <http://fatwa.islamweb.net/fatwa/index.php?page=showfatwa&Option=FatwaId&Id=15292>
- [53] <http://www.awqaf.gov.qa/WaqfForms.aspx>
- [54] <http://www.almeezan.qa/LawPage.aspx?id=3988&language=ar>

- [57] <http://www.mapsofworld.com/qatar/provinces-and-cities/>
- [58] <http://www.raya.com/home/print/f64516034-dff-4ca19-c10-122741d1743283/db5c0a-5f704006--bce356-aa898a450e>
- [59] <http://www.qatarliving.com/forum/welcome-qatar/posts/qatar-has-1227-mosques>
- [60] <http://saeedsun.ir/blog/2015قطر-مدرن-مسجد-10/06/.html>
- [61] <https://www.qatarairways.com/iwov-resources/temp-docs/press-kit/Hamad-International-Airport-Englis...>
- [62] <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%AF%D988%D8%AD%D987%>
- [63] <https://www.qcharity.org/en/qa/home/about>
- [64] https://en.wikipedia.org/wiki/Qatar_Charity
- [65] <http://www.q-orphans.org/index.php/عن-المركز/من-نحن>
- [66] <http://www.q-orphans.org/index.php/عن-المركز/في-نحن>
- [67] <http://www.q-orphans.org/index.php/عن-المركز/رؤيتنا>
- [68] <http://www.q-orphans.org/index.php/عن-المركز/رسالتنا>
- [69] <http://www.q-orphans.org/index.php/خدماتنا>
- [70] <http://www.afif.qa/public/about>
- [71] http://www.afif.qa/public/projects_sub/1

پیوست

قانون رقم ١٥
لسنة ٢٠١٤
بشأن تنظيم الأعمال الخيرية
عدد المواد: ٥٤

فهرس الموضوعات

الباب الأول: تعاريف وأحكام عامة ٥-١

الباب الثاني: الجمعيات الخيرية

الفصل الأول: إنشاء الجمعية الخيرية ١٥-٦

الفصل الثاني: إدارة الجمعية الخيرية ٢٢-١٦

الفصل الثالث: مالية الجمعية الخيرية ورقابة أعمالها ٣٢-٢٣

الفصل الرابع: حل الجمعية الخيرية

الباب الثالث: المؤسسات الخاصة الخيرية

الباب الرابع: العقوبات والإجراءات التحفظية

الباب الخامس: أحكام ختامية

نحن تميم بن حمد آل ثاني أمير دولة قطر، بعد الاطلاع على الدستور، وعلى القانون رقم ١٢ لسنة ٢٠٠٤ بشأن الجمعيات والمؤسسات الخاصة، والقوانين المعدلة له،

وعلى قانون مكافحة غسل الأموال وتمويل الإرهاب الصادر بالقانون رقم ٤ لسنة ٢٠١٠،
وعلى القرار الأميري رقم (٤٣ لسنة ٢٠١٤ بإنشاء هيئة تنظيم الأعمال الخيرية،
وعلى مشروع القانون المقدم من مجلس الوزراء،
وبعد أخذ رأي مجلس الشورى، قرنا القانون الآتي:

الباب الأول: تعاريف وأحكام عامة المادة ١ في تطبيق أحكام هذا القانون، تكون
للکلمات والعبارات التالية، المعاني الموضحة قرين كل منها، ما لم يقتض
السياق

معنى آخر:

الوزير: وزير العمل والشؤون الاجتماعية.

الهيئة: هيئة تنظيم الأعمال الخيرية، المنشأة بالقرار الأميري

رقم ٤٣ لسنة ٢٠١٤ المشار إليه.

المجلس: مجلس إدارة الهيئة.

الرئيس: رئيس المجلس.

الجمعية الخيرية: جماعة تضم عدة أشخاص طبيعيين أو معنويين يشركون معاً
في القيام بنشاط خيري أو إنساني، ولا يكون من أغراضها تحقيق ربح مادي أو
الاشتغال بالأمور السياسية.

مجلس الإدارة: مجلس إدارة الجمعية الخيرية.

المؤسسة الخاصة الخيرية: كل منشأة خاصة يؤسسها شخص أو أكثر من
الأشخاص الطبيعيين أو المعنويين للقيام بنشاط خيري أو إنساني لمدة غير محدودة،

ولا يكون من أغراضها تحقيق ربح

مادي أو الاشتغال بالأمور السياسية.

التصريح: الموافقة الكتابية الصادرة عن الهيئة لأي من الجمعيات أو
المؤسسات الخاصة الخيرية أو الجهات الأخرى أو الأفراد، بجمع أو تلقي تبرعات
أو إرسال التبرعات والتحويلات المالية لأغراض خيرية أو إنسانية، وفقاً لأحكام
هذا القانون.

التبرعات: جميع الأموال النقدية والعينية التي تمنح للجمعية أو المؤسسة الخاصة الخيرية أو الجهات الأخرى أو الأفراد دون مقابل، للإتفاق منها على أوجه البر أو النفع العام، أو تقديم الخدمات الخيرية أو الإنسانية بمختلف صورها.

المادة ٢

تتولى الهيئة تنمية ودعم وتشجيع الأعمال الخيرية وتنظيمها بما يحقق الأهداف المرجوة منها.

المادة ٣ تخضع لإشراف ورقابة الهيئة، بموجب أحكام هذا القانون، كل من:

الجمعيات والمؤسسات الخاصة الخيرية القائمة في تاريخ العمل بهذا القانون أو التي يتم تسجيلها وشهرها وفقاً لأحكامه.

٢. الجهات الأخرى المصرح لها بمباشرة الأعمال الخيرية أو الإنسانية، وفقاً لأحكام هذا القانون.

٣. الأفراد المصرح لهم بجمع التبرعات أو القيام بإجراء تحويلات مالية لأغراض خيرية أو إنسانية.

المادة ٤

لا يجوز للجمعية أو المؤسسة الخاصة الخيرية، أو أي جهات أخرى أو الأفراد، القيام بجمع التبرعات، إلا بتصريح من المجلس، لغرض محدد ولفترة محددة، وفقاً لأحكام هذا القانون.

المادة ٥

تلتزم الجهات الخاضعة لرقابة الهيئة بتقديم جميع ما يلزم من معلومات أو مستندات أو بيانات لمعاونة الهيئة في تحقيق أغراضها الرقابية، ويكون للهيئة ممارسة جميع الصلاحيات اللازمة لأداء عملها، وعلى الأخص ما يلي:

١. التفتيش على الجمعيات والمؤسسات الخاصة الخيرية، والجهات الأخرى

والأفراد المصرح لهم بجمع التبرعات، ولها في سبيل ذلك دخول المقار والاطلاع على كافة

المستندات والسجلات والوثائق.

الحصول على صور المستندات والتحفظ على الملفات.

طلب الحصول على البيانات والمعلومات الخاصة بالحسابات البنكية المتعلقة

بجمع التبرعات.

الباب الثاني: الجمعيات الخيرية

الفصل الأول: إنشاء الجمعية الخيرية

المادة ٦

١. يُشترط لقيام الجمعية الخيرية ما يلي:

أ. ألا يقل عدد المؤسسين عن عشرين شخصاً.

ب. سداد الرسم الذي يصدر بتحديدده قرار من الوزير بناء على اقراح المجلس.

٢. يُشترط في العضو المؤسس أو المنضم للجمعية الخيرية ما يلي:

أ. أن يكون قطرياً.

ب. ألا يقل عمره عن ثماني عشرة سنة ميلادية.

ج. ألا يكون قد صدر ضده حكم نهائي في جريمة مخلة بالشرف أو الأمانة ما لم يكن قد رد إليه اعتباره.

د. أن يكون حسن السمعة محمود السيرة. ويجوز لمجلس الوزراء عند الرورة، وفقاً لمقتضيات المصلحة

العامة، وبناء على اقراح الوزير، الموافقة على تأسيس جمعيات خيرية لا يتوافر فيها الشرطان المنصوص عليهما في البندين (١٧/أ)،

(٢٢/أ) من هذه المادة.

المادة ٧

يجتمع المؤسسون في هيئة لجنة تأسيسية لإعداد عقد التأسيس والنظام

الأساسي للجمعية الخيرية، ويكونون مسؤولن بالتضامن عما يستلزمه إنشاؤها من نفقات.

المادة ٨

يجب أن يتضمن عقد تأسيس الجمعية الخيرية بوجه خاص ما يلي:

١. تاريخ ومكان تحريره.
٢. أسماء الأعضاء المؤسسن وجنسياتهم ومحال إقامتهم وسنهم.
٣. اسم الجمعية الخيرية ومقرها وأغراضها. ولا يجوز للجمعية الخيرية استخدام اسم الدولة "قطر" في اسمها أو أنشطتها، على نحو يؤدي إلى المساس بالصالح العام للدولة، كما لا يجوز لها أن تتخذ اسماً يؤدي إلى اللبس بينها وبين جمعية خيرية أخرى.

المادة ٩

يكون لكل جمعية خيرية نظام أساسي يشتمل بوجه خاص على ما يلي:

١. اسم الجمعية الخيرية ومنطقة عملها ومقرها.
٢. أغراض الجمعية الخيرية وقواعد العمل فيها.
٣. شروط العضوية وواجبات العضو وحقوقه، وكيفية انسحابه أو فصله أو إسقاط العضوية عنه.
٤. نظام مجلس الإدارة ومدته واختصاصاته وعدد أعضائه وطريقة وتاريخ انتخابهم.
٥. اختصاصات الجمعية العمومية وإجراءات دعوتها ومواعيد اجتماعاتها والنصاب القانوني اللازم لصحة انعقادها وكيفية التصويت واتخاذ القرارات فيها.
٦. بداية ونهاية السنة المالية للجمعية الخيرية ومواردها المالية وكيفية استغلالها والتصرف فيها.

٧. طرق المراقبة المالية.

٨. القواعد المتعلقة بتنظيم الحسابات ووضع الموازنة والحساب الختامي وإقرارهما.

٩. كيفية تعديل النظام الأساسي للجمعية الخيرية أو إنشاء فروع لها أو اتحادها، أو إدماجها مع غيرها.

١٠. قواعد حل الجمعية الخيرية والجهة التي تؤول إليها أموالها بعد الحل. ولا يجوز أن ينص في النظام الأساسي للجمعية الخيرية على أن تؤول أموالها بعد الحل لغير الجمعيات أو المؤسسات الخاصة التي تعمل في مجال أو أكثر من مجالات الجمعية الخيرية التي تم حلها.

المادة ١٠

يختار المؤسسون من بينهم عدداً من الأعضاء لا يقل عن ثلاثة ولا يزيد على سبعة، يشكلون لجنة مؤقتة، تتولى اتخاذ إجراءات تأسيس الجمعية الخيرية وإدارتها إلى أن يتم انتخاب أول مجلس إدارة في مدة لا تتجاوز سنة من تاريخ تسجيل وشهر الجمعية الخيرية.

المادة ١١

يقدم المؤسسون للهيئة طلب تسجيل الجمعية الخيرية وشهرها، مرفقاً به المستندات التالية:

١. ثلاث نسخ من كل من عقد التأسيس والنظام الأساسي للجمعية الخيرية بعد إقرارهما وتوقيعهما من المؤسسن.

٢. محرجتماع المؤسسن، وبيان أعضاء اللجنة المؤقتة المنصوص عليها في المادة السابقة التي ستتولى إدارة الجمعية الخيرية.

٣. سند ملكية مقر الجمعية الخيرية أو عقد إيجاره أو عقد الانتفاع به، أو إقرار من المؤسسن بتوفير مقر صالح لنشاط الجمعية الخيرية، وذلك خلال ستة أشهر من

تاريخ تسجيلها، وللمجلس أن يوقف نشاط الجمعية الخيرية لحن توفر المقر.

المادة ١٢

للهيئة خلال ثلاثين يوماً من تاريخ تقديم طلب التسجيل والشهر، وفقاً لمقتضيات المصلحة العامة، أن ترفض هذا الطلب بقرار مسبب، أو أن تطلب إدخال ما تراه ضرورياً من تعديلات

على النظام الأساسي، ويُعتبر مي هذه المدة دون رد رفضاً ضمناً للطلب المشار إليه.

وللمؤسسن التظلم إلى المجلس خلال ثلاثين يوماً من تاريخ إخطارهم بقرار الرفض أو التعديل، أو من تاريخ الرفض الضمني. ويعرض الوزير التظلم مشفوعاً برأيه، على مجلس الوزراء،

خلال الثلاثين يوماً التالية، ويكون القرار الصادر من مجلس الوزراء بالبت في التظلم نهائياً.

المادة ١٣

تكون موافقة الهيئة على طلب التسجيل والشهر بقرار يُصدره المجلس، بعد العرض على رئيس مجلس الوزراء، وتُسجل الجمعية الخيرية في سجل خاص بالهيئة، بين فيه على الأخص،

اسمها ومقرها وأغراضها ومدتها وسنتها المالية، وأسماء أعضاء اللجنة المؤقتة، وعدد أعضاء مجلس الإدارة، ومن يمثلها قانوناً. وتتولى الهيئة شهر الجمعية الخيرية التي يتم تسجيلها بنشر

عقد تأسيسها ونظامها الأساسي في الجريدة الرسمية وإصدار شهادة تسجيل موقعة من الرئيس.

ويجب تسجيل وشهر أي تعديل في النظام الأساسي للجمعية الخيرية وفقاً لأحكام هذا القانون.

المادة ١٤

تكتسب الجمعية الخيرية الشخصية المعنوية بمجرد إتمام عمليتي التسجيل

والشهر وفقاً لأحكام هذا القانون.

المادة ١٥

تحتفظ الهيئة بملف لكل جمعية خيرية يضم نسخة منعقد تأسيسها ونظامها الأساسي وشهادة تسجيلها والقرارات الصادرة في شأنها.

١٣

الفصل الثاني: إدارة الجمعية الخيرية

المادة ١٦

يتولى إدارة الجمعية الخيرية مجلس إدارة يشكل من عدد من الأعضاء لا يقل عن خمسة ولا يزيد على أحد عشر، تنتخبهم الجمعية العمومية من بن أعضائها لمدة ثلاث سنوات. ويُشترط في عضو مجلس الإدارة ألا يكون قد سبق إنهاء خدمته لأسباب مخلة بالشرف أو الأمانة، أو أسند إليه أمر من ذلك وصدر قرار من جهات التحقيق المختصة بالأوجه لإقامة الدعوى الجنائية أو التأديبية ضده لعدم كفاية الأدلة، أو صدر حكم ببراءته لذات السبب، وذلك ما لم تنقض مدة خمس سنوات على انتهاء الخدمة أو صدور القرار أو الحكم.

المادة ١٧

ينتخب مجلس الإدارة في أول اجتماع له من بن أعضائه رئيساً ونائباً للرئيس، وسكرتيراً وأميناً للصندوق. ويمثل رئيس مجلس الإدارة الجمعية الخيرية أمام القضاء، وفي علاقتها مع الغير، وله حق التوقيع عنها، ويحل نائب الرئيس محل الرئيس عند غيابه. وإذا خلا مكان أحد أعضاء مجلس الإدارة لأي سبب، حل من كان حائزاً لأكثر الأصوات من بن الأعضاء المرشحين في اجتماع الجمعية العمومية الذي جرى فيه انتخاب مجلس الإدارة، ويكمل العضو الجديد مدة سلفه.

المادة ١٨

تتكون الجمعية العمومية من جميع الأعضاء الذين أوفوا بالتزاماتهم تجاه الجمعية الخيرية، وتُدعى للانعقاد في اجتماع عادي بدعوة من مجلس الإدارة مرة

كل سنة. ويجوز للهيئة في حالة امتناع مجلس الإدارة عن دعوة الجمعية العمومية للانعقاد، أن تقوم بتوجيه الدعوة، وتعقد الجمعية العمومية اجتماعاتها في مقر الجمعية الخيرية، ويجوز عقدها في مكان آخر بعد موافقة الهيئة.

المادة ١٩

تختص الجمعية العمومية في اجتماعها العادي بالنظر في المسائل الآتية:

١. التقرير السنوي لمجلس الإدارة.
٢. التصديق على الحساب الختامي للسنة المالية المنتهية.
٣. إقرار مشروع الموازنة التقديرية للسنة المالية الجديدة.
٤. تقرير مراقب الحسابات.
٥. اعتماد تعيين مراقب الحسابات وتحديد مكافأته.
٦. انتخاب أعضاء مجلس الإدارة.
٧. إبراء ذمة مجلس الإدارة السابق.
٨. المسائل الأخرى المدرجة في جدول الأعمال.

المادة ٢٠

لمجلس الإدارة دعوة الجمعية العمومية إلى اجتماع غير عادي إذا دعت الحاجة، ويجب عليه أن يقوم بدعوتها إذا طلب منه ذلك ثلث الأعضاء الذين يحق لهم حضور الجمعية العمومية، بشرط أن يبينوا في الطلب أغراض الاجتماع، فإذا امتنع مجلس إدارة في هذه الحالة عن توجيه الدعوة للانعقاد جاز للهيئة أن تقوم بتوجيهها.

المادة ٢١

تختص الجمعية العمومية في اجتماعها غير العادي بالنظر في المسائل الآتية:

١. المسائل الهامة والعاجلة التي يرى مجلس الإدارة أو الأعضاء عرضها.
٢. البت في استقالة رئيس مجلس الإدارة، أو الاستقالات المقدمة من أعضاء مجلس الإدارة بعضهم أو كلهم بسبب أمور تمس كيان الجمعية الخيرية أو

المصلحة العامة.

٣. إسقاط العضوية عن رئيس أو أعضاء مجلس الإدارة كلهم أو بعضهم.

٤. تعديل النظام الأساسي للجمعية الخيرية.

٥. حل الجمعية الخيرية أو اتحادها أو إدماجها مع غيرها.

المادة ٢٢

لا يجوز للجمعية العمومية، في اجتماعها العادي أو غير العادي، أن تنظر في مسائل غير درجة في جدول الأعمال. ولا يجوز عقد اجتماع غير عادي للجمعية العمومية للنظر

في موضوع سبق أن اتخذ فيه قرار، إلا بعد مي سنة من تاريخ صدور هذا القرار.

ولا يعتبر اجتماع الجمعية العمومية العادي أو غير العادي صحيحاً إلا إذا تم إخطار الهيئة بالاجتماع قبل الموعد المحدد له بسبعة أيام على الأقل، وللهيئة إيفاد من يمثلها لحضور اجتماعات الجمعية العمومية. وللهيئة عند إخطارها بالاجتماع العادي أو غير العادي للجمعية العمومية أن تحدد موعداً آخر له، على أن تبلغ الجمعية الخيرية بذلك خلال ثلاثة أيام من تاريخ الإخطار.

الفصل الثالث: مالية الجمعية الخيرية ورقابة أعمالها المادة ٢٣ تُعتبر أموال الجمعية الخيرية ملكاً لها، وليس لأعضائها أو العضو المنسحب أو من فصل أو أسقطت عضويته حق فيها.

المادة ٢٤ على الجمعية الخيرية التقيد بالقواعد والتعليمات والنماذج المحاسبية التي تصدرها الهيئة.

المادة ٢٥

على الجمعية الخيرية الاحتفاظ في مقر إدارتها، بجميع السجلات والدفاتر والمستندات التي تنص عليها القواعد والتعليمات والأصول المحاسبية.

المادة ٢٦

على الجمعية الخيرية أن تودع أموالها النقدية باسمها لدى بنك أو أكرم من البنوك

المحلية يختاره مجلس الإدارة، ولا يجوز أن يتم السحب من هذه الأموال إلا بتوقيع من رئيس مجلس الإدارة أو نائبه وأمن الصندوق.

المادة ٢٧

يجوز للجمعية الخيرية، بعد موافقة الهيئة، وبما لا يتعارض مع أغراضها، استثمار الفائض من أموالها داخل الدولة بما يساعدها على تمويل أنشطتها.

المادة ٢٨

على مجلس إدارة الجمعية الخيرية، أن يقدم إلى الجمعية العمومية الحساب الختامي للسنة المالية المنتهية، مدققاً واسطة مراقب حسابات مرخص له بالعمل في الدولة، ومشروع

الموازنة التقديرية للسنة المالية التالية، وموافاة الهيئة بصورة من كل منهما قبل موعد اجتماع الجمعية العمومية بشهر على الأقل، وللهيئة إجراء المراجعة المستندية لهما.

المادة ٩ لمجلس الوزراء، بناء على اقراح المجلس، منح الجمعية الخيرية إعانة مالية، أو قرضاً، كما يجوز إعفاؤها من أي ضرائب أو رسوم، وذلك لمعاونتها على تحقيق أغراضها.

المادة ٣٠

لا يجوز للجمعية الخيرية الانتساب أو الاشراف أو الانضمام إلى أي جمعية خيرية أو هيئة أو ناد مقره خارج الدولة، إلا بعد موافقة المجلس، كما لا يجوز لها تلقي أو إرسال أي قروض أو

هبات أو تبرعات أو وصايا أو أوقاف أو غيرها من أموال، من أو إلى أي شخص أو جمعية خيرية أو هيئة أو ناد مقره خارج الدولة، إلا بعد الحصول على موافقة الهيئة، وعلى الجمعية الخيرية إرسال صورة من قوائم الإرسال والتسلم إلى الهيئة موضحاً بها اسم وعنوان الجهة المرسله واسم وعنوان المستلم.

المادة ٣١

يجوز بقرار من المجلس منح تصريح بفتح حساب مصرفي لأي جمعية خيرية

مسجلة خارج الدولة، إذا كانت تقوم على ذات الأغراض التي تقوم عليها الجمعيات المنظمة وفقاً لأحكام

هذا القانون. ويبين قرار المجلس في هذا الشأن الضابط الخاصة بفتح هذا الحساب وكيفية الإشراف والرقابة عليه، ولا يكون قرار المجلس نافذاً إلا بعد اعتماده من مجلس الوزراء.

المادة ٣٢

يجوز للهيئة تكليف مراقب حسابات أو أكثر لمراقبة حسابات الجمعية الخيرية عند الرورة، ولمراقب الحسابات، في كل وقت، الحق في الاطلاع على دفاتر الجمعية الخيرية وسجلاتها

ومستنداتها، وطلب البيانات التي يراها ضرورية لأداء واجبه، على أن يرفع تقريراً بذلك للهيئة مشفوعاً بتوصياته. ٢١.

الفصل الرابع: حل الجمعية الخيرية المادة ٣٣

يجوز حل الجمعية الخيرية، بقرار من الجمعية العمومية في اجتماع غير عادي، يحره ثلثا الأعضاء على الأقل، ويصدر قرار الحل بموافقة أغلبية الأعضاء الحاضرين

المادة ٣٤

للهيئة حل الجمعية الخيرية في أي من الحالات الآتية: ١. نقص عدد أعضائها عن عشرين عضواً.

٢. مخالفة أحكام هذا القانون أو نظامها الأساسي.

٣. الاشتغال بالأمور السياسية.

ويجوز للهيئة، وفقاً لمقتضيات المصلحة العامة، بدلاً من حل الجمعية الخيرية، إيقاف مجلس إدارتها عن العمل وتعيين مجلس إدارة مؤقت لها، لمدة لا تتجاوز سنة.

وتري بالنسبة لقرار حل الجمعية الخيرية، أو تعيين مجلس الإدارة المؤقت، قواعد التظلم المنصوص عليها في المادة ١٢ من هذا القانون، ويُنشر قرار الحل أو قرار تعيين مجلس الإدارة

المؤقت بعد صيرورته نهائياً في الجريدة الرسمية.

المادة ٣٥

عند حل الجمعية الخيرية يتم التصرف في أموالها ومستنداتها، وفقاً لأحكام هذا القانون والنظام الأساسي للجمعية الخيرية. الباب الثالث: المؤسسات الخاصة الخيرية

المادة ٣٦

فيما عدا ما ورد بشأنه نص خاص في هذا الباب، تري على المؤسسات الخاصة الخيرية الأحكام المنظمة للجمعيات الخيرية، مع مراعاة أن تقوم وثيقة تأسيس المؤسسة الخاصة الخيرية مقام عقد تأسيس الجمعية الخيرية.

المادة ٣٧

تُنشأ المؤسسة الخاصة الخيرية بوثيقة تأسيس من المؤسس وبعقد تأسيس بن المؤسسن، ويكون لها نظام أساسي، ويكون المؤسس أو المؤسسون مسؤولن بالتضامن عما يستلزمه إنشاؤها من نفقات، ويتعن ألا يقل رأس مال المؤسسة الخاصة الخيرية عن ١٠,٠٠٠,٠٠٠ عشرة ملايين ريال، وأن يكون مملوكاً بالكامل للمؤسس أو المؤسسن. ولمجلس الوزراء الاستثناء من شرط رأس المال، تبعاً لنشاط المؤسسة.

المادة ٣٨

تُعد أموال المؤسسة الخاصة الخيرية التي تخصص لأغراضها وريع الأعيان الموقوفة عليها، ملكاً لها، وليس لمؤسسها أو مؤسسيتها حق اسردادها.

المادة ٣٩

تعتمد المؤسسة الخاصة الخيرية في ممارسة نشاطها على التمويل الذاتي، ولا يجوز منحها إعانات حكومية، ويجوز لها قبول الهبات والوصايا. المادة ٤٠ يحدد النظام الأساسي للمؤسسة الخاصة الخيرية أسلوب وكيفية إدارتها.

المادة ٤١

تتولى الهيئة الإشراف على أعمال المؤسسات الخاصة الخيرية ورقابتها وفقاً للقواعد والضوابط التي يصدر بها قرار من المجلس.

ويكون لها عزل المديرين الذين يثبت إهمالهم أو استعمالهم أموال المؤسسة الخاصة الخيرية فيما لا يتفق مع أغراضها أو قصد مؤسسها أو مؤسسيها وتعين من يحل محلهم، والإطلاع

على دفاتر المؤسسة الخاصة الخيرية وسجلاتها ووثائقها التي تتعلق بعملها وتعديل نظامها الأساسي. وعلى المؤسسة الخاصة الخيرية تقديم أي معلومات أو مستندات أو بيانات تطلبها الهيئة.

الباب الرابع: العقوبات والإجراءات التحفظية

المادة ٤٢

مع عدم الإخلال بأي عقوبة أشد ينص عليها قانون آخر، يُعاقب بالحبس مدة لا تجاوز ثلاث سنوات، وبالغرامة التي لا تزيد على ١٥٥,٥٥٥ ألف ريال، أو بإحدى هاتين

العقوبتين كل من:

١. حرر أو قدم محرراً أو سجلاً مما يلزمه القانون بتقديمه يشتمل على بيانات كاذبة، مع علمه بذلك.

٢. باشر نشاطاً للجمعية أو المؤسسة الخاصة الخيرية قبل تسجيلها وشهرها، طبقاً لأحكام هذا القانون.

٣. باشر نشاطاً محظوراً على الجمعية أو المؤسسة الخاصة الخيرية، أو نشاطاً يخالف الغرض الذي أنشئت من أجله، أو أنفق أموالها فيما لا يحقق هذا الغرض، أو دخل بأموالها في مضاربات مالية.

٤. واصل بسوء نية، نشاط جمعية أو مؤسسة خاصة خيرية، رغم صدور قرار بحلها مع علمه بذلك.

٥. جمع تبرعات لحساب جمعية أو مؤسسة خاصة خيرية على خلاف أحكام هذا القانون، وفي هذه الحالة يُحكم بمصادرة التبرعات.